١١ — فرانسه جمهوریتی اولوب مقرّ حکومتی (پارس = Paris) شهریدر .

١٢ — انکلتره = بریتانیای کبیر و ایرلاندا متفق قرالیتی اولوب پایتختی (لوندره = Londres شهریدر .

١٣ — رومانیا قرالیتی اولوب مرکزاداره‌سی (بکرش = Bukharest) شهریدر .

١٤ — صربیه قراللغی اولوب مقری بلغراد شهریدر .

١٥ — قره طاغ = Monténégro حکومتی اولوب مقری (چتینه = Cttinié) شهریدر .

١٦ — یونانستان قراللغی اولوب مقر حکومتی (آتنه = Athènes شهریدر .

١٧ — ایتالیا قراللغی اولوب مقر حکومتی (روما = Rome) شهریدر .

١٨ — اسپانیا قراللغی اولوب پایتختی (مادرید = Madrid) شهریدر .

١٩ — پورتکیز قراللغی اولوب پایتختی (لیزبون = Lisbonne) شهریدر .

٥ — اوروپایی احاطه ایدن دکزلرهانکیلریدر؟

اوروپایی احاطه ایدن دکزلر شونلردر :

ا — بحر محیط منجمد شمالیدرکه بوندن : (بحر ابیض = la mer Blanche حاصل اولمشدر ؛

ب — بحر محیط آطلاسیدرکه بوندن: بحربالطق، شمال دکزی = la mer du Nord مانش دکزی حصوله کلمشدر ؛

ج — بحر سفید = la Méditerranée درکه بوندن : آدریاتیك دکزی ، قره دکز، آزاق دکزی = la mer d'Azov حاصل اولمشدر ؛

د — بحر خزر = La mer Caspinne ك هیچ بر دکز ایله مناسبتی اولمیوب کرهٔ ارضك اڭ بیوك کولیدر .

٦ — اوروپانك مشهور کورفزلرینی سویلیکز ؟

بحر بالطقده : بوتنی کورفزی، اسوج ایله‌روسیه آراسنده‌در ؛

بحر محیط آطلاسیده: غاسقونیا کورفزی، فرانسه ایله اسپانیا آراسنده‌در ؛

بحر سفیدده : لیون کوفزی فرانسه‌ده‌در ؛

٧ — بر قاچ بوغازینی سویلیکز ؟

پادوقاله بوغازی . فرانسه‌ایله انکلتره آراسنده‌در؛ جبرالتار بوغازی ، اسپانیا ایله آفریقا آراسنده‌در؛ مسینا فناری ، ایتالیا ایله سیچلیا آراسنده‌در ؛ چناق‌قلعه= Dardanelle واستانبول= Bosphore بوغازلری،اوروپای‌عثمانی‌ایله آسیای عثمانی آراسنده‌در.

٨ — بر قاچ جزیره‌سی ایله جزائر مجتمعه‌سنی سویلیکز ؟

بحر محیط منجمد شمالیده : زامبل جدید = la Nouvelle Zemble آطه‌سی ، روسیه‌نکدر ؛ لوفوده‌ن = Loffoden جزائری ، نوروجکدر .

بحربالطقده : سه‌ئه‌لاند = Seeland فیونی= Fionie ایله دانیمارقه جزائر مجتمعه‌سنه‌منسوب دیکر آطه‌لر موجوددر ؛

بحر محیط آطلاسیده : ایزلاندا =l'Islande فه‌رونه = Féroé آطه‌لری ، دانیمارقه‌نکدر ، باشلوجه بیوك بریتانیا وایرلاندا آطه‌لرندن‌عبارت بریتانیا آرشیپلی واردر .

بحر سفیدك غربنده: باله‌عار آطه‌لری اسپانیانك ؛ قورسیقه = la Corse آطه‌سی، فرانسه‌نك؛ ساردنیا = la Sardaigne وسچلیا = Cisile آطه‌لری ایتالیانکدر .

بحر سفیدك شرقنده : مالطه آطه‌سی، انکلتره‌نك؛ یونان آطه‌لری = les iles ioniennes ایله آغریبوز = Négrepon آطه‌سی یونانستانك وکرید = Candie اطه‌سی دولت علیهٔ عثمانیه‌نکدر .

مابعدی وار

کوچك بر دور عالم

نظریه عملیه ایله تقویه
ایدلمینجه منتج کمال اولماز .

١

سلانیك اشراف و اعیانندن عاقل بك علم وفنده ید طولی صاحبی بر ذات اولوب دائما اصحاب علم وهنر ایله اختلاط ایدر، آنلرله مداولهٔ افکارده بولنوردی . بر چوق سیاحتلر اجرا ایتمش ، معلوماتنك تطبیقاتی عملیاتنی فعلاً کورمش .. نطوق ، عارف، نجیب بر ذاتدر .

زهدی افندی بکك مخدومی احسان افندینك معلمی اولمق حیثیتیله هر کیجه قوناغه کلیر ، سلاملق دائره‌سنده بر ایکی متفنن ذات وسائر علما وادبا اجتماع ایدر .. زمین مصاحبه‌لرینی فن . جغرافیا و تاریخ اوزرینه حصر ایلرلردی . بعضاً احسان افندی برابر بولندیریلیر؛ بو مصاحبه‌لردن اوده مستفید ایدیلیردی. امتحانلر ختام بولمشدی . بر کیجه زهدی افندی احسانك امتحانلرده نائل اولدیغی موفقیاتی تبریك ایچون قوناغه کلدی .

معلم افندی احسانك؛ پدرینه لایق بر خیرالخلف اوله‌جغنی‌هله تاریخ وجغرافیا خصوصنده کندیسنده فطری اولان استعدادیله ایلریده پك مهم بر موقع اشغال ایده بیله‌جکنی تبشیر ایتمش ، بك‌ده بو تبشیراته تشکراتله مقابله‌ایلمشدی. نهایت جریان مقال شمندوفرلر ... روسیه‌نك او بیوك صحراسنه .. سبریا اووه‌سنه فرش ایدلمك اوزره‌بولنان تیمور یولی اوزرینه سوق ایدلمش اولدیغندن معلم افندی دیمشدی‌که :

— برمملکتده مدنیت ، رفاه‌حال وسائط نقلیه‌نك کثرتی ایله وجود پذیر اولور . شمندوفرلر، واپورلر بر الکانك ترقیسنه سبب یکانه‌در . وسائط نقلیه‌نك فقدانی ایسه ترقیات مادیه ومعنویه‌یه مانع اولور ...

ایشته ؛ باقکز .. روسیه‌ده هرسنه قحط دهشتله حکم سوریور .. اوخالی اراضینك بر بوجاغنده سرپیلوب قالان اهالی‌یه و سائط نقلیه‌نك فقدانی سببیله لوازم غدائیه وقتیله یتشدیریله‌میور . هرسنه یوز بیکلرجه اهالی آجلقدن محو وهلاك اولوب کیدیور. بونلری نظر دقته آلان روسیه حکومتی بو سفالته مرهمساز اولمق ایچون چالیشیور ؛ بر قاچ سنه‌دن بری سبریا خطنك انشاسی ایچون صرف مساعی ایله‌یور .

سلانیکمز برجهتدن پای‌تخت خلافت عظمایه ؛ دیکر جهتدن اوروپا خطوطنه التصاق ایتمکله ممالك وسیعهٔ شاهانه‌نك اڭ اهمیتلی تجارتکاهلرندن عد ایدلمکده‌در .

باقکز شمندوفرلر دور عالم سیاحتنی‌ده نه‌قدر قیصالتدی .

اولجه متعسر ، بلکه‌ده عدیم‌الامکان اولان بو سیاحت ؛ بوکون پك سهیل بر راده‌یه کلمشدر . کچن کون بر غزته‌ده روسیه طرق ومعابر ناظری پرنس « شیلقوو » ك نشر ایلدیکی بر ایستاتستیقی اوقودم ، مومی‌الیهك افاده‌سنه نظراً سبریاشمندوفر خطوطی تماميله اكمال ايدلدكدن صوكره اوتوز اوچ کونده ... اوت ؛ تمام اوتوز اوچ کونده بتون دنیا دور اولنه‌بیله‌جکدر . اجراسی هر سیاح ایچون مشکل اولان پك بیوك زحمتلره مقابل بولنان بو دور عالم سیاحتی « ژول ورن » نام محرر مشهورك فنی؛ رومان‌طرزینه افراغ خصوصنده خیالخانهٔ فکرنده وسعت بولدیردیغی سیاحتلر کبی دکل ، حقیقتدر. باقکز بو سیاحت نصل اجرا اولنه بیله‌جکدر :

آلمانیانك « برهم » شهرندن حرکت‌ایلین برسیاح شمندوفرله روسیه‌نك پایتختی اولان « سن‌پترسبورغه» بر بچق کونده ؛

سن‌پترسبورغدن چینك « پور آرتور » لیماننه قدر ینه ساعتده قرق سکز کیلومترو قطع ایتمك اوزره اون کونده ؛

پور آرتور لیمانندن بحر محیطك اوواسع، قورقونج عمانلرینی آشه‌رق سان‌فرانسیسقویه یته اون کونده ؛

سان‌فرانسیسقودن نویورقه درت بچق کونده ؛

نویورقدن برده‌م شهرینه یدی کونده مواصلت ایده‌جکدرکه جمعاً مدت سیاحتی تمام اوتوز اوچ کون امتداد ایلیه‌جکدر .

— آه ؛ سیاحت سوزی قلبمی هیجانله لبریز ایلر . بوسیاحت پلاننی چیزدیککز زمان خیالم قوهٔ مفکره‌مله بو ممالکی تعقیب ایلدی ؛ سیاحتك وجود و ذهنه بخش ایلدیکی انبساطدن بشقه معلومات مکتسبه‌یی توسیعه اولان خدمت و تأثیری غیر منکردر . ایام شبابتمده اجرا ایلدیکم قیصه قیصه سیاحتلر ، اقوام و ملل متجاوره اوزرنده یوروتدیکم تتبعات لذتی حالا دماغمی تلذیذ ایتمکده‌در . بوکون جغرافیا و تاریخ حقنده اولان جزئی معلوماتم هپ او سیاحتك نتیجهٔ مستحصله‌سندندر .

— سبریا خطی انشا اولنمازدن اول بو سیاحتی اجرا ایلمك ایچون نه قدر مدت ایجاب ایلردی ؟

— چکیله‌جك زحمتلری ، مشقتلری بر طرفه براقه‌لم . اك قیصه طریقی تعقیب ایده‌جك اولسه‌ق بیله ینه آلتمش اوچ کون لازم کلیردی .

— کچیله‌جك محللری سویلمك قابلمیدر ؟

— های ، های ! .. فرض ایده‌لم بر یولجی نویورقدن حرکت ایلیور . اولا سوتانتونه آلتی کونده ؛

سوتانتوندن برینددیزی‌یه اوچ بچق کونده ؛

برینددیزیدن سویش قنالنی کچه‌رك . یوقوهامایه قرق ایکی کونده ،

یوقوهامادن سان‌فرانسیسقویه اون کونده ، سان فرانسیسقودن نویورقه عودت درت بچق کونده‌که آلتمش التی کون قطع راه ایلمك لازم کلیردی . بو کون شمندوفرلر سایه‌سنده بو مسافه یاری یاری‌یه تنزل ایلمشدر .

— بوده غیرتله چالشمقدن ، طوتیلان ایشده کلال و اوصانج کتیرمه‌مکدن ایلری کلیر .. معارف ترقی ایلدکچه .. ارباب فن و ذکانك فکرلری تنور ایلر . غریب کورینن شیلر وجود بولور .

سیاحت ایله هرشی رأی‌العین مشاهده ایدیله‌رك کتابلرده نظریاتی کوریلن معلومات بر نوع عملیات ایله حقیقته ارجاع ایدیله‌رك کسب وقوف اولنور .

— اوت بنده‌کزده بو تعطیل زماننده استفاده ایده‌رك برسنه‌لك متاعب ذهنیه‌می دیکلندیرمك اوزره کوچورك برسیاحت اجرا ایتمه‌یی برقاچ سنه‌لردن بری تصور ایلیورم .. فقط هرشیده بیوك بر نفوذو تأثیری اولان پاره‌نك فقدانی ...

برمدت مجلسده سکوت دوام ایتدی . هر کس برشی دوشنیوردی . نهایت عاقل بك سکوتی اخلال ایده‌رك دیدی‌که :

— برشی خاطره‌مه کلیور ، امید ایدرم‌که شایان تصویب اولور . سزکله برشرکت مضاربه عقد ایتمه‌یی دوشونیورم . سز معلومات و وقوفکزی بنده‌کزده لازم کلن سرمایهٔ نقدی‌یی وضع ایده‌رك احسانه بر دورعالم سیاحتی اجرا ایتدیره‌لم . بوصورتله هم سزك آرزوی جولانکز هم‌ده بنده‌کزك احسانه دنیایی تتبع ایتدرمك هوسم حصول بولمش اولور .

آه .. اکرقابل اولسه ، بنده‌کزده سزه رفاقت ایدردم . فقط ایشلرمی تودیع ایده‌جك امین برآدم اولمدیغی کبی سنم‌ده بوکا مساعد دکلدر . ناصل قبول بیوریلیورمی ؟

— اوو ! عاقل بك .. پك لطفپرورسکز .. عرض تشکر ومنتداری ایلرم . بویله بر لطف هیچ رد اولنه بیلیرمی؟ احسان بنم اولادمدر ؛ کرك تهذیب اخلاق و کرکسه استکمال معلوماتنه چالیشه‌جغم بدیهیدر .

(مابعدی وار)

ع ۰ ع ۰

عثمانلی — عصر مطبعه‌سی شرکتی

اولسون — ینه اداء دین ایچون الك ایی ، الك محکم طریق بونلردر - چالشملی ، اطاعت ایتملی ، ایی بر قلبه مالك اولملی ، کیمسه‌نك فنالغنی دوشونمه‌ملی ، الدن کلن معاونتی دریغ ایتمه‌ملی ، ایشته موفقیت و سعادت قپولری . دائما ایلك ایدیکز ، ایلك فنا بولمز بر خزینه‌در . ایلك ایتمك سعادت بولنده خطوه‌انداز ترقی اولمقدر . دیدی و بی تکرار بتکرار تلطیف ایده‌رك یرینه کوندردی .

مکتب ترقیدن مأذونه

نیره هدایت

بیلمجه

مشاهیر وکلای دعاویدن عزتلو وامق افندی طرفندن :

ایلك بهارده سویلدم بر بیلمجه
چوق کبارلر کوردی قیشده هر کیجه
ایکی سودر بیلمجه‌م که متصل
یکدیکردن اولمز اصلا منفصل
ظن ایدرسك مطلقا کانون نار
بر قالیرسه آتش اولمز شعله‌دار
بریسی باشدن آشاغی سیل ایدر
دیکری اما که معکوساً کیدر
کاهی سیاردر کهی ثابت یشار
پك تحف بر بیلمجه انسان شاشار
بونلرك قلبنده بر آتش طولی
حلنك غایله آساندر یولی
بولق ایسترسه‌ك بو شیئك اسمنی
ایله‌یك تبدیل صوابدر جسمنی

(۱) نومرولی نسخه‌مزده‌کی بیلمجه‌نك جوابی :

اب ، ابن ، اخ ، اخت ، ام ، جده‌در ،

مکتب فیض صبیان شاکردانندن علی‌سالم وفاضل افندیلر

(۲) نومرولی نسخه‌مزده‌کی بیلمجه‌نك جوابی

(زنبق) در

بو هفته‌کی بیلمجه‌مزی حل ایدنلر :

مکتب ترقی شاکردانندن : اسماعیل رجب - حسن تحسین - احمدصبری - ۲۴ احمدبدیع - ۱۲۸ یوسف کنعان - م . شفقتی احمد امین - علی درویش - عثمان نشأت - مجدی نظمی - عثمان ادیب - خلیل عنایت - عثمان وفیق - ٦۸ حسن غالب - صبری - ۲٥٦ جمیل - حقی نظمی - اسماعیل جزمی - محمد عثمان افندیلر .

مکتب ترقی مأذونه‌لرندن ودیعه خانم

مکتب فیض صبیان شاکردانندن : علی‌سالم - محمدعاقل عاقل فوزی - حکمت عارف - عبدالواحد - یوسف عثمان عبدی نشأت - عبدالرحمن - حکمت سلیمان - درویش افندیلر

وکلای دعاویدن عاکف افندی کریمه‌سی موهبه خانم - مصطفی فائق افندی کریمه‌سی فردوس خانم - مکتب ترقی طالباتندن مظلومه ، وسیله خانملر . مکتب فیض صبیان طالباتندن ۸۰ نومرولی بلقیس - امینه عارف - شکریه عارف - پنبه خانملر . کوپریلیده پوپاره مکتبی طالباتندن ع . پیرایه خانم .

اسوبچره ، آلمانیا ایله فلمنك‌ده‌در .

د — بحر محیط اطلاسی سطح مائلنده : (سن = la Seine)، (لاثوار = la Loire)و(غارون = la Garonne) نهرلری ، فرانسه‌ده‌در ؛ (تاژه = le Tage) ، اسپانیا شبه جزیره‌سنده‌در .

هـ — بحرسفید سطح‌مائلنده : (ابر=l'Ebre)، اسپانیاده‌در ؛ ـ (رون = le Rhône)، فرانسه‌ده‌در ؛ ـ (تیبر = le Ttbre)ایله (پو = lePô) نهرلری ، ایتالیاده‌در .

و — بحر سیاه و رساننده : (طونه = le Danube) نهری اوروپانك ایکنجی نهری اولوب آلمانیا ، آوستریا وروماینادن کچر ؛ ـ (دنیه‌پر = = le Dniéper اوزی صویی) ؛ ـ دینیستر = = le Dniester طورله صویی) ؛ ـ (دون = le Don = تن نهری) ؛ روسیه‌ده‌در .

ذ — بحر خزر و رساننده : (وولغا = le Volga = اتل‌نهری)، روسیه‌ده‌اولوب اوروپانك الك اوزون‌نهریدر؛ ـ (اورال = l'Oural) نهری، اوروپا ایله آسیاقطعه‌لری آراسنده حدوداتخاذ ایدلمشدر .

١٥ — اوروپانك بیوك کوللری هانکیلریدر ؟

(لادوغا = La doge) کولی ، اوروپانك الك بیوك کولی اولوب روسیه‌ده‌در ؛ ـ (وه‌نر Wéner) کولی، اسوچده‌در ؛ (جنوه = Genève و (قونستانس = Constance) کوللری ، اسوبچره‌ده‌در .

لاحقه

اوروپا اهالیسی عرض ابیضدن اولوب دریلرینك بیاضلغی ، چهره‌لرینك یمورطه شکلنده اولمسی ، تناسب وجودلری و شدت ذکالری ایله فرق وتمیز اولنورلر . فعالیت وقوهٔ مادیه ومعنویه ومذهبیه‌لریله عروق سائره‌یه تفوق ایلمشلردر .

یکرمی طقوزنجی مبحث

اوروپانك

محصولات طبیعیه‌سی

١ عباره — خالق تعالی حضرتلرینك خلق بیوردیغی حیوانات، ونباتات ومعادنه‌هپ بردن(محصولات طبیعیه = Productions naturelles) دیرلرکه اشرف مخلوقات اولان بنی بشر ، ییه‌جك وکیه‌جکنی اوطوره‌جق یرینی والحاصل سائر احتیاجات حیاتیه‌سنی اشبو محصولات طبیعیه‌دن تدارك و احضار ایلر .

٢ . آدم ، حکمدار عالمدر ؛ سعی بشر ، هر درلو ثروتك منبعیدر؛ انسان چالشمسه ایدی طاش‌کموری یرك آلتنده قاله‌جق ، الك زیاده ایشه یارایان نباتات ، وحشی حالده نشوونما بوله‌جق والحاصل نه دمیر اوجاقلری ، نه معدن قویولری ، نه تیمور یوللری ، نه اسکله‌لر ونه‌ده کمی وواپورلر بولنه‌جق ایدی ،

٣ جغرافیانك (جغرافیای عمرانی) دینیلن بر مهم قسمی واردرکه قوای طبیعیه ایله سعی بشرك اتحاد مثمره‌سندن متحصل محصولات و تعبیر آخرله : زراعت ، صنایع وتجارتدن بحث ایدر .

٤ . زراعت، انسان‌ایچون نافع اولان‌حاصلاتك الك بیوك مقدارینی یردن چیقارمقدر؛ هیئت‌بشریه‌نك مأکولاتی کرك طوغریدن‌طوغری‌یه و کرك‌بالواسطه طوپراقدن استحصال اولندیغی کبی ملبوسات اعمالنه یاخود مساکن‌وخانه‌انشاسنه ، حوایج‌معروفه‌واشیای احتشامه عائد دها برچوق مواد، یردن چیقاریلور.

٥ . برمملکتك‌زراعتی،زراعت اوله‌جق‌اراضینك طبیعتی ، اقلیمك کیفیات و تأثیراتی ، نباتات زرعی وحیوانات تربیه‌سی ایله متناسبدر .

{ مابعدی وار }

کوچك بر دور عالم

— تشکر ایلرم! آرتق مکتبده تعطیل اولمشدر. سیاحته‌همان باشلایه‌بیلیرسکز. فقط هانکی طریقی تعقیب ایده‌جکسکز ؟

— طبیعیدرکه ایلك عرض ایلدیکم قیصه‌طریقی!...

— اویله‌ایسه تدارکاتده بولنکز .. جمعه کونی حرکت‌ایده بیلیرسکز .

⁂

زهدی افندی ؛ قلبی مسرتله مالی اولدیغی حالده اوینه عودت‌ایتدیکی کبی،احسان‌ده درعقب سیاحتدن خبردار ایدلمش، اوده‌بوممنونیتدن حصه‌داراولمشیدی.

پنجشنبه کونی عاقل بکك مطالعه‌صالوننده‌زهدی افندی احسان‌افندی‌ایله اوطورمشلردی . معلم افندی سیاحت پلانی چیزمش، کچیله‌جك محللری کوستریبوردی . نهایت دیدی‌که :

— اوغلم ! مادام‌که مبدأ حرکتمز سلانیك اوله‌جقدر ، برنجی درس اولمق اوزره بو کون سکا « سلانیك » حقنده‌کی معلوماتی ویره‌یم .

٢

انسان مملکتی حقنده نه‌قدر معلومات کسب ایدرسه اوکا محبتی اودرجه تزاید ایدر .

سلانیك برتیه‌نك غرب جنوبی اتکنده مبنی وروم ایلی شاهانه‌نك اطه‌لر دکزی ساحلنده قوجه بالقان وشار طاغ سلسله‌لرینك جنوبی سطح مائلنده واقع لطیف المنظر بر مملکتدر .

اهالیسی کرك‌علوم ومعارفه‌وکرك تجارت‌وصنایعه مستعد ، ذکی، چالیشقان آدملردر. ولایتك عوارض عمومیه‌سنه عطف نظر اولنه‌جق اولورسه بتون اراضیسنك طاغلق اولدیغی کوریلور ، فقط جسیم اووه‌لری نادر اولمیوب اوته‌ده برده طاغلق اراضی آره‌سنده فوق‌العاده منبت وادیلر، اووه‌لر کثرتلیدر.

ولایت اوچ سنجاق ، یکرمی بش قضا ، اون بش ناحیه‌یه منقسمدر . محصولات و معدنیات خصوصنده ایجه زنکین اولوب اسکیدن بری خاولی ، بز وسائر بعض معمولات یاپیلمقده‌در .

— خواجه افندی ؛ شیمدی خرابیته یوز طوتمش اولان بو حصارلر نه‌دی ؟

— سلانیك اسکی زمانده سور وبر طاقم قلعه‌لرله محاطدی.. اوزمان شمدیکی کبی‌طوپلر، تفنکلر موجود اولمدیغندن مملکتی‌بویله محکم حصارلرله‌احاطه ایدرلر، دشمنه قارشی او صورتله مدافعه ایلرلردی . فقط شمدی اونلرك آثار عتیقه‌دن اولمق حیثیتندن ماعدا هیچ بر اهمیتی قالمامشدر .

مملکتمزسایهٔ شاهانه‌ده‌کوندن کونه طریق ترقیده ایلرولمکده منتظم .. ابنیه‌لر ، جسیم تجارتخانه‌لر ، مغازه‌لر ، هوتللر انشا اولنمقده‌در .

— سلانیکك اسکی اسمی نه ایدی ؟

— سلانیکده الك اسکی بر زمانده (ماکت) تسمیه اولنور بر قوم اوطوردیغی ایچون « ماکتیا » نامی ویرلمش .. بواسم مرور زمانله تحریف ایدیله‌رك « ماکدونیا» شکلنی آلمشدی . برده کورفزك اسمی اولان « ترمایق » نامنه نسبتله « ترما » اولدیغی‌ده روایات تاریخیه‌دندر .

— یا ؛ (سلانیك) نامی نصل اولوب ده ویرلدی؟

— میلاددن ٣٢٣ سنه اول مشهور اسکندر کبیرك‌انشته‌سی بولنان« قساندیره» ماکدونیا حکمدارلغنی اعلان‌ایلمش‌وزوجه‌سنك‌نامنه نسبتله(تسالونیس) تسمیه ایتمش ایدی . و بو اسم تحریف ایدیله‌رك (تسالونیك) شکلنی آلمش و مؤخراً خاقان عثمانینك دست عدالتنه کچدکده سلانیك نامی آلمشدر .

⁂

شیمدی ؛ سکا بر آز سلانیکك تاریخی حقنده

اولان اهمیتندن، ابادی عدالت عثمانیانه کیرنجه‌یه قدر کچیردیکی انقلابلردن بر پارچه بحث ایده‌یم:

میلاددن ۹۰ سنه مقدم اسکی یونانیلر دست استیلالرینی بوشهره‌ده‌اوزاتمشلردی ماکدونیاحکمدارلغنه کچن ایکنجی فیلیب بو قطعه‌یی یونانیلردن ضبط ایتدی :

سلانیك اوچ دفعه روملرك اللرینه کچمش ، بر دفعه‌ده سچیلیا قرالی اولان کیلیوم طرفندن فتح اولنمش وبر مدت صکره لاتینلرك اداره‌سنه انتقال ایتمشدر . نهایت میلادك ۱۱۷۹ تاریخنده روم ایمپراطوری مانوئل قومن جهاز اوله‌رق قیزینه ویردی .

میلادك ۱۲۳۲ سنه‌سی ازنیق ایمپراطورلغنه وبعده وندیکلیلرك ایادی استیلاسنه کچمش ونهایت جنتمکان ییلدیرم بایزید خان حضرتلری طرفندن هجرتك ۷۹۶ سنه‌سی جماذی الاخریسنك ۱۹ نجی کونی ضبط اولنمشسه‌ده تمامی ضبطی ؛ ۸۳۲ سنهٔ هجریسنده (۱٤۳۰ سنهٔ میلادی) سلطان مراد خان ثانی جانبندن تیسرنمای حصول اولمشدر ، و اوکوندن برو دولت ابد مدت عثمانیه‌نك زیر عدالتنده پرورشیاب کمال اولمقده ، کسب ترقی ایلمکده‌در.

سلانیکدن بوندن یکرمی سنه اول انفکاك ایدن بر آدم بوکون عودت ایده‌جك اولورسه بو شهری بسبتون تبدل ایلمش ، یکی بر کسوهٔ لطافت ایچنه بوروغنمش اولدیغی حالده کورر .

۱۲۸٦ سنهٔ هجریسنده سورك لیمان جهتنده‌کی قسمی هدم ایله دکزدن بر چوق یرلر طولدیله‌رق ریحتم انشا قلنمش . شهر بوصورتله کسب وسعت وزینت ایلمشدر. بوکون سلانیکك قسم جنوبیسنده‌کی یالیلر جهتندن منتهاسی اولان تراموای دپوسنه قدر انشا قلنان نظرربا بنالر مملکتك لطافتنی برقات دها آرتیرمشدر .

بیاض قله‌دن کلمریه قپوسنه قدر امتداد ایدن ونام معالی‌اتسام حضرت پادشاهی‌یه نسبت اولنان بر کیلومترو طول و ۲۵ مترو عرضنده‌کی (حمیدیه بولواری) اوزرنده تأسیس ایدیلن دلفریب خانه‌لر و بولوارك اورطه‌سنده اثرگزین حضرت حمیدیدن اولان مثلث الشکل ۸ متروارتفاعنده یکپاره مرمردن مصنوع بینظیر بر چشمه شهرك بو جهتی رونقدار ایلمشدر .

(مابعدی وار)

ح. ع.

* * *

کوزل سوزلر

— وجدان اویله بر موهبهٔ الهیه‌درکه آنك سایه‌سنده انسان مساویدن مجتنب ومعالی‌یه منتسب اولور .

— ادب ، ناموس ودین سایه‌سنده قائمدر.

— چالیشمق بر خزینهٔ لاتفنای کمالدر .

— انسانك ماهیتنه سوزیله دکل ، عملیله حکم اولنملیدر .

— ثروت وسامان دوستلری جلب، فقروضرورت ایسه بالعکس دفع ایدر .

— انسانلری مسعود قیلان سودای سعی وعملدر.

— چالیشانلری اولا جناب حق، صکره همجنسی سور .

— تنبللر قانون طبیعتی پایمال ایدن سرسریلردر .

سیروز متصرف سابقی

نائلی بك زاده

حسن حلمی

* * *

عثمانلی — عصر مطبعه‌سی شرکتی

عطف نگاه ایتمکله آشکار و نمایان اولیور .

بعضاً براهین ودلائل عقلیهٔ ناچیزم ایله دائرهٔ ذهن و محکمهٔ فکریه‌مده جمع و تدوین ایتدیکم « چالشمق » یك بیوك شرف اولدیغی و بو مزیت کران قیمتك ایفا و اجراسنه اقدام ایله اکتساب شرف و افتخار ایلیورم . بو نکته وار ایکن برلکده اوقودیغمز مکتب شریکلریمی‌دخی شو وظیفهٔ مقدسه‌یه پیرو ایتدیروب مشغول و عکسی اولان عبثیات و لعباتدن ومالایعنی شیلردن اعتراض ومجانبت ایتملرینی تشویق وتوصیه‌دن بر آن کیرو طورمیورم . احتمالکه آرقداشلرم بو یوله کیتمکه میل ومحبت ایدوب مأنوس وعملیله مألوف بولنورلرده فیضیاب وفضیلتمآب اولوب هرکسك حرمتنه مظهر هنرور و معارفپرور ذواتدن اولورلر .

مدللی مکتب اعدادیسی اوچنجی سنه شاکردانندن

۷۱ نومرولی استانکویلی :

احمد رمزی

* * *

بیلمجه

آقحصار معارف رئیسی موسجلی زاده فضیلتلو محمد سعید افندی طرفندن مرتبدر :

اول نه شخص لاغر و بی تابدر
لاغر اما صانعه شیخ و شابدر
ایکی آهری وار موزی کم ایلمز
بیلدیکك ایشلر نه دیرسه‌ك دیکلمز
پنبی سومز دائما رفتنده‌در
که راحتده کمی محنتده‌در
وقت محنتده ایدر آه و این
زحمتدن هم جکر آه و حنین
بوقدسه کاهنمی نه‌لر سویلر نه‌لر
هرکسه ویرمکده عالمدن خبر
هرنه ویرسه‌ك قاری طومار برهان
بیدیکی دیشنده قالور بیکمان
هرکه یاقلاشسه او آفت یانه
طاقیلور البت صاچی جوکانه
بو معما خوش معمادر سعید
اهلی نزدنده اولور سری بدید

* * *

(۲) نجی نسخه‌مزده‌کی بیلمجه‌یی حل ایدنلر:

(مابعد)

ادرنه مکتب اعدادیسنده - حقی ، علی مفید ، عارف حکمت ، ۱۷۵ اسماعیل افندیلر .

مناستر اعدادی عسکری طلبه‌سندن - صالح لطفی افندی ، مناسترده لوازم دائره‌سنده ملازم محرم افندی ، کلیبولی مکتب اعدادیسنده - ۲۹ حسنی افندی ، اسکچه‌ده - شکری پاشا زاده ابراهیم بك ، قواله‌ده - محمد فرید افندی .

ملیه‌یی اضرار ایلر .

{ مابعدی وار }

کوچك بر دور عالم

مبانیٔ عالیه میاننده آیاصوفیه ، حورتاجی سلطان، قسمیه ، اسکی جمعه ، حمزه‌بك وبوکا مماثل جوامع ومساجد شریفه ایله حکومت قوناغی ، قیشله ، خسته‌خانه ، بانق عثمانی ، اعدادی و حمیدیه صنایع مکتبلری ، املاك همایون عقاراتی شایان تذکاردر.

سلانیکده ٥٦ جامع شریف ، ۷ مدرسه ، ۱٥ مطبعه ، ٥۰ قدر مکتب ، ۳۰ قدر دقیق ، ایپلك ، حریر ، طوغله ، کره‌میت وسائر بخارله حرکت ایلر فابریقه ، برچوق حمام ، هوتل ایله اوچ تیاتروخانه موجوددر .

الك منتظم مطبعه‌مز « عثمانلی ـ عصر » مطبعه‌سیدرکه آز بر مدت ظرفنده ترقیات عصریه پیرو اوله‌رق بیوك بر اثر ترقی و موفقیت کوسترمشدر .

⁂

سلانیکمز معارف خصوصنده بلاد سائرهٔ شاهانه‌یه ادعای رجحان ایلیه‌جك بردرجهٔ مکملیتده‌در. عمومی وخصوصی مکتبلرمز سلانیکك مدار افتخاریدر.

مکاتب خصوصیه‌مز میاننده ترقی و فیض صبیان مکتبلری زمان کشادلرندن بری تعقیب ایلدکلری جدیت تحصیلیه‌یی محافظه ایتمکده ، هرکون موفقیات جدیده ابراز ایلمکده‌درلر .

مکتب ترقی ۹٦ سنه‌سنده کشاد اولندی. انجمن هیئت کرامی؛ هیچ بر فداکارلقدن چکنمز، مکتبك اسباب ترقیسنی تحریدن کری طورمز ارباب مساعی، معارفپرور ذواتدن متشکلدر. بوکون ترقیده ٤۰۰ قدر ذکور واناث طلبه بولنمقده‌در . فیض صبیان مکتبنده ۲٥۰ قدر ذکور و ۲۰۰ قدرده اناث طلبه نعمت معارفله پرورده اولمقده‌در .

اعدادی ، رشدیٔ عسکری مکتبلری‌ده ولایات سائره‌ده بولنانلره ادعای تفوق ایده‌جك برراده‌ده ، الحق شایان تقدیر بردرجهٔ کملیتده‌در .

نام معالی اتسام حضرت پادشاهی‌یه نسبت ایدیلن « صنایع مکتبی » یتیم وبیکس چوجقلری تعلیم وتربیه و صنایع ایلیه‌رك استجلاب دعوات حضرت پادشاهی ایلمکده‌در .

الحاصل دیه بیلیرم‌که سلانیك کوندن کونه شاهراه ترقیده کمال موفقیتله ایلریلمکده ، دولت ابد مدت عثمانیه‌یه خدمت ایده‌جك، فائده‌سی طوقونه‌جق ذوات یتشدیرمکه چالشمقده‌در .

سلانیك اهالیسی اصول جدیده‌یی تأسیس واحیا ایلین معلم محترم شمسی واسماعیل حقی افندیلر حضراتنه قلبلرنده دائمی برحس احترام ومنتداری بسلرلر. دیه بیلیرزکه بوکونکی شجر ترقی آنلرك اکدکلری تخم معرفتدن تولد ایلمشدر . برنجی دفعه اوله‌رق منتظم خصوصی برمکتب کشادینه آنلر موفق اولمش، بوکون مکتبلرده کرسیٔ تدریساتی اشغال ایدن معلملرك اکثریسی آنلرك رحلهٔ تدریسلرنده پرورشیاب کمال اولمشلردر .

— اعدادی مکتبی نه وقت کشاد ایدلدی ؟

— بومکتب اولجه ۳۰۳ سنه‌سنده نهاری اوله‌رق کشاد ایدلمش ، برسنه صکره‌ده لیلی‌یه تحویل اولنمشدر. الیوم ۲٦۰ شاکردی واردر .

ایتالیان، فرانسز تجارت ، المان، فرانسز رهبان، روم ، صرب.. وبلغار مکاتبی‌لسان عثمانی تدریساتنده درجهٔ مطلوبه‌ده موفقیت ابراز ایتمکده‌درلر .

{مابعدی وار}

عثمانلی — عصر مطبعه‌سی شرکتی

ایدیسه‌ده دینله بیلیرکه ایوی کوکسلرنده وحشی بر حیوان بسلیورلردی. آلداتمدی، نهایتده طشك حقیقت اولدیغنی کوستردی . بو چوجقده وقت صباوتنده کورلین هر درلو اخلاق ردیئه شبابنده میدانه چیقدی. بدبین وخائن بر شخص اولدی ، مرحمت آنك قلبنده یر طوتمدی .

سزك ایچون تهیه اولنان استقبال ، ماضیده‌کی حرکتکزك نتیجه‌سی اوله‌جغندن آنی حسن استعمال ایتملیسکز .

وقت شبابکزده‌کی اخلاقکز بر فدانه بکزرکه آنکله نشوونما بولور ، آنکله فوت اولورسکز .

اکر شمدیدن محب فضیلت اولمغه دقت ایدرسه‌کز استقبالده هر شیئی امید ایده بیلورسکز . بالعکس کندیکزی قنالق وفساده مغلوب ایدرسه‌کز ضلالتده قالیر و برداها کیرو دونمکه مقتدر اوله‌مازسکز.

بیلمجه

بر بیلمجه یازدم بن بر خوشجه چیچکدر
اشیاده تحریسی بیهوده امکدر
ظن ایتمه بهاراتدن آلداتمالی نامه
ویرمز بکه لذت وار لطفی مشامه
بر رنکده دکل هپ کللر کبی خوش بو
چوق رنکلیسی‌ده واردر کللر کبی خوشبو
اوچ حرفی باشنده بر عضوه مقابل
اوچ حرفی صوکنده غایتله بیوك بر فیل
باشنده‌کی بو سوزله بکزرسه‌ده بر حیوان
پك ظاهره آلدانمه ای صاحب ادعان

(۲) نجی نسخه‌مزده‌کی بیلمجه‌یی حل ایدنلر:

— مابعد —

مغنیسا مکتب اعدادی طلبه‌سندن : ۱۰۱ رضا ، ۷٥ احمد معمر ، ابراهیم صدق ، احمد جلوصی ، مرتضی ٦۷ علی کمال افندیلر .

(۳) نجی نسخه‌مزده‌کی بیلمجه‌یی حل ایدنلر:

— مابعد —

ادرنه اعدادیٔ ملکی طلبه‌سندن : ۱۴۱ ادم افندی

درامه نظیق مکتبی طلبه‌سندن محمد حامد ، ۱۰۹ صالح ، ۳٥ نظمی ، ۳٤ حق ، ٤۱ سلیمان ، ۳٦۰ صائب ، ٤۳ ذکی افندیلر . اناث مکتبنده فکریه خانم .

(٤) نجی نسخه‌مزده‌کی بیلمجه‌نك جوابی :

« ترازو » در

حل ایدنلر :

مکتب ترقی مأذونلرندن : کمال ادهم افندی .

مکتب ترقی طلبه‌سندن : حسن تحسین ، اسماعیل رجب ، علی درویش ، ابراهیم احسان، محمد مرتضی ، عثمان نشأت، احمد امین ، عبدالرحمن محمود ، عثمان ادیب ، احمد بدیع ، محمد عثمان ، مصطفی صبری ، ۱۰٥ محمد فاضل ، نجات ، مجدی ، اسماعیل جزمی ، حق نظمی ، محمد عبدی ، علی حیدر ، سلیم صبری افندیلر .

قولاق ویرمدم ، صیجاق سودی اوزرمه دوکدم . آننهم حدتلندی : « سوز دکلین چوجغی دوکرلر ، سوزینی سویلدی. اللرمی شمارلادی. سودمدن محروم قالمق آجیسی ، یدیکم شمارلرك آجیسی بکا او کونی الك زهرلی بر کون کچیرمش ایدی .

درت یاشمده مکتبه کیرمشدم . ایلك آی چوق چالشدم ، فقط هیچ برمکافات آلهمدم . ایکنجی آی نظافتدن ، غیرتدن ، دوامدن بررمکافات آلدم. بونلری والدهمك قوجاغنه آتدیغم زمان چهرهمدهکی سونجی کورمه ایدیکز ، دنیاده بوندن طاتلی بر کون کچیریلهمدیکنی سزده تصدیق ایدردیکز رجا ایدرم، پكده عجله ایتمیك . چوق ایی خاطرلیورم . بن بوندن دها کوزل، دها طاتلی بر کونده کچیردم: کانون اولده ایدك. صوك درجهده برصغوق وار ایدی. بر جمعه کیجهسی کوچك قرداشمله برلکده منغال باشنده اوطوریوردم، پدرمدن مصال دکلیوردم . سویلدیکی بر ایکی مصالی جان قولاغیله دکلدم. پدرم بنده بوقدر دقت کورنجه: « اوغلم ، طور سکا دها طاتلی ، دها فائدهلی برقصه آکلادهیم . » دیدی : قصهٔ یوسف علیه السلامی حکایهیه باشلادی. اوزون اوزادی یه آکلاتدقدن صکره دها جدی بر چهره ایله : « اکر بو قصهیی کلهجك جمعه کیجهسی طوغری آکلاته بیلورسهك سکا ایکی دانه غروشلق هدیه ایدرم . » دیدی . ذاتاً مکتبده قصص انبیا اوقویوردق . برهفته ایچنده قصهٔ یوسف علیه السلامی بلکه یوز کره اوقودم . معلم افندینك فضله آکلاتدیغی قسملری ده برکره ذهنمدن کچیردم. جمعه کیجهسی منغال باشنه اوطوردق. اوکیجه حکایهیی بن آکلادهجغمدن والدهم ایشلرینی ترك ایتدی ، پدرم ایله کوچك قرداشمك یاننه کچدی .

حضرت یوسفك رؤیاسنی ، یعقوب علیه السلام طرفندن تعبیرینی ، قویویه آتلدیغنی، مصره کوتورلدیکنی، زندانه قونلدیغنی والحاصل بوقصهیی نقطهسی نقطهسنه آکلاتدم . هر سوزی سویلدکجه پدرمك کوزلری ایچنه اویله بر صورتده باقیوردم که بکا وعد اولنان ایکی غروشی قازاندم معناسنی آکلاتمق استیوردم . والدهمه درسمی دکلتدیکم وقت اون یاکلشم چیقسه : « افرین اوغلم ! کوزل بیلیورسك ! » دیر . پدرم اوقدر مشکلپسنددر که صولر کبی اوقودیغم درسلرده بیله قصورلر بولور . یوسف علیه السلام قصهسنی والدهمه بکندیرهجکمه شبههم یوق ایدی ؛ پارهیی ویرهجك پدرم اولدیغی ایچون آنك بولهجغی قصورلردن قورقیوردم .

{ مابعدی وار }

کوچك بر دور عالم

— سلانیکده آثار عتیقه وارمیدر ؟

— واریا ! سلانیك آثار عتیقه خصوصنده پك زنکیندر . بونلرك الك مشهورلری حورتاجی افندی.. ایاصوفیه ، قاسمیه جامع شریفلریله کلمریه قپوسندهکی « کمر » تسمیه اولنان طاق ظفر ، خورخور صو محلهسندهکی دیکیلی طاشدر .

کلمریه قپوسی جوارندهکی طاق ظفر ایسه بتون مرمردن مصنوعدر . اوزری مشهور قسطنطینك جنراللرینی مصور نقوش ایله تزیین اولنمشدر . بونك اون متروقدر عرضی واون بش مترو قدر ارتفاعی واردر.

— بو طاق ظفر نه سببه مبنی انشا اولنمشیدی؟

— استانبولك بانیسی اولان مشهور بیوك قسطنطین روما شهرینی استیلا ایلمك مقصدیله ٣١٢ سنهٔ میلادیسنده سلانیکدن کچمشدی . بونك بر نشانهٔ ممنونیت و بر خاطرهٔ شکر کذاریسی اولمق اوزره اهالی طرفندن بنا ایدلدی .

بوندن بشقه دها بر چوق آثار عتیقه موجود ایسهده بونلر اودرجه حائز اهمیت دکلدرلر .

حوائج مدنیهدن ، وعصر کزین حضرت حمیدینك متمماتندن اولان هوا غازی ٣٠٧ سنهٔ هجریسنده تأسیس اولنهرق شهرك قسمی اعظمی تنویر اولنمشدر.

سلانیکك اهمیتنی بر قات دها تضعیف ایدن شمندوفرلردر. سلانیك برجهتدن اوروپا بلادینه مربوط اولدیغی کبی مناستر خطیلهده روم ایلی شاهانه طرفلرینه مناسبت پیدا ایلمش.. دیکر جهتدن ده پایتخت سلطنت سنیهیه التصاق ایلمشدر .

تراموای بر جهتدن ؛ اسکلهدن سلانیکك منتهاسی اولان یالیلر جهتنه ربط اولنوب دیکر جهتدن دخی حمیدیه محلهسنك مبدئی اولان بیاض قلهدن شمندوفر استاسیونلرینهقدر امتداد ایدهرك تخمیناً اون بر کیلومترولق ایکی خط اوزرنده سیر ایلمکدهدر .

سلانیك اهالیسی صویك فقداندن پك زیاده زحمت چکرلردی ؛ صوقومپانیاسی بو احتیاجیده دفع ایلدی : شهرك برساعت مسافهسنده « آرتیزیهن » قویولری آچهرق صوینی مملکت باغچهی جوارنده انشا اولنان بیوك بردبویه کتیریور ؛ ماکنه واسطهسیلهده مرتفع محللرده تأسیس ایلدیکی [illegible] ایصال ایله شهرك هر طرفنه تقسیم ایلیور .

شیمدی بیوك بر تجارت لیمانی تأسیسیله اوغراشیلیور ، عملیاته کمال کرمی ایله دوام اولنیور. لیمانك انشا آتی تمامیله ختام بولدقدن صوکره مملکتمز بر قات دها کسب عمران و ثروت ایلیهجك ، لیمان شهرك اهمیتنی تزیید ایدهجکدر .

سلانیکده الك اول کشاد ایدیلان جاده ٨٤ تاریخنده حکومت قوناغندن اسکلهیه آچیلان بر بچق کیلومترو طولنده بر جادهدر .

⁂

شیمدی سکا سلانیکك بولندیغی موقعی ، مساحهٔ سطحیهسنی سویلیهیم :

اکر استانبول مبدأ طول اتخاذ ایدیلهجك اولورسه ، سلانیك ٦ درجه ١٠ دقیقه طول غربی.. و ٤٠ درجه ٣٨ دقیقه عرض شمالیده و پایتخت سلطنت سنیهنك ٤٧٥ کیلومترو جنوب غربیسندهدر. عرضی ، شمالدن جنوبه مائل بر سطح اوزرنده ایکی.. طولی ؛ مملکت باغچهسندن بوکون سلانیکك منتهاسی عد ایدیلان تراموای دپوسنه قدر یدی کیلومترودرکه طقوز کیلومترولق بر محلی اشغال ایلر .

— خواجه افندی ؛ باقکز وقت نه قدر ایلریلهمش .. یمك زمانی بیله کچمش ..

— اوت ، اوغلم !. انسان بر شیئه حصر ذهن ایلدیمی ، وقتك نصل کذار ایلدیکنی آکلایهمز . یارین سیاحته چیقیلهجغندن تدارکاتده بولنلمق لازم . هایدی ، یاورم سن ده حاضرلان . اوته بری اقربا و احبا کله کوروش . یارین صباحلین ایرکن حرکت ایدهجکز . شمدی یارینه قدر اماصمارلدق اوغلم!

— صفای خاطرله محترم خواجهم !

⁂

٣

چوجقلره کیفلرینه کیدن بر شی
وعد اولندیمی، اجرا ایدنجهیهقدر
قلبلری چارپیندیدن خالی اولماز

احسان بك ایرکن یتاقدن فیرلامش .. بیوك بر صبرسزلق ایچنده قلبی مسرتله لبریز اولدیغی حالده معلم زهدی افندیی بکلمکه قویولمشیدی. بوساعتلرده اکا نه قدر اوزون کورینیوردی !.. ذاتاً انتظارله کچن دقیقهلر عصرلر قدر حکم سورر .. حولی یه اینیور ؛ اوداده طورهمیور .. ینه یوقاری یه ، مردیونلری ، ایکیشر ایکیشر آتلایهرق بر سرعت لاقیدانه ایله چیقیور ؛ بر آز صوکره ده جانی صیقیلهرق آشاغی یه اینیوردی .

— اوف خواجه افندی ده هنوز کلمدی. یاشمندوفر قاچارسه ...

عاقل بك ، مخدومنك بو حالنه تبسم ایلیور . ایلك سیاحته چیقانلرده بو کبی تلاشلر طبیعی اولدیغنی سویلیور ، اوغلنی معذور کوریوردی :

{مابعدی وار}

ح . ع .

شئون مکاتب

اوسترومجه اناث مکتبی مدیره و معلمه‌سی اولوب تعلیم و تربیهٔ اطفال خصوصنده‌کی وقوف تامی حسبیله وجوده کتیردیکی آثار ترقی و تفیض بر قاچ کره‌لر غزته‌مز ستونلرنده تقدیر و ثنا ایدیلن عفتلو فردوس خانم اوسترومجه‌دن سلانیکده‌کی مکتب حمیدی مدیریتنه نقل مأموریت ایتدیکنی استبشار ایله‌دك . موما الیهانك درجهٔ اقتدار و ممارسه‌سنه اولان اعتمادمز حسبیله آز وقت ظرفنده آثار جدیدهٔ تفیض کوریله‌جکنه امینز .

نظارت دائمه‌سی تحتنده بروشیاب اولان همشیره‌سی معلمه عفتلو رمزیه خانم دخی مکتب مذکور معلمه‌لکنه تعیین قلیندیغندن بو ایکی مقتدر وجود ایله مکتبك حاصل ایده‌جکی فیض و ترقی شمدیدن ممنونیتمزی بادی اولدیغندن کندیلرینی و طالبات خانملری تبریك ایلرز .

﴿ رسملی غزته ﴾

مباحث جدیدهٔ ادبیه و فنیه‌سیله مطالعلرینی مستفید ایتمکده ایکن اختیار تعطیل ایدن { رسملی غزته } کچن پنجشنبه کونندن بری طباعت ارای انتشار اولمغه باشلادی . ذوات مقتدره‌دن تشکل ایدن هیئت تحریریه‌سنك مقالات نفیسه‌سی ، صاحب امتیازینك غیرت و همتیله رسملی غزته‌نك دخی مطبوعات علمیهٔ مصوره‌مز میاننده بر موقع امتیاز اشغال ایتمسنه دعا ایدر و هیئت اداره و تحریریه‌سنه من غیر حد عرض تبریکات ایله‌رز .

متنوعه

یاغموردن محافظه ایچون اکتسا ایتدیکمز مشمعلر زیفت ، قطران ، چام ساقزی ، بال مومی ، و بر طاقم آغاجلردن استحصال ایدیلن عصاره‌لر ایله بزلر ایصلادیلوب و باشقه عملیه‌لر اختیار ایدیله‌رك اعمال ایدیلیر .

صنایعك هر شعبه‌سنده الکتریق عجیبه‌لر کوسترمکدن خالی قالمدیغی کبی مشمع استحضاری خصوصنده‌ده یکی بر غریبه اظهار ایتمشدر .

آمریقانك بروقلی Brookly شهری الکتریقجیلرندن بری الکتریق ماکنه‌سنی ایشلتدیکی اثناده جهاز ناقل صفحه‌لری اوزرینه ایصلاق چوقه پارچه‌لری وضع ایدرمش ، بر کره‌ده صفحه‌دن چیقاردیغی بر قورو چوقه پارچه‌سنی یکیدن ایصلاتمق ایسته‌دکده صویی قبول ایتدرمك بر درلو قابل اوله‌مامش . ایشته بو صورتله الکتریق واسطه‌سیله مشمع اعمالی اصولی کشف ایدیلمش اولدی .

⁂

غرائب طبیعیه

ممالك شمالیه‌ده طاغلرك صرتنده ، یایلالر اوزرنده صولرك طوکمه‌سندن حاصل اولان بوز کوللرینه (جمودیه) یاخود (غلاسی‌یه) تعبیر ایدیلدیکی معلومدر .

بو بوز کتله‌لری آره صیره طاغ اتکلرینه طوغری برطاقم حالده تصادف ایدنجه‌یه قدر صیریلمقدن خالی قالمازلر .

بو قوجه کتله‌لر قیالره سورتوله‌رك صیریلدقلری هنکامده کویا جسیم بر رنده یا مهیب بر دور بو کبی قیالری اشیندیره‌رق سیوری محللرینی یووارلاق دوز محللری رسم طارامه‌لری ، قیون تویلری کبی آشیندیررلرکه قارشودن باقیلنجه قویون سورولرینی اکدیریرلر . قطب شمالی‌یه یاقین اقالیمده ساکن اولان اهالی بو تحول غریبك بخش ایتدیکی عجیبهٔ طبیعته (قویونلی قیا) اسمنی ویریورلر .

عثمانلی — عصر مطبعه‌سی شرکتی

— گوزل سوزلر —

یاخود

اصناف قسمنه مخصوص ضروب

اجرت اولجه صرف ایدیلمش ایسه هفته اوزون کورولور .

اشتغال یولی اوزرنده اوت بیتمه‌سنه میدان ویریلمه‌ملیدر .

مسعوددر او عمله که صدقه ویره‌جك حالده بولنور . بدبختدر او عمله که صدقه آله‌جق درکده بولنور .

تصرف رفاه و سلامت حالك منبعیدر .

ساعت قاچده قالقمقده اولدیغی خبر ویریرسه‌ك نه حالده بولندیغنی خبر ویریرم .

جاهل هر کس حقنده حقانیتدن انحراف ایدر .

مرکبده میقروب بولنه بیلیرمی ؟

اوته‌دن بری بر چوق غزته‌لره سرمایهٔ مقال اوله‌کلن میقروبلر حقنده ینه بر طاقم کشفیاته موفق اولنمشدر . اخیراً پاریس باقتریولوژیخانه‌لرینك واقع اولان تدقیقات عمیقه‌لری نتیجه‌سنده مرکبك متعدد باسیللردن مرکب بر مرکب اولدیغی پك صریح بر صو

نده کوریلمشدر ، دیمك اولیورکه بعدما قلبه آرقداشلق ایره نایره‌جق یاخود مرکب یاقلیه‌جق اولورسه‌ق بك بیوك بر تدبیرسزلکده بولنمش اوله‌جغز . شیمدی بو نظریه‌یی ایجه محاکمه ایده‌رك اکا کوره حرکت ایده‌لم .

بیلمجه‌لرمز

مغنیسا مکتب اعدادی طلبه‌سندن ٤١ نومرولی ابراهیم صدقی افندی طرفندن مرتبدر .

معنویاته متعلق بر لفظ بولنمسی مطلوبدرکه بونك برنجی حرفی طی ایدلدکده جزائر بحر سفید ولایتنده بر جزیره اسمی . برنجی و اوچنجی حرفلر حذف ایدلدکده اوروپا حکومتلرندن بر قومك اسمی . (۲، ۳، ٤)نجی حرفلری آتلدقده ملبوساتدن برشیئك اسمی . (٤، ٥)نجی حرفلری الغا ایدلدکده عربی بر صفت (۳، ٤)نجی حرفلری طی ایدلدکده مخلوقاتدن بر شیئك اسمی اولور .

ایکنجی بیلمجه

ایلیور دوچار حیرت فکرتی
بیلمجه‌م ، دنیایه صیغماز وسعتی
الڭ بیوك شاهد کمال قدرته
بر نظر قیل آسمانی فسحته

نی تلطیف ، تسکین ایتمك احتیاجنه دوشدی . الکن بن قولایلقله سکونت بوله‌میوردم . احتساسات لطیفهٔ بشریه‌نك الك عالیسی اولان رقت و مرحمت کمالیله تیقظ ایتمش ایدی! روحم پستیٔ رداتدن قورتیله‌رق سمای فضیلتك جناح اقدسنه طوغری برکشای اعتلا اولمشدی. شو انصافسزلغمی ، کستاخلغمی عفو ایچون دادیمك سویله‌دیکی ملتفتانه ، نوازشکارانه سوزلر رقت و مرحمتمی تزیید ، سرشك تأثرمی تکثیر ایتمکدن بشقه بر شیئه یارامیوردی .

بو تهییج معصومانه‌م آره‌سنده دادیمك بدبختیٔ حیاتی کوزلرمك اوکنده تجسم ایتدی. کندی کندیمه دیوردم‌که : او ضعیف وجودی ایله تحمل اولنماز نیجه مشقتلره قاتلانه‌رق پدرمی و آندن صوکره اولادلرینی یعنی بزلری بیوتمش، بونکله برابر پدرم آنی اوبارق صاحبی ایتمك ایسته‌مش‌ده او بیچاره مجرد پدرمه، بکا و قرداشلرمه قارشو بسله‌دیکی محبت سائقه‌سیله اوتکلیفی رد ایده‌رك ینه کما کان خانه‌مزده قالمقدن، بزی قوللری آره‌سنده بیوتمکدن بشقه برلطف ، بشقه بر مکافات طلبنده بولنمامش .

حاصلی اختیار، امکدار اولمی .. بتون بو آجی حقیقتلر ، بورقت انکیز تصورات قلبمی ، روحمی تماميله استیلا ایتمش ایدی . بوکا بناءً دادیمك نظر عفو و شفقتنی جلب ایتمکدن بشقه بر آرزوم قالمامشدی.

خسته‌لکمدن قالقدقدن او کونه قدر دوام ایدن بر آیلق زمان ظرفنده تصحیح اخلاقم ایچون صرف ایدیلن اعتنالر ، وعد و وعیدلر طبعمده هیچ بر تأثیر حاصل ایده‌مدیکی حالده مغدور بر قلبك دوکدیکی بر دانهٔ سرشك بتون حسیات عالیهٔ معصومانه‌می غلیانه کتیرمش ایدی .

اوکوندن اعتباراً بن بسبتون دکشدم . اول‌کی اطوار سرکشانه‌م صمیمی بر انقیاد خیرخواهانه‌یه تحول ایتمش اولدی .

هله دادیمك بو وقعه‌دن ایکی آی مرورنده ترك حیات ایتمسی قلبمده اویله آجی بر خاطره براقمشدرکه حالا برینك انکسار قلبنی مؤدی بر سوز سویلمکه کندمده استعداد کوردیکم زمان بو وقعه‌یی درخاطر ایدوب‌ده دوچار تأسف و ندامت اولمامق قابل دکلدر.

صباوتك بوکبی عادی وقایعی انسانك شدائد روزکار آره‌سندن قورتاره بیلوب‌ده بیوکلکه تقدیم ایلدیکی فضیلت چیچکلریدرکه آنلر نفسك الك کثیف زماننده بیله انکشاف ایتمك ایچون روحك خفیف بر پرتو التفاتنه منظردرلر .

رفیقم حکایه‌سنی اکمال ایتدکدن صوکره کوزلری یاشله طولدی . تأثرمدن بن‌ده آنکله برابر آغلامش کبی اولدم .

لسقوبکلی :

رؤف

* * *

(حیاتمك الك طاتلی بر کونی)

{ مابعد نسخه : ٦ }

حضرت یعقوبك یوسفیله قاووشدیغنی هنوز تکمیل ایتمه‌مش ایدم . برده هیچ بکلمدیکم حالده بردن بره پدرم: «آفرین ، آفرین اوغلم ! ایسته‌دیکم کبی اکلاتدك ، ایشته حقك اولان ایکی غروشلق ! » دیدی ، اوکمه پارلاق ، یکی بر مجیدیه ایکیلکی آتدی . المه خزینه کچمش کبی سونجمدن صیچرامغه باشلادم . عمرمده برنجی دفعه آلنمك تریله ایکی غروش قازانیوردم.

پاره‌یی جیبمه آتدقدن صکره بونکله نه آله‌جغمی دوشونمکه باشلادم : « یارین جمعه ! صباح قالقدیغم کبی صاتون آله‌جق بر شی بولورم . » دیدم یاتاغمه یاتدم. فقط او پارلاق ایکیلك بر درلو کوزم اوکندن کتمدی، که اویقو اویویه بیله‌یم . هپ : « بنی نه
«یاپه‌جقسك دیه‌رك ذهنمی بولاندیردی ، طوردی. »
« دوشوندم : شونك بر غروشیله قویناق ، دیکر »

« غروشیله‌ده قایمق شکری آلیرم . هم کوچك »
« قرداشمه‌ده بردانه ویریرم . یوق، اوچاقیه بر شی »
« ویره‌مم . دون مکتبه کیتدیکم زمان دولابدن »
« قویناقلرمی آلمش، اویناركن هپسنی قویویه آتمش . »
« قویناقدن‌نه یاپه‌جغم . اونك یرینه شکرلمه آلیرم . »
والحاصل نه یاپه‌جغمه بر قرار ویره‌مدن اویومشم .

صباح قالقدیغم کبی برنجی ایشم جیبمده‌کی خزینه‌یی کورمك اولدی. یوزمی ییقادم، اثوابمی کیندم، والده‌مه خبر ویره‌مدن جاده‌ده‌کی شکرجی‌یه کیتمك اوزره قپودن چیقدم . والده‌مه سویلمدیکمك سببی وار . سویلیه‌جك اولسه‌م ویره‌جکی جوابی بیلورم . پاره‌می فائضه ویرمك ایسته‌یه‌جك، غروشلرمی المدن آله‌جق.

هوا چوق صغوق ایدی ، دیمشدم ، اوت صوقاقلردن کچن صولر طوکمشدی . پالطومه کوزلجه بروندم ، کوشه‌یه قدر کلدم . کوشه باشنده اوچ درت یاشنده، ماوی کوزلی ، طومبول یناقلی بر اوفاق چوجق والده‌سنك یاننه اوطورمش ، کلندن کچندن صدقه ایستیور ، « دون اقشامدن بری آچز » دیه‌یوردی. صغوق زواللی‌یی موس‌مور ایتمش، آیاغنده چورابی یوق ، اوستنده‌کی اثواب دلیك دشیك! کندی کندیمه : « ایکی غروشمك برینی بو چوجغه ویرسه‌م نصل اولور ؟ » دیدم. آلاجغم شکرلمه‌دن وازکچمکه بردرلو راضی اولمیوردم . ایلریلدم ، بر ایکی آدیم آتدم ، ینه دوشوندم . چوجغك حالی قلبمی پارچه پارچه ایدیوردی . آجیوردم ، اما قایماق شکرندن‌ده کچه‌میوردم. چوق چوق دوشوندم، نهایت قرار ویردم :

شکرجی‌یه کیتدم ، بر غروشه ایکی شکرلمه آلدم . دیکر غروشی جیبمه آتدم ، صکره چوجغك یاننه عودت ایتدم . اکمك آلمه‌سی ایچون قالان غروشی ویردم ، شکرلمه‌نك‌ده برینی بخش ایلدم غروشی النه آلدیغی زمان چوجغك یوزینه دقت ایتدم : بش دقیقه اول‌کی حالی تماميله دکشمشدی. چهره‌سنك طوپراق رنکی کولیوردی. والده‌سی بکا دعالر ایتدی ، بن‌ده سویندم ، قوشه قوشه اوه کیتدم ، شکرلمه‌می کوچك قرداشمله برلکده یدك . بو اکرامدن او چوق ممنون اولدی . بر فقیری ، اچ قالمش بر زواللی‌یی کندی قازاندیغم بر پاره ایله سویندیردیکم ایچون بن‌ده نه قدر سویندم ، او قدر سویندم، که شمدی‌یه قدر هیچ بر کون او قدر سوندیکمی بیلمیورم. ایشته عمرمك الك طاتلی بر کونی بو اولدی. والده‌مه آکلاتدم، فائضه ویره‌جکی پاره‌نك بو یولده صرف ایدلدیکنه اوده ممنون قالدی. اقشام وقعه‌دن پدرم خبر آلدیغی کبی بکا یکی بر مصال سویلدی . بك ایی خاطرمده‌در ، شمدی سزه آکلادیردم . لکن چالشه‌جق درسلرم ، یازه‌جق وظیفه‌لرم وار . بونلری یاپمازسه‌م نه مکافات آله بیلورم نه‌ده هدیه ! بکا ایکیسی‌ده لازم !

کوچك بر دور عالم

— صیقلمه اوغلم ! بر وقتلر بن‌ده ایلك دفعه سیاحته کیتدیکم زمان او کیجه هیچ اویویه‌مامشدم. ظن ایدردم‌که بکا رغماً آیدیناق اولمیور . فقط دها ایرکندر شمندوفر آنجق ساعت اون برده حرکت ایده‌جکدر .

زهدی افندی دها چوق بکلتمه‌دی . بر مدت صوکره کلدی . هر وقتکی کبی چهره‌سنده بشاشت ، دوداقلرنده تبسم پارلدایوردی . ایچری کیررکن دیدی‌که :

— نه اوو ! آرتق حاضرلاندیکزمی ؟

بو سؤاله عاقل بك کوله‌رك جواب ویردی :

— نه یاپه‌لم خواجه افندی ؛ بزم بو کوچك سیاحمز شمندوفری قاچیرمقدن قورقیور .

احسان اوکنه باقدی . پدرینك بو لطیفه‌سی چهره‌سنی قیزارتمشدی .

— اکر آرز بیوریلورسه کیده‌لم .. هرنه قدر

بك ایرکن ایسه‌ده هوا لطیفدر ؛ استاسیونده بر قهوه خانه‌ده اوطورر، هم لطافت طبیعیه‌دن استفاده ایدر، هم ده شمندوفرك مانورالرینی .. کیدن یوجیلرده‌کی مسرتی .. یاخود تشییع ایچون کلنلرده‌کی محزونیتی سیروتماشا ایلرز .

عاقل بك زهدی افندینك بو تکلیفنی درحال قبول وتصویب ایلدی. آرابه ذاتاً حاضر اولدیغندن احسان افندی بیوك والده‌سنك .. آننه‌سنك اللرینی اوپدکدن، خیر دعالرینی آلدقدن صوکره آرابه برغلغلهٔ شماتتله تخته قلعه جاده‌سنی کچه‌رك استاسیونه طوغری یوله صالندی .

*

* *

عاقل بکله زهدی افندی قهوه خانه‌ده اوطورمشلر، درین بر مسئله‌یه طالمشلردی. بر یرده طورمیه‌میان، هر دقیقه ساعته باقه‌رق وقتك ورودینی بکلین احسان ایسه انتظارده بولنانلره مخصوص بر طور ایله مضطربانه، خلجانله طولاشیور . بوکون طبیعت بتون لطافتنی بر یره جمع ایتمش؛ هرشی کویا احسانك بو عید سرورینه اشتراك ایتمش کبی کولیوردی .

استاسیونه وصوللرندن برساعت صوکره ایدی‌که ترنك حرکته مهیا اولدیغنی مشعر برنجی چاك اوردی. یوجیلر بیوك بر تهالکله بیلت صاتیلان محله طوغری قوشدیلر . بو غائله‌یی متعاقباً باغاژ ویریله‌جك اشیایی مأموره تودیع ایتمك ، پساپورطلری قید ایتدیرمك ایله برمدتده کذار ایتدی . ایکنجی چاك طنین انداز اولنجه خلق توقف صالونلرندن واغونلره طوغری ایلریلدیلر .

عاقل بك ، واغون اوکنده زهدی افندی‌یه دیپوردی‌که :

— خواجه افندی! سزه مأذونیت تامه ویریبورم. اجرا ایده‌جککز بو کوچوك دور عالمده هر ایسته‌دیککز محله نازل اوله بیلیر ؛ آرزو ایتدیککز مدت اوراده قالیرسکز. یالکز هرکیتدیککز محلارده کوره‌جککز بدایعی ، بنده‌کزده برپارچه حصه‌دار اولمق ایچون، مکتوبله تصویر ایتمك لطفنده بولنورسه‌کز ممنون اولورم . شمدی برنجی استاسیون اولمق اوزره نره‌یه کیتمك فکرنده‌سکز ؟.

— هنوز کیده‌جکم محلاری ذهنمده تصارلایه‌مدم. اسکوبه کیتمك فکرنده بولنیورم . اوراده بتون سیاحتمك پلانلرینی ، خط حرکتمزی ذات عالیکزه بیلدیره‌جکم .

— پك کوزل ! مادام‌که اسکوبه کچمك نیتنده بولنیورسکز ؛ باری اورادن تاریخ عثمانیمزی وقایع فوق العاده‌سیله تزیین ایدن قوصوه اووه‌سنه آتلایکز؛ اوراسنی‌ده بر زیارت ایتمش اولورسکز .

شمندوفرك حرکت ایده‌جکنی مشعر اوچنجی چاك شدتله طنین انداز اولدی . زهدی افندی بعدالوداع واغون ایچنه کیردی . مدید بر ایصلغی متعاقب لوقوموتیف اطرافه آچیق رنك بر بخار صالویره‌رك یواش ، یواش حرکت ایلدی .

*

* *

واغونده زهدی افندی ایله احساندن بشقه بر کیمسه یوغیدی . احسان اطمئنان قلبله طوریبور ، بو سیاحتك جدی اولدیغنه قلباً شمدی ایناندیغنی صافدلانه بر طورله سویلیوردی .

بر مدت ، پنجره‌دن اطرافده‌کی آغاجلقلری، یشیللکلری سیر ایلمکله کچیردی. تلغراف دیرکلرینك، آغاجلرك برسرعت خارق العاده ایله شمندوفراوکندن قاچیور کبی کورنمه‌لری محظوظیتنی موجب اولیوردی. صوکره بوتماشادن‌ده اوصانوب یورلمش کبی کندیسنی کلیشی کوزل واغونك قنابه‌سی اوزرینه صالوبردی .

(مابعدی وار)

٢٠٤٠

عثمانلی — عصر مطبعه‌سی شرکتی

یرلرینی تبدیل ایله اخرمه بر ادات نسبت علاوه ایدیکز که بر نشانهٔ افتخار اولهیم.

٦ نجی نسخه‌مزده‌کی بیلمجه‌نك جوابی

فردوس ، سیادر .

تماماً حل ایدنلر :

مکتب ترقی طلبه‌سندن : احمد موفق، علی درویش ، احمد صبری ، یوسف کمال ، نشأت ، عبدالرحمن ، احمد امین ، ابراهیم احسان ، رضا حسنی ، محمد عبدی ، صبری ، عبدی ، اسماعیل جزری ، احمد بدیع ، ادیب ، فاضل ، محمد عثمان ، محمد واهب ، رسمی حشمت ، علی حیدر افندیلر .

رشدیهٔ عسکری طلبه‌سندن عاطف افندی .

فیض صبیان طلبه‌سندن: ابراهیم رفیق ، فاخر ، عبدالله ، درویش ، اسعد ، عبدی نشأت افندیلر .

حمیدیه اناث مکتبی مدیره‌سی عفتلو فردوس ومعلمه عفتلو مقبوله ومنوره خانملر . طالباتندن بدریه خانم .

مکتب ترقی مأذونه‌لرندن : منیره عثمان ونسرا خانملر .

مکتب ترقی طالباتندن : موهبه عاکف ، عایشه نوری ، کامله خانملر .

احمد افندی کریمه‌سی صابره خانم .

مصطفی فائق افندی کریمه‌سی فردوس خانم .

فیض صبیان اناث طالباتندن : حافظه شاکر ، موهبه ، فاطمه محمد رفعت خانملر .

درامه تطبیق مکتبی طلبه‌سندن : مصطفی رحمی افندی .

مکتب اعدادیده : احمد جودت افندی .

احمد افندی زاده مصلح الدین ضیا بك .

قسماً حل ایدنلر :

مکتب ترقی طلبه‌سندن : حق نظمی، ابراهیم نشأت ، محمد وفیق افندیلر .

فیض صبیان طلبه‌سندن علی سالم ، عبدالرحمن عادل افندیلر .

رضالو حسن عاکف افندی کریمه‌لری صابره و عایشه خانملر .

رضالو احمد افندی کریمه‌سی : عطیه خانم .

کوپریلی مکتب رشدیه‌سندن علی پاشا زاده نشأت افندی .

اوستروجه‌ده اناث مکتبندن حرمن فاطمه خانملر .

مناستر مکتب اعدادی ملکیه‌سندن کامل پاشازاده نشأت افندی

۵ نجی نسخه‌مزده‌کی بیلمجه‌یی حل ایدنلر — مابعد —

ادرنه مکتب اعدادیٔ ملکی طلبه‌سندن : علی رضا ، علی مفید ، عارف حکمت ، حقی ، محمد سعید ، جمال، ۱۳۲۸ حقی، شفیق ، آدم ، حاجی راسخ افندیلر .

درامه مکتب اعدادی طلبه‌سندن محمد جمیل ، احمد حمدی ، خلیل رفعت، احمد وفیق ، جمیل ، احمد جودت ، حفظی افندیلر .

درامه مکتب عمودی طلبه‌سندن توفیق افندی .

درامه تطبیق طلبه‌سندن: محمد ، سلیمان، فوأد، نظمی افندیلر .

اناث مکتبی طالباتندن : صفوت، فکریه ، خالده ، ذلیخا ، جواهر ، آفت خانملر .

کوپریلی یوپاره مکتب ابتدائیسی طالباتندن م. بیرایه خانم .

دده آغاج مکتب اعدادیسی طلبه‌سندن : محمد غنی ، محمد سری ، حسن تحسین افندیلر .

قواله مکتب رشدی طلبه‌سندن حسن فهمی افندی .

مکتب حمیدی طلبه‌سندن عثمان نوری افندی .

ازمیر مکتب ابتدائیسنده : یوسف ضیا ، محمد عادل ، احمد راسخ افندیلر .

ازمیر مکتب ابتدائیسنده مخلص افندی .

اسکچه مکتب رشدی طلبه‌سندن : عبدالرحیم ، یوسف

باقی کبی عثمانلی ؛ سحبان ، ابوالعلاء المعری ، ابوتمام ، بحتری کبی عرب ؛ شیخ سعدی ، حافظ شیرازی ، انور کبی عجم اعاظمی ، غربده‌ده : ویقتور هوغو ، شکسپر ، شیللر ، غولته کبی فرانسز ، انکلیز ، ایتالیان و المان شعراسی اکتساب شهرت ایلمشلردر .

جلال . خاوری .

کوچك بر دور عالم

زهدی افندی مطالعه ایتمکده اولدیغی غزته‌یی بر طرفه براقه‌رق دیدی‌که :

— سیاحتمزك برمدت قلیله ظرفنده اجرا اولنه بیلمه‌سی آنجق شمندوفرلر سایه‌سنده‌در . او حالده شمندوفرلرك ایجادی وموجدی حقنده معلومات ایدنمك البته فائده‌دن خالی دکلدر. ایجه دیکله : لوقوموتیفك موجدی اولان ژورژ استفانسونك ترجمهٔ حالی صبروثباوت وسعی وغیرتك دائما منتج موفقیت اولدیغنی اثبات ایدر .

* * *

— ٤ —

ژورژ استفانسون

مشقت و احتیاج ، اختراعاتی
تولید ایدن بر والده‌در .

ژورژ استفانسون نامی محب عمران اولان هر بر آدمك قلبنده بر حس محبت اشغال ایلمشدر . عالم مدنیته بخش ایتدیکی خدمات ؛ فقر حالنك اوکنه دوکوب بیغدیغی بیك درلو مشکلات و موانعی آشه‌رق بیوك موفقیتلر کوسترمه‌سی .. کندیسنك نه درجه صاحب ثبات ومتانت اولدیغنه بر دلیلدر .

نظرمزی برمدت انکلتره‌نك « نوقاستل » شهرندن درت فرسخ اوزاغه عطف ایده‌لم . بوراده لکه‌سز بر سما آلتنده « تین » نهری ساحلنده مبنی « ویلام » قصبه‌جغی غوائل دنیادن ازاده اوله‌رق بر کناره چکلمش کبی ، بتون لطافتیله عیون ابتهاجمزی تزیین ایلیه‌جکدر . بو قصبه اهالیسی قارنجه‌لر کبی صباحلری یر آلتنده‌کی یوالرینه کیررلر . بتون کون بوراده چالیشیر ، آقشاملری یورغونلقدن بیتاب دوشدکارندن اولرینه چکیلیرلر . مملکت غیر مسکون برحالده ظن اولنور.

ایشته بو کوچك ، لطیف المنظر قریه‌ده ، پدرینك آلتنجی اولادی اولان ژورژ ۱۷۸۱ تاریخ میلادیسنده دنیایه کلدی . پدری ؛ اختیار بوب ، والده‌سی مابه‌ل کوچورك بر کلبه‌ده اقامت ایدرلر ، فقیرانه ، فقط مسعودانه بر حالده کچینیرلردی : پدر ، بر کمور معدننده ایشچی ایدی ؛ هفته‌ده ۱۲ شیلین (۶۷ غروش) قزانیور ؛ بو پاره‌ده مصارف بیتیه‌سنه آنجق کفایت ایلیوردی .

ژورژ بو فقیرانه عائله ایچنده ، هر درلو کدر و غوائلدن ازاده اوله‌رق خانه افرادینك بر غیرت فعالانه ایله چالشدقلرینی کوریور ، و یالکز انی اوکرنیوردی. آقشاملری کوچك برادرینی آلیر ، قپولری اوکندن ، بیوك بر شمانه ایله تحته‌رایلر اوزرنده معدن کموری آرابه‌لرینی سوروکلین بارکیرلره دقت ایلر ، بو حیوانلره قارشی قلبنده بیوك بر محبت حس ایلردی.

سکز سنه نهایتنده بو محلك معدن کموری ختامه ایردیکندن اختیار رئیس عائله ؛ بورایه جوار « دوله‌ی بورن » معدنلرینه کیتمکله اوراده چالیشمغه مجبور اولدی . ژورژ استفانسون بوراده پدرینه بر پارچه معاونت نقدیه‌ده بولنمق هوسیله بر چوبانك یانینه کیردی. حیواناتی رعی ایتمکله ، بو یشیل صحرالرده بتون کون آنجق درت بش متالك یومیه ایله چالیشمغه محکوم اولدی.

(مابعدی وار)

ح . ع .

عثمانلی — عصر مطبعه‌سی شرکتی

بیله یمكدن ویاخود هیچ یمیه‌رك پارچه‌لمكدن ذوقیاب اولور .

جلال خاوری .

- سواحل فنارلری -

{ مابعد نسخه : ۸ }

۲ — قله‌نك بناسی؛ اسطوانی ویاخود مثمن ویا مربع منشوری شكلنده اولوب قسم بالاسنده اشعال ایدیله‌جك ضیایه مخصوص برمحل ومحافظه‌مأمورلرینه عائد لزومی مقدارده اوطه بولنور. فنار قره‌اوزرنده انشا ایدیله‌جك واستعمال ایچون آرزو اولنان درجه‌ده اراضی تخصیصی قابل اوله بیله‌جكسه انشا خصوصنده هیچ برمشكلاته تصادف ایدلمز. آنجق دكزاورته‌سنده ویا اوزرینی دائماً صواستیلا ایده‌جك قیالر اوزرنده انشا ایتمك اقتضا ایتدیكی زمان مشكلات باش كوسترر . او حالده قله‌لری هرشی ایچنده بولنه بیله‌جك صورتده انشا ایتمك ضروریدر . بوندن بشقه مجرا قیالر اوزرنده دهشتلی طالغه‌لرك . فورطنه‌لرك هر درلو شدائدینه معروض اوله بیله‌جك فنارلری انشا ایتمك ایچون قوای طبیعیه‌یه غالب كله‌بیلمك اوزره مهارت وثبات لازمدر. زینت ومنظرۀ خارجیه نقطۀ‌نظرندن دنیاده هیچ برفنارجیروند {٠} جوارنده‌ركزایدیلان قوردوآن فنارینه تقرب ایده‌مز . {۱}

طرز جدید اوزره یاپیلان فنارلرك تمثالی خدمته موافقت حسبیله‌اك مكملی برعصراول مهندس سمیتون Smeaton معرفتیله پلیمون كورفزی ایچنده برقیا اوزرنده انشا اولنان ئه‌دیستون Eddystone فناریدر . اوزرنده مبنی بولندیغی قیا غایت طار و اینجه برشی اولوب دكز یوكسلدیكی اثناده كاملاً صو آلتنده قالیر. هر بر صره‌نك طاشلری مناره مردیوننك وضعیتنی آندیره‌جق صورتده مركزه منتهی اولورلر . بوندن باشقه خارجاً دمیر چنبرلرله احاطه ایدیله‌رك اك یوقاریده‌كی چنبرلر طاش صره‌لرینك ایچنه كیرمشدر ، بو وجهله هر بر صره یكپاره بر طاش حكمنده قالوب هیچ بر پارچه‌سنك اورادن آیرلمق احتمالی یوقدر . یوقاریكی صره‌لر آشاغیده‌كی صره‌لره مربوط اولمق سببیله بر صره‌نك قایمه‌سی و یاخود دوكمه‌سی دائرۀ امكانك خارجنده‌در .

قیانك سطحی غایت چیقینتیلی اولمق حسبیله یونتلمق لزومی حاصل اولمه‌سی اوزرینه قله‌یی تشكیل ایدن دیكرصره طاشلر طرزنده یونتلمق واوزرلرینه اوتورتیلان دمیر صره‌لرله یكپاره بر شكل حصوله كتیرمشدر .

ظن ایدیلیركه قله قیانك امتدادندن حاصل اولان یكپاره مهیب برهیكلدر. استعمال ایدیلان موادك رصانت و صلابتندن قطع نظر قله‌نك اوتوز مترو ارتفاعه واصل اولان جسمی یوكسلدكجه قطرینی تنقیص ایتمكده اولمه‌سی دخی رصانتنی تزیید ایده‌جك خصوصاتدندر .

{ مابعدی وار }

كوچك بر دور عالم

فقط برمدت صكره ذكا وفطانتنه حیران اولان معدن مدیری كندیسنی كونده بش آلتی غروش بربدلله معدنه پدرینك معیتنده استخدام اولنمق اوزره قبول ایلدی . ژورژ حظ ایتمدیكی اوچوبانلق حیاتندن بو صورتله تبدیل مسلك ایلدیكی ایچون بیوك بر ترقی عد ایلدی . زیرا چالشمق ، كندی آلننك تریله پاره قزانمق ایسته‌یوردی . معدنه داخل اولدیغی زمان هنوز اون درت یاشنده ، كوچك بر مكتب چوجغی ایدی . فقط پك آز بر مدت صكره بومعدنده ایش قالمدیغندن « نوبورن» نام محله كیدوب دیكر بر معدنده چالشمق لزومی باش كوستردی .

بوراده اك كوچك چوجقدن اعتباراً بتون عائله افرادی كلال ویرمز بر غیرتله چالیشیور ، هفته‌ده یوز یكرمی بش غروش قزانیورلردی . فقط ذخیره‌نك بهالی اولمسی سببیله آنجق راحتله یشانیله بیله‌جك بر حالده كچینه بیلیورلردی .

ژورژك قلبنده پر ایتمش اولان ایی بر ماكنیست اولمق آرزوسی انبساطه باشلادی . شیمدی اون بش یاشنده‌در ، وظیفه‌سنه دقتنی كورن مدیر هفته‌لغنی اون اوچ شیلینه ابلاغ ایلدی. ژورژ، بونك اوزرینه برسعادته قاووشان یاخود بر آرزوسنه نائل اولانلره مخصوص شاطر، مسرتلی بر طورله اللرینی اوره‌رق:

— « اوخ!.. آرتق یشامغه لایق بر آدم اولدم!» دیه باغیرمشدی .

ژورژ چالشمقدن ، افندیلرینك توجهنی تزیید ایچون غیرتدن كری طورمیور . بو صورتله پدرینه بیله مسابقه‌یه باشلامشدی .

بر ماكنه‌نك نظارتی عهدۀ لیاقتنه تودیع قلندی. غیرتلی عمله بتون كون ماكنه‌لری اوزرینه حصروجود ایده‌رك قوای ذهنیه‌سنی بونلرك صورت تشكلاتنه صرف ایلیور ، كیجه‌لری‌ده رفیقلرینك قوندوره‌لرینی تعمیر ایدییوردی .

استفانسون اون سكز یاشنه كیردیكی حالده هنوز یازوب اوقومق بیلمیوردی .

— نه سویلیورسكز خواجه افندی ؟ بودرجه غیرت وفرط ذكاسیله نصل اولوبده اوقومه‌یی اوكره‌نه‌مه‌مشدی .

— زیرا چالشوب عائله‌سنه معاونتده بولنمه‌سی لازمدی . بوندن ماعدا پدرینك مكتب آیلقلرینی اوده‌یه بیله‌جك درجه‌ده اقتداری یوقدی . فقط بو غیرتلی چوجق هردرلو مشكلاتی آتلامق .. هردرلو موانعه كوكس كره بیلمك موفقیتنه نائل اولدیغندن وظیفه‌سندن اختلاس وقت ایلدكجه جیبندن الفباسنی چیقارر، درسنی چالشیر ، اقشاملری‌ده كوئك خواجه‌سنه كیده‌رك درس آلیردی ، هیچ بر زمان استهلاك وقت ایلدیكی یاخود بوش برشیئه حصراشتغال ایتدیكی كورلمه‌مشدر .

— ایشته شایان احترام بر غیرت !..

— بر كون خانه‌سنده ظهورایدن بر یانغین بتون اموال واشیاسنی محو وخراب ایتمشدی . قومشولری یالكز بر چالار ساعتی آلتلری بوزلمش اولدیغی حالده قورتاره بیلدیلر ، استفانسون وظیفه‌سی باشنه تام بر انكلیز كبی دقیقه‌سی دقیقه‌سنه یتشمك عزمنده بولندیغی ایچون بو ساعته احتیاجی واردی ؛ فقط بر آووچ پاره ویروب‌ده تعمیر ایتدیرمكه قلبی بردرلو رضا كوسترمیوردی . بر دفعه تجربۀ طالع اولمق اوزره ساعتی سوكدی؛ كمال دقت واعتنا ایله آلتلرینی سیله‌رك یرلرینه یرلشدیردی. ساعت كما فی السابق ایشلمكه باشلادی . استفانسون یوره‌كندن قوپان بر آوازۀ مسرتله باغردی :

— اوو ! اتمكمه یاغ سورلدی. آرتق قوندوره تعمیرجیلكنه برده ساعتجیلق علاوه ایتمكه موفق اولدم. پك مسعودم !.

بوندن صكره ژورژ قونو قومشوسنك ، احبا و اوداسنك كثیردكاری ساعتلری تعمیر ایلیور ، بو صورتله‌ده قزانجی كوندن كونه تزاید ایدییوردی . ۱۸۰۳ سنه‌سنده مخدومی روبر تولد ایلدی. ۱۸۰۵ سنه‌سنده «فلینفورت» شهرینه برماكنه‌یه نظارت ایلمك اوزره كیتدی. بوراده شمس سعادتی، غروب ایلدی: زوجه‌سی وفات ایلمشیدی . كدرینی بر پارچه تخفیف ایلمك، ثروتی برمقدار تزیید ایتمك اوزره برماكنه‌نك تعمیری ایچون دعوت اولندیغی اسقوچیایه ماشیاً كیتمكه قرار ویردی . صكره عودتنده جیبنده ۷۵۰ فرانق

{٠} غارون نهرینك آغزنده حاصل اولان كورفزدر .

{۱} بوفنارك انشاسنه ۱۵۸٤ سنۀ میلادیسنده فرانسه قرالی اوچنجی هانری طرفندن مباشرت ایدلمش و ۱٦۱۰ سنه‌سنده قرال دردنجی هانری دورنده نهایت ویرلمشدر .

اولدیغی حالده پدرینك ساكن اولدیغی بر كوچجكنزه اوغرادی. زواللی اختیار بر ماكنه‌نك كوزینه فیرلاتدیغی بر دمیر چبوغنك صدمه‌سیله اعمی اولمشیدی .. اقتصاد ایتدیكی پاره‌نك بر مقداریله پدرینك بورجلرینی تأدیه ایلدی ؛ و پدرینی‌ده اوطوردیغی هواسز كلبه‌نك .. ایچندن ، اومضیق اضطراب و سفالتدن قورتاره‌رق كندی خانه‌سنه نقل ایتدی .

احسان ؛ ژورژك ترجمهٔ حالنی كمال دقت ایله دیكله‌یوردی . زهدی افندی ژورژك پدری حقنده اجرا ایلدیكی وظیفهٔ فرزندانه‌یی حكایه ایلدیكی زمان احسان طوره‌نه‌مدی ؛ قلبندن كلن بر صدا واغون ایچنده طنین انداز اولدی :

— عالیجناب اولاد !..

(مابعدی وار)

ع ٠ ع ٠

شئون مكاتب

صاحب امتیازمز محلندن یازییور :

قره فریه — ایكی بیكدن زیاده خانه‌یی حاوی بیوك و صولاق بر قصبه‌در. سلانیكك غرب جنوبیسنده و اون ایكی ساعت قدر بعدنده‌در . اهالیسی اكثریتله زراعدر. برزمان كتان منسوجاتی ایجه شهرت آلمش ایكن بوكون تدنی ایتمشدر. یالكز ایپكچیلك خیلیجه ترقی ایتمكده ، سنوی قرق بیك قیه قدر قوزه یتشدیرلمكده‌در . « ایاندون » نامیله هرسنه آغستوس ابتداسنده بر پنایر آچیلور و اون ایكی كون دوام ایدر. بشی ذكور ، بری‌ده اناث ابتدائی و برده رشدی، كه جمعاً یدی اسلام مكتبی موجوددر . بش غیر مسلم مكتبی واردركه بونلرك بری اعدادی و رشدی؛ اوچی ابتدائی ، بری‌ده اناثه مخصوصدر .

اهالیٔ اسلامیه بر سنه‌دن بری برده خصوصی مكتب كشادینه تشبث ایتمش ، فقط هنوز موفق اوله‌مامشلردر . مادام‌كه لزومی تقدیر اولنمشدر ، هر حالده موفق اوله‌جقلری مأمول قویدر .

اهالیسی ذكی و مستعددرلر؛ مكاتبك حال حاضری ذكا و استعدادلریله متناسب دكلسه‌ده قائممقام عزتلو بك افندینك همم معارفپرورانه‌سی سایه‌سنده امید اولنان اصلاحاتك وجوده كتیریله‌جكی مأمول و منتظردر . طاغلمش اولان مجلس معارف یكیدن تشكل ایدر و معارف رئیسلكنه نامزد اولوب اقتدار و غیرتی مسلم بولنان وهبی افندی بووظیفه‌یی كرمی ایله تعهد ایلرسه مطلوبك دها چابوق حاصل اوله‌جغی شبهه‌سزدر .

رشدیه مكتبنك موجودی ۵۳ قدردر ، بونلر اوچ صنفه آیرلمشدر ، آلتی یدی آیدن برو معلم اولدكنده بولنان مكرمتلو صالح افندی. مقتدر بر ذات ایسه‌ده شاكردانده هنوز درجهٔ مطلوبه‌ده ترقی كوره‌مدم .

معلم مكرمتلو احمد افندینك تك باشنه اداره ایلدیكی ابتدائی مكتبنده یوزاللی قدر شاكرد موجوددر . بویله اولدیغی حالده ینه آثار موفقیت كورلمكده‌در. اكر بر معاون بولنمش اولوب‌ده بر انتظام تحتنده تدریسه موفق اولسه پك بیوك ترقیات كوستره‌جكنده شبهه یوقدر .

اناث مكتبی ایسه پك زیاده شایان تأسف بر حالده‌در: اسكی محله مكتبلری طرزنده اداره اولنیور. موجودی یتمش قدردر . درسلرینك انتظامسزلغیله برابر ال ایشی‌ده یوقدر .

روم مكتبی اعدادی درجه‌سنده اولوب درت صنفه آیرلمشدر . هر صنفده لسان عثمانی اولدقجه ایی بر صورتده تدریس اولندیغی كمال ممنونیتله كورلمشدر . صنفلرینی مترقی و منتظم بولدم. مدیر و هیئت تعلیمیه‌سنه علناً بیان تقدیر و تشكر ایلرم .

* * *

ادرنه‌دن:

« آداب اطفالدن بر نمونه »

حسب الایجاب بر هفته‌دنبری ادرنه‌یی ، بو شهر قدیم تختگاه سلطنتك مواقع لطیفهٔ فرح فزاسنی زیارت و تماشا ایده‌رك اكتساب حیات نوین ایتمكده‌یم .

كندوسیله پك آز وقت ظرفنده معارفه پیدا ایتدیكم بر ذات محترمك خانه‌سنده اقشام طعامی ایدلمك اوزره دعوت ایدلدم ، كیتدمدی . بر مقدار آرام ایدلدكدن صكره نصل اولدی بیلمم مصاحبت ، علوم و معارفك ، مكاتبك ترقی و تعالیسی جهتنه حصر ایدلدی .

مصاحبه ، مباحثه ، مكالمه بومركزده ، بودائره‌ده ایكن — هنوز پك كوچك میتی مینی مكتب افندیلرندن ایكی معصوم آداب انسانیتك تمثال مجسمی دینمكه لایق ادای معصومانه ایله یانمزه كلدیلر ، اللرمزی اوپدیلر ، وضعیتلرینی غائب ایتمیه‌رك ، تربیه‌لرینی بوزمیه‌رق بر مقدار كری‌یه چكلدیلر خانه صاحبنك اشارتی اوزرینه بر آداب انسانیه اوزره اوطوردیلر كندولریله شویله‌جه سویلشدك :

اسملرینی سؤال ایتدم. بری احمد حمدی — دیكری توفیق اولوب برهان ترقی مكتبی ابتدائی قسمی شاكردانندن ، حساب ، املا ، حسن خط و سائره ایله برابر فرانسزجه الفبا اوقودقلرینی بر صورت عاقلانه ایله تعداد ایلدیلر .

بو افندیلرك قاچ یاشلرنده اولدقلرینی استفسارم اوزرینه خانه صاحبی احمد حمدی افندی التی توفیق افندی بش یاشنده‌در جوابنی ویرنجه حیرتم بر قات دها آرتدی .

احمد حمدی‌یه مكتوب اوقویه بیلورمیسكز . دیر دیمز همان جیبندن بر رهبر غزته‌سی چیقارمسونمی ؟ اونه؟ دیدم. چوجقلره رهبردر — شوندن بزه اوقویه بیلورمیسكز دینجه ایاغه قالقه‌رق بر وضعیت فوق العاده ایله (رهبر)ده اخلاق سرلوحه‌لی بر مقاله‌یی ابتداسندن انتهاسنه قدر بر شیوهٔ طفلانه و ادای معصومانه ایله اوقونجه بزی حیرتلر ایچنده براقدی .

كندولری آفرینلر ، تحسینلرله آلقشلندی . طاتلی ، طاتلی غزته اوقومه‌سی مصاحبه‌مزی بر قات دها شرفلندیردی ، شنلندیردی . توفیق افندی ایسه قرآن كریمدن بر عشر قرائت ایلدی سوه سوه دكله‌دك سسله‌دك ، ممنون اولدق بو مثللی معصوم مكتب افندیلرینك هیچ صیقلمیه‌رق ، بوزلمیه‌رق ، یاكلمیه‌رق ، قرآن كریم ، و غزته — اوقومه‌لری ، تربیه‌لری ، نزاكتلری ، معلوماتلری طوغریسی یا — بزی پك ممنون ایلدی . بزمله هم مصاحبت اولانلر كندولرینی آفرینلرله تحسینلرله آلقشلادیلر .

بویله تربیه‌لی ، اوصلی ، چالشقان اولان مكتب افندیلرینه بن دكل دنیانك انسانی آفرین خوان اولورلر . مشهوداتم واقعدر ، مبالغه دكلدر ، طوغریدر .

نصل محرر بك افندی؛ سز اولسه‌كز كیم بیلیر بو افندیلره نه قدر تحسین ، تقدیر ورقه‌لری یاغدیررردیكز .

ایشته علی العموم مكتبلرك حالی ، شمدیكی ترقیاتی بویله‌در. باخصوص ادرنه برهان ترقی مكتبی شاكردانینك شهراه ترقی و تعالی‌یه نه مرتبه خطوه انداز اولدقلرینه بوده بر نمونه ، بر برهان ترقی دكلمی ؟

مصطفی حلومی

متنوعه

« ماتن » غزته‌سنك لوندره مخبری ٢٠ مایس ١٨٩٩ تاریخیله غزته اداره خانه‌سنه كشیده ایلدیكی تلغرافده دییور :

انكلتره‌نك بیرمینغام شهرینه قریب « سن ـ لوران » قریه‌سنده غایت غریب بر وقعه سرزدهٔ ظهور اولمش .

فنارلر برچوق زمانلر کمیلری مدهش ورطه‌لره سوق ایتمشلر ایدی . طرز تنویرك مطلوبه موافق بر حاله کلامسندن طولایی ایقاد ایدیلان فنارلر چوق دفعه افقه یقین بر موضعده برنجی قدردن بر ییلدیز ظن ایدیلور و یاخود هیچ بر مقصده مبتنی اولمیه‌رق ساحلده یاقیلان بر آتش کبی کوریلور . هله اکثریا واقع اولدیغی کبی ایکی فنار یکدیکری یرینه قیاس ایدیلور ایدی .

{ مابعدی وار }

تلخیص مبادیٔ علم ثروت

{ مابعد نسخه : ۹ }

سربستیٔ اعمال فعلیاتده برچوق موانعه تصادف ایدر . بو موانعك بر قسمی‌ده موانع موضوعه‌در . موانع طبیعیه ذکای بشرك وقوهٔ انباتیهٔ ارضك تخالفی اورمان معدن ویا سائر بر منبع ثروتك بر محلده وجودی کبی موانعدر . موانع موضوعه ایسه قوانین ونظامات و افکار وعادات عمومیه اثریدر .

طبیعی وموضوع موانعك موجب اولدیغی احوال استثنائیه‌یه امتیاز و انحصار دنیلیر . و اسباب طبیعیه و یاموضوعه‌دن بالاستفاده فضله تمتع ایدنلر امتیازه مظهر اولانلردر .

علم ثروت امتیازاتك الغاسنی ایستر . آنجق امتیازات طبیعیه الغا ایدیله‌مز فقط تعدیل ایدیله‌بیلنلری واردر . علوم ومعارفك انتشاری اختلاف ذکانك وزراعتك ترقیسی قابلیت ارضیه‌نك موجب اولدیغی امتیازاتی بر درجه‌یه قدر تعدیل ایدر. اورمان ومعدنلردن وهنر و ایجاداتدن متولد امتیازلرك وقایه‌سی حق ملکیت حسبیله واجبدر .

امتیازات موضوعه صنع بشر ومقتضای قانون اولدیغی جهتله تعدیل ایدیله بیلیر . بو امتیازات (۱) شخصك ویا برصنف اشخاصك منفعتی (۲) ویاصنایعك تنسیق ووقایه‌سی ایچون احداث ایدیلیر (۳) ویاخود منافع عمومیه ایچون حکومته عائد اولمق اوزره موضوع بولنور .

برایشك ید واحد صورتیله برشخص ویا شرکته احاله‌سی وبعض صنایعی یالکز بعض اشخاصك اجرایه صلاحیتی برنجی مقصدی واصناف نظامنامه‌لری ایکنجی مقصدی تأمین ایلر .

مصرقدیمده وهندستانده اصنافلق پدردن اولاده انتقال ایدر. مثلا اتمکجینك اوغلی چیفتجی اوله‌میوب ینه اتمکجی اوله بیلیر . حالبوکه صنایعك بو وجهله تحدیدی سربستیٔ اعماله مخالف اولدیغندن علم ثروتجه مضر ایدی . وقتیله کافهٔ ممالك متمدنه‌ده اولدیغی کبی بزده دخی اعمال صناعیه اصناف نظامنامه‌سیله قیودوشروطه تابع قالمش ایدی ، هر صنف اهل صنعتك بر اهل خبره « لونجه » هیئتی بولنور ایدی.

لونجه اوطه‌سی اصنافجه وقوعبولان معاملات ومنازعاتك محل حل وحسمی اولمق صلاحیتنی دخی حائز ایدی . هرکس پدرینك صنعتنه سالك اوله‌رق برمدت چراقلق ایتدکدن صکره حائز رسوخ اولدیغی بالذات اعمال ایده‌جکی بر نمونهٔ صنعت ایله اوسته‌لره تصدیق ایتدیره‌رك مستقلاً اجرای صنعت ایده بیلیردی.

حالبوکه اوسته‌لق صنفنك احرازی فعلیاتده لونجه اوسته‌لرینك اقناعنه وابسته قالیرایدی که بو هیئت اصنافی قاییرمقدن زیاده تعجیز ایلردی . بر طرفدن‌ده کدك اصولی قبول ایدلمش ایدی . بر قسم صنایعك آنجق معین بعض محللرده اجرا ایدیله بیلمه‌سی اعمال صناعیه‌نك بعض اللرده قالمه‌سنی موجب بناءً علیه سربستیٔ اعمالی مانع اولمق حسبیله ترقیسنه حائل اولور ایدی. کدك اشتراسی دخی برچوق فداکارلغه متوقف ایدی . بوصورتله کدك صاحبی اولان کیمسه بولندیغی محله کوره کندیسنه رقابت ایده‌جك صنعتکارلرك بولنمامسندن بالاستفاده استدیکی فیئاته مالنی صاتمق

وکدك ایچون ویردیکی مبالغی مع زیاده اشیا فیئاتنه بیندیرمك صورتیله خلقی اضرار ایلر ایدی. فی‌الواقع اشیایه نرخ تعیین ایدیله‌رك نرخك خارجنه چیقان بایعلر شدیداً جزالندیریلیرسه‌ده اصناف قباحتیله نسبت قبول ایتمیه‌جك صورتده مجازات بو انحصارك محاذیرینه بر دها علاوه ایلردی . اصناف نظاماتنك بوزلمسندن طولایی تأسف ایدن کهنه پسندان اکسك دکللرسه‌ده بونلر ترقیات صناعیهٔ حاضره‌نك نه‌وجهله حصول بولدیغنی کوروب آکلامق ایستسه‌لر متسلی اولورلر ایدی .

(مابعدی وار)

کوچك بر دور عالم

ژورژ استفانسون برمدت سفالته دوچار اولدیغندن پدرینی ، اوغلی پك بیوك برزحمتله اداره ایده بیلیوردی. فقط کندیسنی مأیوسیته قاپدیرمقسزین غیرته قویولدی؛ سنه‌ده ۲۵۰۰ فرانق (۱۱۳ لیرا) معاشله بر معدنه ناظر تعیین اولندی؛ بوندن صوکره علم حساب، هندسه تعلم ایلمك لزومی؛ باش کوستردیکندن بو ایکی فنی عقللره حیرت ویره‌جك بر سرعتله تحصیل ایلدی . مخدومی روبر (نوقاستلده) بر مکتبه دوام ایلیور ؛ آقشاملری بابا اولاد قارشوقارشویه کچیورلر، درسلری برابرجه مذاکره ایده‌یورلردی . استفانسون اوغلنك فن خصوصنده اولان ارزوی شدیدینی توسیع ایچون هیچ بر فرصتی قاچیرمیور ، بوصورتله کندی معلوماتنی‌ده تزیید ایلیوردی ، برکون ساکن اولدقلری خانه‌یه بر ارتفاع تخته‌سی اعمال ایتمکله اوغراشدیغنی کورن عمله‌لر بونی پك بیوك القش وحیرتله تحسین ایلدیلر ،

فقط ژورژك بتون ارزوسی معدن کمورلرینك ثقلتی آلتنده ایکله‌مکده اولان حیوانلری قورتارمق ، واغونلری بخارقوتیله یوروتمك، دوشونجه‌سنه موقوف ایدی . بر مدت واغونلره یلکن قویمه‌یی وروزکارك اعانه‌سیله حرکت ایتدیرمه‌یی دوشوندی، اجرا ایدیلان تجربه‌لر بعض ممالکده - روزکارلرك شدتلی اولمه‌سی طولاییسیله - موفقیت وعد ایدییوردی .

— یلکنلی واغونلر ایلك دفعه نره‌ده استعمال اولندی ؟

— برنجی دفعه فرانسه‌ده مهندس کونیو طرفندن اعمال اولنمش و ۱۷۶۹ سنه‌سنده پارس ترسانه‌سنده تجربه‌سی اجرا قلنمشدر. فقط واغون روزکارك شدتنه تاب آور مقاومت اوله‌میه‌رق بر دیواره چارپمش و یره دوریلمشدر. کونیو بو موفقیتسزلکدن مأیوس اولمیه‌رق طریق تجربه‌ده دوام ایلمش، ۱۷۷۰ سنه‌سنده بر بخار ماکنه‌سی اختراع ایلمشدرکه موسیو کونیویه بوده مطلوبی کبی موفقیت یوزی کوسترمه‌مشدر .

صره ایله متعدد ارباب فن لوقوموتیفلر ایجاد ایلمشلر ، مملکتلری بربرینه یاقلاشدیرمق ، وسائطی تزیید ، تجارتی توسیع ایلمك فکریله غیرت ایلمشلرسه‌ده اختراع اولنان هر بر ماکنه‌ده موجود اولان بیوك قصورلر آرزو اولنان ترقی‌یی بخش ایلیه‌میوردی. نهایت استفانسون اون سنه‌لك برغیرتی نتیجه‌سنده بردرجه‌یه قدر بر موفقیت ابراز ایده بیلدی . فقط ماکنه‌نك سرعتله یورومه‌سی وبیوك طاشیه بیلمه‌سی ایچون پك چوق بخاره احتیاج کورنیوردی ، بونك ایچونده بیوك برقزغانه عرض احتیاج اولنیوردی. اوجاقلرده لزومی قدر آتش یاقلدیغی، واغونلر حرکته باشلایور، آتش تناقص ایلدیکی کبی طورییور : یکیدن آتش آتیلدقدن صکره ینه حرکت ایدییوردی که بوپك بیوك برنقیصه ایدی. استفانسونك اوستنه هرطرفدن بیکلرجه تعریضلر یاغمور کبی یاغدیریلیوردی ؛ فقط ، غیرتده دوام ایلدی. لوقوموتیفلری اصلاحده موفق اولدی .

- مابعدی وار -

ع . ع .

مشهور قوللر صنایعك ترقی و تکملی فکریله ممالك سائره‌ده‌کی اصولی دخی حقیله تدقیق و تفحص ایده‌رك اصناف و صور اعمالیه‌یی تعیین ایلدیکی اشکاله تابع طوتمش و اشکال قانونی‌یه موافق ایشلمینلری جزایه دوچار قیلمش ایدی . صنایعده طریق سهل دیکر ایجاد ایدن موجدلر علناً تشهیر، ماکنه‌لری تخریب معمولاتی احراق ایدیلیر . وجزای نقدی‌یه اوغرادیلیردی .

بونك ایچون برچوق مفتش وغاردیانلر استخدام ایدیلیر بونلرك تفتیشاتی اهل صنایعی نقداً ومعناً ازعاج و اضرار ایدردی . قادینلر کندی حسابلرینه ایشلمك صلاحیتندن. اجنبیلر چیراقلغه قبول ایدلمك نعمتندن محروم ایدلدیکی کبی چلنکیر زاده چلنکیرلکدن بشقه بر صنعتله اوغراشه‌مامق و اوسته اولمق ایچون اوسته باشیلرك ـ بالاطماع ـ مساعده‌سنی استحصال ایتمك کبی مشکلات‌ده باقی ایدی . ۱۱۹۱ سنهٔ هجریه‌سنه متصادف اولان ۱۷۷۶ سنهٔ میلادیسنده سربستیٔ اعمال طرفدارانك سروری اولان تورغو مشهور امرنامه‌لریله بو نظاماتی لغو ایده‌رك هرکسی دیله‌دیکی صنعتی اجراده سربست براقدی‌که آندن صکره جلوه‌ساز اولان ترقیات صناعیه عقللره حیرت ویره‌جك درجه‌یه واردیغندن اسکی اصولك بطلانی ظاهر اولدی .

فی‌الواقع صنایعك اصناف آرسنده تقسیمی پك مشکلدر . مثلا اسکیجی ایله اصل قوندوره‌جینك اعمالی نصل تحدید ایدیله بیلیر . قوندوره‌نك ثانی اعمال ایتمك اسکیجی‌یه عائد اولسه بو حدودك تجاوزی دائما اصناف بیننده مناقشات ومنازعاتی ایجاب ایدرکه بو دعاوینك اشتغالی مهم جهتلری دوشونمکه وقت براقماز . باخصوص بر کیمسه استدیکی کبی دیله‌دیکی صنعتی اجرا ایده‌مامسی حقوق صریحهٔ طبیعیه‌سنه قارشو بر مداخله‌در .

حکومتك بعض صنایعی کندیسنه حصر ایتمسندن متولد امتیازاته کلنجه بو امتیازاتدن مقصد ایکیدر . برنجیسی طوغرودن طوغری‌یه واردات دولتی تزیید ایتمك ایکنجیسی منافع عمومیه‌یی وقایه ایتمکدر .

طوز ، توتون واویون کاغدی اعمال وفروختی امتیازی برنجی باروت کهرجله اعمالی سفائن حربیه انشاسی کبی انحصارلر ایکنجی قسمه مثالدر.

فی‌الواقع توتون و اویون کاغدی انحصارندن مقصود بونلرك صحت و اخلاق عمومیه‌یه تأثیری طولاییسیله‌در دینیلیرسه‌ده اصل مقصد تزیید وارداتدرکه منضم بر ویرکو دیمکدر . اکر دولتجه اداره‌سندن دها زیاده بر منفعت حاصل اولورسه اعتراض ایدیله‌مز.

اجزای ناریه اعمال وسفائن حربیه انشاسی سربستیٔ اعماله خلل طاری ایتمیه‌جك وجهله طرف دولتدن اجرا ایدیلیرسه اهونیتی ایجاب ایدر. انکلتره انشاآت بحریه دستکاهلری بوکا بر مثالدرکه بتون دولتلر قوای بحریه‌لرینی انکلتره‌نك تجار دستکاهلرنده اعمال ایتدیررلر. فقط بو بابده‌کی تدابیر اداره‌یه عائد اولدیغندن علم ثروت اکا مداخله ایتمز .

بوندن بشقه بعض حکومتلر ارباب صنایعه پیشوا اولمق اوزره فابریقه‌لر کشاد ایدرلر. فقط بویله بر رهبرلك حکومتك وظائفندن دکلدر .

بو فابریقه‌لرده استخدام ایدیلان مأمورین اداره نه‌قدر حمیتلی وغیرتلی اولسه‌لر ینه کندی منفعتلری ایچون چالیشمیه‌جقلرندن روح ترقی انده بولنه‌ماز . برده فابریقه‌لرك وظائفندن بری‌ده احتیاجات اهالی‌یه کوره محصولاتی تعدیل ایتمك اولدیغی جهتله بر دائرهٔ رسمیه شکلنده اولان فابریقه‌نك بو وظیفه‌یی ایفا ایده بیلمسی مشکلدر . بو فابریقه‌لرك محصولاتی نه قدر نفیس اولسه حساب ایدلدکده محصولاتك مصارف استحصالیه‌لری غالی اولدیغی کوریلور . دولتجه معدن ایشلتمك‌ده اجرای صنعت دیمك اولدیغندن تجویز ایدیله‌مز .

(مابعدی وار)

* * *

ـ سواحل فنارلری ـ

{مابعد نسخه : ۱۰}

بو کبی یاکلشلقلردن تحدث ایدن وقایع فجیعه‌یی بر طرف ایتمك ارباب فنك دهای موجدانه‌سندن بکلنیوردی. بر طرفدن فنارلر تکثیر وضیالرینك قوتی تزیید ایدلدیکی کبی دیکر طرفدن‌ده ضیالرك منظرهٔ خارجیه‌لری یکدیکرندن تفریق ایدلمش وبو وجهله فنارلرك افق رؤیتی توسع ایتدیکی کبی ایکی فناری یکدیکرندن تفریق ایتمك وبولنیلان محلی علی وجه الصحه تعیین ایتمك دائرهٔ امکانه داخل اولمشدر .

بك چوق سنه‌لر قله‌لرده اودون وکمور یاقیله‌رق ورچینه مشعله‌لری ایقاد ایدیله‌رك وایچ یاغی زیتون یاغی ایچنه باترلمش فتیللر اشعال ایدیله‌رك تنویر ایدیلیر ایدی. آرغانك ۱۷۸۴ تاریخنده هوانك جریان مضاعفته معروض اوله‌رق ایجاد ایتدیکی لامبه‌لر فنارلر حقنده وسیلهٔ تکمل اولمش وبالاخره ماکنه‌لر واسطه‌سیله ضیانك شدتی پك چوق تزیید ایدلمشدر .

۱۸۲۱ سنه‌سنده اوغوستن فره‌سنل فنارلرده ضیانك قوتی خیلیدن خیلی تشدید ایچون عدسه‌لر استعمالی تصور ایتمش . حقاکه بو تصور فنارلردن مقصود اولان استفاده‌یی تمامیله استیفا ایتدیرمشدر. بو طرزده‌کی فنارلر الك اول ۱۸۲۳ سنه‌سنده (قوردو آن) قله‌سنده ایقاد ایدلمشدر ، معلومدرکه بیوك عدسه‌لرك اعمالی کوچ وقیمتی افزوندر . بوندن بشقه ضیائی شدتله قیره‌رق مرکزندن انحراف ایتدیرمك وقالینلقلری حسبیله شفافیتی ، براقانی غیب ایتمك کبی محاذیردن‌ده سالم دکلدر . بو کبی محذورلرك اوکنی آلمق ایچون بوفون قدمه کبی عدسه‌لر یاپمق جهتنی تصور وفره‌سنل بوفکری رهین مکملیت ایلمش و بو کون ضیائی اوزاق یرلره سوق ایتمك اوزره فنارلرده عمومیتله بو عدسه‌لر استعمال ایدلمکده بولنمشدر . بو عدسه‌لرك برر سطحلری مستوی ودیکر سطحلری بتون عدسه‌لر بر مرکز اطرافنده دیزیلوب مستوی طرفلری کاملاً یکدیکریله اتحاد ایده‌رك بر سطح مستوی تشکیل ایتدیکی کبی معقر اولان طرفلری‌ده مرکزده‌کی عدسه اطرافنده شول وجهله بر قدمه تشکیل ایدرکه یکپاره بر عدسه‌نك بر قسمی معقر اوله‌رق طرطیقلنمش ظن ایدیلور. و بر نقطه‌دن عبارت اولان محراقلرنده حصوله کتیریلان حزمات ضیائیه انعکاس ایله محل مقصوده طوغری یکدیکره موازی اوله‌رق کیدر.

بو وجهله استحضار ایدلمش عدسه‌لر محراق اطرافنه اسطوانی اوله‌رق ویا بر منشور ذوکثیر الوجوه صورتنده دیزیلیر. اکر اسطوانی بر وضعیتده دیزلمش ایسه فناره هر هانکی بر جهتدن باقلسه ضیا دائما عینی شدتده و عینی مسافه‌ده کوریله بیله‌جکندن بویله فنارلره ثابت ضیالی فنارلر اطلاق اولنور .

{ مابعدی وار }

* * *

کوچك بر دور عالم

ژورژ بر معدن صاحبی طرفندن ۱۸۲۳ سنه‌سنده استوقتوندن ـ دارلینغون » ه سنه‌ده ۷۵۰۰ فرانق (۳۳۷ لیرا) معاشله بر شمندوفر خطی انشاسنه نظارت ایلمك وظیفه‌سیله توظیف اولندی . ینه بو سنه ایدی‌که « نوقاسته‌ل »ده لوقوموتیف اعمال ایلین بر فابریقه آچدی‌که بر قاچ سنه ظرفنده ترقی ایلمش، معمولاتی دنیانك هر طرفنه سوقه باشلامشدی . استوقتون خطی ایکی سنه ظرفنده اکمال ایدلدی . رسم کشادی کوننده استفانسون عمله‌لرینه ایراد ایتدیکی نطقده شویله‌جه دیپوردی :

— « عزیز دوستلرم ! بر کون کله‌جك‌که بو قدر تحقیراته هدف اولان شمندوفر هر بر محله فرش ایدیله‌جك الك بیوك حکمدارلردن الك عادی شخصه قدر واسطهٔ نقلیه اوله‌جقدر . فقط اقرار

واعتراف ایده‌رم که بونك ایچون دهاش مانعه‌لره کوکس کرمك ایجاب ایلر . بن بوکونی کوره‌میه‌جکم . زیرا ترقی غایت یواش آدیملرله حرکت ایدر : بر ماکنه اختراعی ایچون صرف ایتدیکم اون سنه مدت بوکا بر دلیل کافیدر . »

استفانسون نامنك بتون دنیایه انتشارینه لیورپولدن مانشستره قدر فرش ایلدیکی شمندوفر خطی کافی اولمشدر .

١٧٨٤ سنه‌سنده لیورپوله برنجی دفعه سکز بالیه پاموق کوندرلمش ایدی . قرق سنه صوکره بو عدد سنه‌ده ٤١٠ بیك بالیه‌یه رسیده اولمشدر . بتون بو پاموقلر لیورپولدن مانشستره فابریقه‌لره نقل اولنیوردی! . قرق سنه ظرفنده مانشستر سکنه‌سی ٢٢ بیکدن ١٥٠ بیکه یوکسلدی .

— بو بیوك تزایده سبب نه اولمشیدی ؟

— وسائط نقلیه‌نك زیاده‌لکی اوغلم ! اولجه نقلیات قناللرله اجرا قلنیور . حال بوکه تجارت بیوك بر بطائتله ایلرله‌یوردی . زیرا کمیلر اشیای تجاریه‌یی نقل ایچون مساعد بر هوا انتظاری مجبوریتنده بولنیورلردی . سکا کوچوك بر حساب ویره‌یم ؛ بو بطائتك تجارته نه قدر ایراث مضرت ایلدیکنی آکلایه‌سك : پاموغك آمریقانك تجارتکاه اسکله‌لرندن اولان نویورقدن لیورپوله کلمه‌سی ایچون نه قدر مدت لازم ایسه بورادن یکرمی کیلومترو بعد مسافه‌ده بولنان مانشستره کیتمه‌سی ایچون‌ده او قدر مدت ایجاب ایلیوردی . نهایت بر مجلس عقد اولنه‌رق بر شمندوفر خطی انشاسی قرار کیر اولدی . و مهندس اولمق اوزره‌ده استفانسونی تعیین ایلدیلر . استفانسون عارضه‌لی طوپراغی تنظیم ایلمه‌سی لازم کلدیکندن بو محلك بر خریطه‌سنی چیزمك ایچون یوله چیقدی . ایشته بوراده اوکنه بر کومه مشکلات ییغلدی . اهالی شمندوفر خطی فرش اولنمسنه کلیاً مخالفت ایلیورلر ، مقام اعتراضده‌ده شمندوفرك مملکته ایراث شئامت ایلیه‌جکنی اورته‌یه سوریورلردی . ناشر علم ومشوق ترقی اولان بیکلرجه غزته‌لر بیله استفانسونك علیهنده اداره‌ٔ لسان ایله‌یورلردی . بونجه مانعه‌یی آشه‌بیلمك ایچون استفانسون طریق حیله‌یه سلوکه مجبور اولدی .

— اهالینك بو درجه تعندی نه‌دن ایلری کلیور ؟

— کویلیلر شمندوفرك اینکلری اوتلامقدن ، طاوقلری یومورطلامقدن منع ایده‌جکنی ادعا ایده‌یورلردی . بوندن ماعدا لوقوموتیفك نشر ایده‌جکی دومان وبخار هوایی افساد ایده‌جکندن قوشلر یشایه‌میه‌جق ، اوجاقدن صاچیله‌جق قغلجملردن اکینلر ، خانه‌لر طوتوشه‌جق ، ارتق حیوانات وسائط نقلیه‌ده استخدام اولنه‌میه‌جق ، بونلرك جنسلری قورویه‌جق ظننده بولنیورلردی . انکلتره حکومتی بیله بو فکری ترویج ایلدیکندن استفانسون وشرکاسی ایکی سنه اوغراشدیلر . پارلمنتوده بعض بیوکلر استفانسونك :

— « بن ساعتده یکرمی کیلومترو قطع مسافه ایده‌جکم . » سوزینه کوله‌رك زواللی ژورژی مجنون قیاسیله سوزلرینی دیکله‌مك ایسته‌میورلردی .

– مابعدی وار –

ع . ع .

شئون مکاتب

ادرنه مخابرمزدن :

ولایت معارف مدیر لاحقی عزتلو زیور بك افندی شهرك کوزل بر نقطه‌سنده مکمل بر قرائتخانه تأسیس و انشاسنی تصور ایتمش اولدیغندن قریباً قوه‌دن فعله چیقه‌جغی مستخبرات موثوقه‌دندر .

ینه میر موسی الیهك نظارت عالیٔ ادیبانه‌لری تحتنده اوله‌رق (طونجه) نامیله ادبی وفنی بر غزته نشری تشبثاتنده بولنلدیغی موثوقاً خبر الندی . کچن پازار کونی (الیانس اسرائیلیت) مکتبنه کیتدم . برنجی ایکنجی صنف طلبه‌سنی عثمانلیجه‌دن امتحان ایتدم .

هر ایکی صنفده‌کی طلبه پك کوزل چالیشدیرلمشدر .

برنجی صنفده : صلامون اوادیه ، رفائل آروت ، یاسف متیرانی ، موسه آروت ، بهار موردهای . صلامون زونانا افندیلرله ایکنجی صنفده : موسه اکساید ، بهار موسه‌ئه ، خایم چاپروت ، اسقنازی ، میشولام ، نخاص ، روبن قانه‌نی ، موری افندیلر الك ممتاز واك زیاده چالیقشاندرلر . بو افندیلر کرك قرائت واملاده وکرك تحلیل عباره‌ده مترقی ومکمل درلر ..

بو مکتبك اوچ عثمانلیجه معلمی اولدیغی کبی طلبه‌سی‌ده درتیوزه قریبدر ..

صاحب امتیازمز محلندن یازییور :

ودینه — مناظر طبیعیه‌سی پك لطیف ، یوکسك اشجاری ، میوه‌سی مبذول بیکدن زیاده خانه‌یی مشتمل لطیف بر قصبه‌در .

سلانیكك غرب شمالیسنده و اون آلتی ساعت قدر بعدنده‌در ، کنارندن کچمکده اولان مناستر تیمور یولی قصبه‌نك استعداد ترقی ومعموریتنی آرتیرمشدر . لکن شمندوفر موقفندن قصبه‌یه کیرمك ایچون هنوز بر یول یاپیلمیوب‌ده باغچه‌لر ایچندن ، طولامباجلی ، یاغش زیاده‌جه اولدیغی زمان کچلمه‌سی پك کوچ بر یولدن کیرلمك ایجاب ایدییور .

احوال معارفی‌ده شایان تأسف بر حالده‌در ؛ قره‌فریه‌دن دها متدنیدر .

بر رشدی ؛ ذکور واناثه مخصوص ایکیشر ابتدائی اسلام مکاتبیله برده بلغار ، روم وصرب مکتبلری واردر . بو مکتبلرده کچن سنه‌دن فضله بر اثر ترقی کوره‌مدم . اناث طالباتی بر ر قادین طرفندن کندی خانه‌لرنده تدریس اولنیور . قائممقام قضا عزتلو بك افندی ایله معارف قومسیوننك بو خصوصی نظر دقته آله‌رق اصلاحات وترقیات مطلوبه‌نك وجوده کتیریله‌جکی مأمول ومنتظردر . صرب ، بلغار وروم مکتبلرنده انتظام وترقی مشهود اولمقده‌در .

صرب مکتبنده کوچك ارکك چوجقلره برطاقم ال ایشلری کوستریلیورکه بونك فوائدندن اولجه‌ده بحث ایلمشدم .

قیالر — هواسی صویی کوزل ، منبت بر اووه اوزرنده مبنی لطیف المنظر بر قصبه‌در . اطرافنی باغلر و تارلالر احاطه ایتمشدر . درون قصبه او قدر منتظم دکلدر! جاده‌لری ، منتظم چارشولری یوقدر . بر قاچ تجار مغازه‌سی موجود ایسه‌ده بونلرده هر وقت آچیق بولندیرلمیوب آنجق پازار کونلرنده معامله یاپمقده‌درلر . بونکله برابر اهالیسی اولدقچه چالشقان و زراعتله مشغولدرلر .

ابتدائی مکتبی معلم غیوری مکرمتلو صالح افندینك جدی همتلری ومعلمانه تجربه‌لری سایه‌سنده شایان تشکر بر درجهٔ ترقیده‌در .

تعلیم وتدریسده اتخاذ ایتدیکی اصول سایه‌سنده دست تربیه‌سنه مودوع اولان کوچیجك فکرلری آچمغه درسلرینی قولایلقله بلله‌تمکه موفق اولیور . تردد وشبهه‌لرینی تمامیله ازاله ایتمدکجه درس کچمیور .

رشدی مکتبنده ایسه او قدر فعالیت و ترقی کوره‌مدم . هنوز بر وکیل ایله اداره اولنان بو مکتب بر معلم اصیلك ورودنده ابتدائی مکتبنه مماثل بر دار التدریس اوله‌جغی مأمولدر .

قائممقام قضا عزتلو بك افندینك همم معارفپرورانه‌سی بو امیدی تقویه‌یه کافیدر .

اقوال حکمیه

قوة الاجسام المطاعم والمشارب و قوة العقل الحکمة والعلم

وجودك قوتی یمك و ایچمکله قائم اولدیغی کبی عقلك‌ده قوتی علم وحکمت ایله‌در .

من لم یتعلم فی صغره لم یتقدم فی کبره

کنجلکنده تحصیل علم وادب ایتمیان بیوکلکنده

وجوه منشوره‌یی یکدیکره ربط ایدن خط فاصلره طوغری کلن خزمات ضیائیه بر جسم کثیفه انعطاف ایتمک حسبله انتشار ایده‌میه‌جکندن ایلرو طوغری کچه‌میور انخساف ایتمش کبی کوریله بیلور . اکر بو منشور ذو کثیر الوجوهی ساعتما کنه‌سی کبی برماکنه ایله صورت منتظمه‌ده حرکت ایتدیره‌جك اولور ایسه‌ك محراقدن انتشار ایده‌کلمکده اولان خزمات ضیائیه عدسه‌لرك مرکزندن انصباب ایتدکچه شدتلی برقوتله انتشار وحد فاصلره کلدکچه انخساف ایدرك خارجه مقطع ضیالر کوندررکه بو مثللو اولان فنارلرده چاقاقلی ویا متحرك ضیالی فنارلر نامی ویریلور .

بناءً علیه اطرافی تحت ترصدده بولندیران کمیجینك کوزینه اولا شدتلی بر ضیا کورینوب بعده بو ضیا سوزر ویواش ویواش تکرار کورنمکه وکیتدکچه کسب شدت ایتمکه باشلار .

قپانوب آچلمق آره‌سنده مرور ایدن مدت عدسانك حرکت دوریه‌سنده‌کی سرعت ایله منشورك عدد وجوهنه تابعدر فقط ا کثریتله بو مدت یا ١٠ ویا ٣٠ ثانیه ویاخود بر دقیقه‌در . بو مناسبتله‌درکه فنارلره دقیقه‌ده ویا یارم دقیقه‌ده بر چاقار دینلور . فنارلرده‌کی ضیانك ثابت ومتحرك اولیشی و عدسانی بویایه‌رق رنکلی ضیا استحصالنك قابل بولنیشی فنارلرك خزماتی توسیعه مدار اولمش وعینی مسافه‌ده عینی شدتده بولنان ضیالری یکدیکرندن تفریقه پك بیوك خدمت ایلامشدر .

بو تصنیفکده اساسی محراق ضیائی ایله منشور عدسه‌سی آره‌سنده‌کی مسافه‌در . اك بیوك مسافه اك شدتلی ضیایه محل ویریور . برنجی قسمده‌کی مسافهٔ محراقیه طقسان آلتی ایکنجی صنفده تمش اوچنجیده اللی سانتیمترودر . بونلر بیوك فنارلر اولوب کوچکلرنده یکرمی بش ؛ اون طقوز ، اون بش سانتیمترودر . قوت ضیا لامبه‌لرك بیوکلکنه تابع اولدیغی کبی فتیللرك عددی بو دیدیکمز مسافهٔ محراقیه‌یه تابعدر . عدسه‌لی فنارلرده منبع ضیا بیوك بر لامبه‌دن عبارتدر .

ضیایی شدتلی برصورتده استحصال ایتمك ایچون لامبه‌یی بر مرکز اطرافده یکدیکری ایچنه کچمش فتیللرله تجهیز ایتمك ایجاب ایدر . لامبه‌نك یاغنی فتیللرك سویه‌سنه ایصال ایچون ساعتما کنه‌سنه شبیه برماکنه استعمال ایدلمکده‌در .

(مابعدی وار)

* * *

اقوال حکمیه

﴿مابعد نسخه : ١١﴾

من کثر مزاحه زالت هیبته

کثرت مزاحی اعتیاد ایدینان کمسه‌نك وقار وشرفی زائل اولور .

کم نعمة زالت بادنی ذلة

چوق نعمت واردرکه آز قباحتله زائل اولور

من سلك السداد بلغ المراد

طریق سداده سلوك ایدن ظفریاب آمال اولور

العقل احسن حلیة والعلم افضل قنیة

عقل زینتك کوزلی علم سرمایه‌نك افضلیدر

خیر المواهب العقل وشر المصائب الجهل

مواهب الهیه‌نك اك خیرلیسی عقل مصائب کونیه‌نکده اك شرلیسی جهلدر

جمال الانسان کمال اللسان

انسانك شرف وزینتی لسانك کمالیله قائمدر

ظن العاقل خیر من یقین الجاهل

عاقلك ظنی جاهلك یقیندن دها خیرلیدر

قواله اعدادی خیری معلملرندن

علی غالب

کوچك بر دور عالم

— بو کونکی شمندوفرلر ساعتده نه قدر مسافه قطع ایده بیلیورلر ؟

— آلتمش کیلومترودن زیاده قطع ایدرلر.

نهایت استفانسون بو امتیازی نصل آله بیلدی؟

ایکی سنه متمادی بر غیرتدن ، بر چوق دلیللر ، بر چوق استفاده‌لر کوستردکدن صوکره امتیازی استحصاله موفق اولدی .

لیورپول مانشستر خطنك رسم کشادی ١٥ ایلول ١٨٣٠ سنه‌سنده اجرا قلنمش ، بوراده انکلتره‌نك اعاظمی عرض وجود ایلمش ، « استفانسون کارکاهندن» کمال دبدبه ایله چیقان آلتیوز کشی ایله طولی واغونلر «هوررا» صدالریله استقبال اولنمشدی.

استفانسونه بتون بو ایشلرده موفق اولمه‌سی ایچون معاونات لازمه‌ده بولنان اوغلی روبر ایدی . او وقت هنوز یکرمی بش یاشنده بولنیوردی . دها کوچك ایکن کندیسنه پارلاق ، لکه‌سز برمقدمهٔ مسلك احضار ایلمش ، پدرینك ا کا ترك ایتدیکی طریق موفقیتده آز زمانده ایلریلمشدر . روبر لوندره‌دن ، بیرمینغامه انشا ایتدیکی شمندوفرله اشتهار ایلمشدر .

ژورژ آرتق ابنای جنسنه خدمت ایتمکدن یورلمش ، غوائل حیاتدن ازاده اولان چفتلکنه چکلمش ایدی . چفتچیلکده‌ده آز زمانده ترقی ایلمش ، رفقاسنه تفوق ایده‌جك بر درجه‌یه کلمشدر . بوراده دها برقاچ سنه کمال رفاه حال ایله عمله‌لرینه دائما نصایح مشوقانه‌ده بولنه‌رق ، دائما آنلره ایلکی توصیه ایده‌رك ١٨٤٨ سنه‌سی ١٢ آغستوسنده وفات ایلدی . وفات ایتدیکی کون (شسترفیلد) شهری اهالیسی کاملاً مغازه‌لرینی ، دکانلرینی قپامشلر ، اجرای ماتم ایله جنازه آلاینده بولنمشلردر .

لیورپولده نامنی ابقا ایلمك املیله بر هیکل رکز ایلدکلری کبی (نوقاستل)ده مهد صباوتی اولان کلبه‌یه جوار بر محلده‌ده بر هیکل دیکمشلردرکه بوراسی هرکون عمله‌یه شایان احترام بر زیارتکاه عد اولنمقده‌در.

روبر استفانسون پدرینك ترك ایلدیکی پارلاق طریقی ؛ بو مسلك منوری تعقیب ایلدی . ١٨٥٧ سنه‌سنده لوندره مهندسلر جمعیتی رئیسلکنه تعیین اولندی؛ ١٨٥٩ سنه‌سنده نوروچه سیاحتندن صکره وفات ایلدی . پدرینك ناموسکارانه بر غیرتله اقتصاد ایلدیکی او بیوك ثروتنك قسم اعظمنی امور خیریه‌یه صرف ایلمکله متصف اولدیغی علو جنابی ابراز ایتدی .

ژورژ استفانسون عمله‌یه تنبیهاتی آره‌سنده شو سوزلری سویلمه‌یی اعتیاد ایدنمشدی :

— نم تعقیب ایتدیکم طریقده ایلریله‌یکز . وصبر ایدیکز . طریق حیاتده تصادف ایده‌جککز مشکلاتی اقتحام ایلمکه غیرت ایدیکز ؛ موفقیت هر حالده یوز کوسترر .

معلم افندی بر مدت طوردی . ژورژك احوالی احسان اوزرینه نه کبی بر تأثیر حاصل ایلدیکنه دقت ایلیوردی . احسان کویا هپ بو حیات ساعیانه‌یی دوشونیورمش کبی برطورده بولنیوردی. معلم افندی دیدی که :

— اوغلم ! طریق حیات اوزرینه سرپیلمش اولان موانعه کوکس کرملی . شبهه‌سزدرکه هرکس موفقیتله محل مقصودینه نائل اوله‌ماز . فقط صبر ایدن ، هیچ بر مشکلاته اهمیت ویرمیه‌رك چیزدیکی خط حرکتی تعقیب ایلینلر ، البته کندیلرینه ناموسلی ، استفاده بخشا بر مسلك نجات تأمین ایلمش اولورلر.

— اوت خواجه افندی ؛ استفانسونك احوالی ، طبایعی بنده‌کزه پك زیاده تأثیر بخش اولدی . بن ده غیرت ایلیه‌جك ، حیاتك اوکمزه ییغوب دوکدیکی موانعه اهمیت ویرمیه‌رك ایی بر صنعتکار اولمغه ، تعقیب

ایده‌جکم مسلکده تمیز ایتمکه چالیشه‌جغم .

— فنا فکر دکل ! . اویله ایسه سنی شمدیدن تبریك ایلرم .

وقت بك زیاده ایلریلمش اولدیغی حالده مصاحبه‌یه دالدقلری جهتله زمانك نصل کچدیکنی آکلایه‌مه‌مشلردی . درین براوغاتی‌یی متعاقب ترن یواش یواش طورنجه احسان واغوندن باشنی اوزاتدی .

— بر دانه ایکی متالك !..

یکنسق بر کورلتی اطرافی احاطه ایلمش ایدی . کوپریلی استاسیونه کلمشلردی اون یاشنده کوچك چوجقلر اللرنده طولی دستیلر اولدیغی حالده باغیره‌رق طولاشیورلر . احسان بر ایکیلك آتدی ؛ بر دستی آلوب کوله‌رك ایچری کیردی بش دقیقه صوکره ترن اطرافه دومانلر نشر ایده‌رك ، شدید بر ایصلق صداسیله حرکت ایلدی .

— مابعدی وار —

ع ۰ ع ۰

* * *

هیجانلی برشکار

آفریقا اوته‌دنبری حیوانات وحشیه‌نك مبذولیتی ایله معروف بر قطعه‌در .

صحرای کبیردن تا امید برونه وارنجه‌یه قدر بتون بو معلوم وغیر معلوم اراضیٔ جسیمه‌ده سباع وحشیه سوریلرله بولنور . نشر مدنیت ، تعمیم علم ومعرفت مقصدیله ممالك متعدده‌یه سینه کشا اوله‌رق ایصسز وادیلره کیرن غیور سیاحلر بو یبرتیجی حیوانلرك دندان تخریباتنه معروض اولدقلری کبی بونلرك‌ده برچوقلری سلاح قویٔ مدنیت قارشیسنده زبون قالمقده‌در . رهبرك شو صوك نسخه‌لرینك برنده « ارسلان وقپلان » سرلوحه‌لی بر مقاله کورمش ایدم.

بن ده آفریقاده هنوز اکمال سیاحت ایدن فرانسز هیئت سفریه‌سندن بری طرفندن یازیلوب بر فرانسز غزته‌سنده مشهود اولان « هیجانلی بر شکار» سرلوحه‌لی بندی بالترجمه تقدیم ایلدم .

الفاشر : ٣ مارت ١٨٩٩

« بر چوق زماندن بری کمال تهالکله انتظار ایلدیکم مکمل بر قپلان آوی ایچون ایشته کوزل بر فرصت عرض چهره ایلدی .

« هر درلو خدمتمده قوللاندیغم بوی ، بوعقللی زنجی قلاغوز هنوز مسرتلی بر رؤیانك ذوق رؤیتی ایله فوق العاده مشغول ایکن بنی اویاندیردی .

« بك ده ایی آکلایه‌مدیغم لسان ذاتیسیله ممزوج بر فرانسزجه ایله بنی یقینده‌کی اورمانه کیتمکه تشویق ایتدی . مقصد معلوم . بن چارچابوق قالقدم . آو البسه‌لرمزی کیینوب سلاحلرمزی قوشاندق .

« اورمانه کیردك . آهسته آهسته وکمال احتیاط ایله قطع مسافه ایدییور ؛ قپلانی ؛ آنك بزی کورمه‌سندن اول ، کورمکه چالیشیوردق .

« بردن بره بوی مهتز بر صدا ایله ایشته ایشته دییور ، رعشه‌دار پارمقلریله اورمانك صیق بر محلنی کوسترییوردی .

« حقیقةً مدهش بر قپلان بزه طوغری کمال سرعتله ایلریلیوردی . پارلاق بونکله برابر وحشی نظرلرینی بزه دیکمش یورییور ، بز ایسه نظرلرینك ثقلت انعطافی آلتنده ازیلیور ایدك .

« بوی ، اوالك مخاطره‌لی زمانلرده بیله أثر خوف کوسترمین بیاض دیشلی زنجی عادتا تتره‌یور ، بن ایسه انی او حالده کوردکجه متانتمی غائب ایتمکه باشلایوردم .

« بر صچرایشده دیمزه دینیله‌جك قدر یانمزه کلدی . اوجیلقده‌کی مهارتمزه استناد وتقربنه انتظاراً سلاحلرمزی تتکه بیله آلمامشدق .

« آرتق بزم ایچون چارهٔ نجات مفقود ایدی . فقط بردنبره حیوان کوزمزدن غائب اولدی . بز

بونك بر دسیسه اولدیغنه حکم ایله کیتدکجه تحاشی ایدییور ایدك .

« صکره بر سوق طبیعی‌یه انقیاد ایده‌رك ایلریله‌دك . اوت ، اون بش مترو اوزاقده اوتلر آره‌سنده بر حرکت ؛ صانکه قپلاندن بشقه بر حیوان کوردك . دائما اوکمده کیدن قلاغوزم توقف ایله ایشته کوزل بر مجادله دیدی .

« جداً قپلان جسیم الجثه بر بوآ ییلانیله مجادله ایدییوردی . دیمك که او اولکی تباعد نه بر مقصد خائنانه نه‌ده بر فکر خالصانه الجاسیله دکل ، ضروری بر توقف ایمش . بوآ کندیسنی تسمیم ایچون وجودینه قوتلی صارلمش ایدیسه‌ده اوده آنی سیوری دیشلریله پارچه‌لمقدن کیری طورمیوردی.

« بو دهشتلی مجادله یاریم ساعت قدر دوام ایتدی. نهایت بوآ صارلمق اثناسنده تصلسه کوده‌سنی مهاجمنك دیشلری اره‌سنه کتیرمکله وجودی ایکی پارچه‌ده اولدی. فقط دشمنی دخی زهرك تأثیری اوله‌رق بر تقلص اعصابی متعاقب بی روح اوله‌رق یره سریلدی .

« ایشته بختیار بن سلاحمی بوشالتمقسزین مکمل بر قپلان دریسیله مدنیلرك کوره‌مدکلری و لکن هیهات که ایکی پارچه‌ده اولمش بر بوآیه مالك بولنیورم . »

نصل سزده ای مطالعلر بو هیجانلی شکاری سزده بکندیکز دکلمی ؟

موفق

شئون مکاتب

بو سنه « مکتب ترقی » حسن خط معلملکنده بولنان رفعتلو حسنی افندی بیوك بر اثر موفقیت کوسترمش ، هماده عموم طلبه‌نك خطلرینی مکمل بر درجه‌یه کتیرمشدر. حسنی افندی ، غیرتلی ، یورلماز ، اوصانماز ، مقتدر بر معلمدر. چوجقلره حسن خطدن ماعدا تخته اوزرینه یازی یازدیره‌رق اینجه دستره ایله کسدیرمه‌یی‌ده (ده‌قوپاژ) تعلیم ایلمشدر. مکتبلرمزده برنجی دفعه اوله‌رق اجرا ایدیلان بو تجربه‌ده امیدك فوقنده موفقیت حصول بولدیغی مع المسار کورلمشدر .

کچن جمعه کونی مکتبك صالوننده طلبه‌نك چیره دستیٔ مهارتلری اوله‌رق ایشله‌نیلان یکرمی سکز عدد نظر ربا لوحه‌لرله معلم هنرور وکنج ایشجیلرك فوطوغرافلری اخذ اولنمشدر. مکتبك بو صورتله‌ده ابراز ایلمکده اولدیغی ترقی‌یی تقدیر ایدر، معلم رفعتلو حسنی افندی ایله مکتب اداره‌سنی بویکی آچدقلری چیغردن طولایی تبریك ایلرز .

الك زیاده ابراز آثار موفقیت ایلینلر عمر ، کنعان ، احمد موفق بکارله ادیب ، علی درویش ، مرتضی و فطری افندیلردر . تقدیر ایلرز .

⁂

شهر حالك اون اوچنجی بازار کونی سلانیك روم وبلغار جناس مکتبلرینك توزیع مکافات رسملری مطنطن بر صورتده اجرا ایدلمشدر . جانب جلیل ولایتپناهیدن روم مکتبنه سعادتلو معاون پاشا حضرتلری وبلغار مکتبنه معارف مدیر حصافت سمیری عزتلو رشید بك افندی توکیل بیورلمقله جمعیته شرف بخش اولمشلردر. هر ایکی مکتبده ملکی وعسکری مأمورین کرام ایله اشراف واعیان مملکتدن وطلبه‌نك ولیلرندن خیلی ذوات بولنمشدر . افتتاح و اختتام جمعیت محامد سنیه وفزونیٔ عمر وعافیت خلافتپناهی ادعیهٔ مفروضه‌سیله اجرا ایدلمشدر .

⁂

سیروز بلغار جناس مکتبنك توزیع مکافات رسمی فی ١٣ حزیران سنه ١٣١٥ بازار کونی مطنطن ومشعشع بر صورتده اجرا ایدلمشدر .

متصرف سعادتلو جمال بك افندی حضرتلریله قوماندان سعادتلو محمد پاشا ، معارف قومیسیونی رئیسی فضیلتلو حاکم بك ، اشرافدن سعادتلو عاقل بك افندی

حالی غیب ایتمش اشیادر. ابنیه الات ، ماکنه کبی . بر معدن وبر طریق وقنال ایچون مصروف اعمال دخی ثابت سرمایه‌در . متداول سرمایه بر دفعه صرف ایدیلنجه بر دها سرمایه حالنی اکتساب ایده‌میه‌ن اشیادر .

قماش اعمالی ایچون صرف ایدیلان ایپلك ، ایاق قابی ایچون مصروف اولان ویداله وعمله اجرتی اوله‌رق ویریلن آقچه کبی که بونلر بر دها سرمایه اوله‌رق استعمال ایدیله‌مز . فی الواقع قماش بر البسه‌جی قوندوره‌خفاف آقچه بر دیکر کیمسه ایچون استحصال ثروته خدمت ایده بیلیرسه‌ده بونلر آنجق یکی بر سرمایه اولورلر . و متمادیاً الدن اله کچرلر .

آدام اسمیت ثروتی اوچه تقسیم ایدر (۱) ایراد کتورمین ثروت (۲) ثابت سرمایه (۳) متداول سرمایه .

ایراد کتورمین ثروت احتیاجات ناسی تسویه ایچون مستعمل اولان ذخایر مأکولات مشروبات ، ملبوسات مساکن و آقچه واردات‌در .

ثابت سرمایه‌که تبدیل موقع ایتمه‌دن استحصال ثروته خادمدر . (٤) نوعدر :

(۱) اعمال صناعیه‌یه خادم آلات وماکنه‌لر ودستگاهلر (۲) مغازه و او وچفتلك کبی صاحبنه اجاره کتورن مساکن (۳) اصلاحات ارضیه (٤) هنر و معرفت متداول سرمایه (٤) قسمدر :

(۱۱)واسطهٔ مبادله اولان مسکوکات (۲) تمتع ایده‌جك بایعك یدنده بولنان حیوانات حبوبات ارزاق (۳) صنایع اعمالیه اربابنك مثلا مرانغوز فابریقه‌جی وسائره‌نك النه کیروب ایشانه‌جك اولان خام ویا بر مقدار ایشانمش اشیا (٤) اعمال ایدیلوب مستهلکاره انتقال ایتمك اوزره تجار النده بولنان امتعه‌در .

کوچك بر دور عالم

— ٤ —

صنعت و تجارت روح ترقیدر .
رقابت ترقی‌یی تولید ایلر .

— خواجه افندی ! بو دستیلری کوپریلیده‌می اعمال ایده‌یورلر ؟

— اوت اوغلم! کوپریلی زراعت و تجارتی اهمیتلی بر قضادر . بوراده پاموق ، سیسام و ایپك محصولاتی کثرتلی اولمقله برابر اهالیٔ محلیه طرفندن استعمال اولنور بر چوق منسوجات دستگاهلری‌ده واردر . معارفی‌ده سائر قضالرمزه نسبتله مکمل والویریشلیدر . یالکز آفیون وذخائره عائد اولان تجارتی سنه‌ده سکسان بیك لیرا راده‌سنده‌در .

— دیمك که اهالیسی اولدقجه صاحب ثروتدرلر ؟

— اوت کوپریلی سایهٔ سماپایهٔ حضرت پادشاهیده کوندن کونه حس اولنه‌جق بر درجه‌ده کسب عمران ایلیور .

شمندوفر مملکتی یاره‌رق ، کمال دبدبه واحتشام ایله واردار نهری بوینجه ایلریله‌یور ، احسان پنجره‌دن خطبوینه صیره‌لانمش یولجیلری سلاملایان اهالی‌یی سیر ایلیوردی . کوچوك بر تونل کچلدکدن صوکره شهردن تباعد ایدلدی . شدتلی بر ایصلق طنین‌انداز اولدی ؛ لوقوموتیف بتون قوای محرکه‌سنی صرف ایتدی : واغونلر بر سرعت هیبتنما ایله یکدیکرینی قوغالمغه باشلادیلر .

— شمندوفرلر لوایح طبیعیه‌یی نظرمز اوکندن قاچیررکن چشمانمزه لطیف بر منظره‌ده فیرلاتیور . فقط صیجاق انسانی پك زیاده مضطرب ایلیور .

— آرتق اسکوبه‌یاقلاشدق . شمدی زه‌لنیقوه، صوکره‌ده اسکوبه مواصلات ایلیه‌جکز.

— دمین کوپریلیدن کچرکن تجارتنك ده ایلریلمکده

اولدیغنی سویلمشدیکز . تجارت نصل ایلریلر ؟

— معارفله اوغلم ! تجارتی بر بنایه تشبیه ایده‌جك اولورسه‌ق تملنی معارف تشکیل ایلر . اولجه معارفك موجود اولمدیغی بر قصبه‌ده اهالی فقرو ضرورت ایچنده ، بر حیات سفیلانه ایله امرار اوقات ایلیورلردی . علوم وفنونه اشنا بر ذات هردرلو صنعته سلوك ایده بیلیر . فرضا بر تجار صاتدیغی اشیانك نره‌لرده حاصل اولدیغنی ، وجوده کلمه‌سی ایچون‌ده نه کبی مواده محتاج بولندیغنی بیلیرسه دوشونیر ، بوندن ؛ بشقه درلو بر استفاده طریقی آرار . محصولاتنك هانکی بازارلرده رواجلی اولدیغنی بیلدیکندن معامله‌سنی او پیاسه‌ده ایلریلتیر ، کندیسنه رقیب اولان تجارلردن دها اوجوز بر صورتده مال ایدنمك چاره‌لرینی تحری ایلر .

— دیمك که (رقابت) ظن اولندیغی کبی فنا بر شی دکلدر .

— بالعکس .. رقابت‌ده ترقینك بر عضویدر . ایکی رقیب یکدیکرینه تفوق ایلمك فکریله ماللرینی بر درجهٔ مکملیته کتیرمکه چالیشیر ، واسطه‌لر ، چاره‌لر احداث ایلرلر .. بناءً علیه ترقی‌ده وجود بولور .

— باقکز خواجه افندی! نه دوشونیورم: رقابت بر صنف آرقداشلری آره‌سنده‌ده اوله بیلیر . مثلا : ایکی رفیق سنه ایچنده یکدیکرینه تفوق ایلمك ایچون ایکی رقیب تجار کبی چالیشوب معرفتده مسابقه ایلرلر . نهایت امتحان بتون هیبتیله چاتوب کلیر . هر ایکیسی‌ده ایی بر امتحان ویرمکه موفق اولورلر . اکر آره‌لرنده بو رقابت اولمسه‌یدی ، مطلوب ترقی او درجه کوزل یوز کوستره‌میه‌جکدی .

ح . ع .

مکتب منظره‌لرندن :

ظاهره آلدانمیکز

الفت — هر کسك بر مراقی .. بر قصوری واردر . شمدی قالقوبده اخلاق درسی معلمی طوری‌ی طاقنمه‌کك بر فائده‌یی منتج اوله‌جقمی امید ایده‌یورسك ؟ یانمده بر آینه بولنسه‌یدی ، سکا کوستریردم‌ده ایچنده هر درلو شائبه‌دن عاری ، هر درلو قصوردن بری چهره‌کی کوره‌سك .

نافعه — ای .. آرتق یتشدی . بر برکزلك باشنی قوپاره‌جقسکز . معلمه خانم دمیندن بری بورالرده طولاشیور ، بزه نظارت ایلیور .

الفت — بر پارچه یکی کلندن بحث ایدملم ایسترمیسکز ؟

نافعه — هانکی یکی کلن ؟.

الفت — جانم ؛ کچنده مکتبه کلن قیزدن ، بو آیك ابتداسندن بری ایچمزده بولنیور .

نافعه — مزیندن دیسه‌کز آ !

فطنت — اوت ؛ باقکز . مزین‌ده اوته‌ده طولاشیور . نه قدر تحف !. بر کلینجك یاخود بر لاله چیچکی کبی بر طور طاقنمش . آمان ، بو مینی مینی خانم نه‌قدرده ظریف !. بیوك آیاقلرینه ، قوجه‌مان اللرینه دقت ایلدیکزمی ؟. بو صباح خدمتجی مکتبخانه‌یه کلدیکنده بو بیوك آیاقلر نظر دقتی جلب ایلیه‌رك مستهزیانه بر طورله دیدی :

— بتون بو آیاقلر سزکمیدر ؟

بو سوزه هپمز قهقهه‌لرله مقابله ایتدك .

الفت — یا ، مزین نه جواب ویردی ؟

فطنت — نه جواب ویره‌جك ؟ بر طومات کبی قیزاردی . یمك بیتنجه‌یه قدر هیچ بر کلمه بیله تلفظ ایده‌مدی . ذیل اورنجه پیس بر مندیل ایله کوزلرینی اوغوشدیره‌رق صره‌یه کچدی .

الفت — شمدی ، بورایه کلنجه‌ده بر پارچه اکلنه‌لم. کندیسنه البسه‌سنی هانکی ترزی بیچدیکنی صوره‌جغم.

فطنت — (کوله‌رك) بوقدرده استهزا ایتمه‌یکز . باقکز تام موده‌یه موافق ، بن بر رسامك بویاچاناغندن هیچ فرقنی کوره‌میورم. دنیاده موجود اولان بتون رنکلر کویا آوازهٔ مسرتله باغرمق ، بر جمعیت علمیه

کبی مناسبتسز اکلردن شکایت ایدرکن شمدی کندی املامزده‌کی مشکلاتك آندن نضله اولدیغنی سویلدم‌ده تحسین افندی بنمله آلای ایدرك اوت دقتسز اولدقدنصکره بتون تصور قواعده، املایه عطف ایدلمك ضروریدر. بیلمم بز نصل یازیبور، موفق اولیورز ؟! دیمشدی. جداً دوشونیوردم : املا وظیفه‌مزك تصحیحی زماننده معلم افندینك النده‌کی قورشون قلم الك زیاده بنم کاغدم اوزرنده طولاشیور، کیمنه بر آفرین کیمنه بر تحسین یازدیغی صره‌ده بکاده بر، ایکی توقیف یازوب طوریبور. بو حالدن قورتلمق ایچون املا تعلمنه قرار ویره‌رك بر آرالق تحسین افندینك دلالتنی‌ده رجا ایتدم. کندیسندن درست املا یازمق ایچون نه یاپدیغنی صوردیغمده بیلمم کلیشی کوزل یازار، موفق اولورم ؛ جوابنی وردی ... غریب شی !.. کچنده عدل کلمه‌سنی بتون رفیقلرم « عدل » ایله یازدیغی بر صره‌ده تفرد ایتمك املیله « عضل » حرفلریله یازمش ایدم‌ده هر کس حتی معلم افندی‌ده بنمله اکلنمشدی. حالبوکه بو ایکی صورت تحریرده یاکلش اولمامق لازم دکلمی ؟ ایکیسی‌ده لغتده وار، ایکیسنك‌ده معناسی وار، فقط اویله دکل سیاق افاده مطلقا « عدل » یازلمسنی ایسترمش ... بر کلمه یازمق ایچون بونه قدر مشقت !.

بر بشقه کونده بنمله الك آز آلای ایدن حلمی افندینك بوبابده‌کی مطالعه‌سنی صورمشدم. اوده لغته مراجعتی توصیه ایلمشدی. بوفکری اولدقجه طوغری بوله‌رق بر تجربه‌ده بولنمق ایستدم، ارقداشم النده طوتدیغی لغتی بکا اوزاته‌رق هایدی باقه‌لم « ثبات » کلمه‌سنی بول دیدی .. کندی کندیمه « ثبات » س، ب، ا، ت، دیه‌رك آراندم طوردم .، یوق. « کتاب نقصان بو کلمه‌یی یازمامش . » جوابنی ویردم. حلمی افندی کوله‌رك « ث » ماده‌سنه مراجعت ایتمکلکمی توصیه ایلدی. باقدم‌که املا اوکرنمك ایچون لغته مراجعت یرینه، لغته باقه بیلمك ایچون املا اوکرنملی ایمش .. مع مافیه آکلادم‌که حلمی افندینك فکرینه تبعیت ایله بر درجه‌یه قدر موفقیت قابل اوله‌جق !. لکن دها کیدرمه، دها قولای بر یول ایسترمیسکز؟ شوکریوه‌یه دوشمکدن کندیکزی قورتارمق ایچون اوقویوب یازمقدن واز کچیکز والسلام !

مطلوب

کوچك بر دور عالم

— اوت اولادم ! رقابت هر ایشده حتی عادی بر مناو ایچون بیله لازمدر. هر سنه مکتبلرمزده توزیع مکافات رسمی اجرا قلنیور ؛ بوراده بر سنه ظرفنده بر غیرت رقابتکارانه ایله چالیشوب چبالایه‌رق برنجیلکی احراز ایدن افندی‌یه قوجاق طولوسی یالدیزلی کتابلر ویریله‌رك تلطیف اولیور چوجقلرك قلبلرینه بو حس رقابتی یرلشدرمکدن مقصد نه‌در؟ طبیعی انلری غیرته تشویق ایتمك ..

بر مملکتده تجارت نه‌قدر زیاده ایسه راحت او درجه فضله‌در. ثروت، بری مادی، دیکری معنوی اولمق اوزره ایکی‌یه تقسیم اولنه بیلیر. معنوی ثروت علوم وفنوندن عبارتدر. ثروت معنویه صاحبی بر آدم هیچ بر کون هیچ بر شیئه محتاج اولماز. اونك معلوماتی النده آلتون بیله‌زکدر. بونی بازار معرفتده هر کون صاته بیلیر. حالبوکه جاهل بر آدمك هر کون آج قالمق، نفقه‌سنی، معیشتنی تدارك ایده‌ممك تهلکه‌سی واردر. وجودی بیك درلو الم واشکنجه‌لره معروض قیلمق مجبوریتنده‌در. بوندن ماعدا تنبل، معلوماتسز بر آدمك خلق نظرنده بیوك بر چوجقدن بشقه مزیتی یوقدر. غیرتلی ومعلوماتلی بر چوجق ایسه بر آدم قدر حائز اهمیتدر. ثروت معنویه دیی کورلمز بر خزینه‌در ایی تحصیل کورمش بر چفتجی طوپراغی نصل قازه‌جغنی قوهٔ انباتیه‌سنی نصل تزیید ایده‌جکنی بیلیر ؛ آغاجلرینی فنه تطبیقاً اکر، آشیلار، بودار معلوماتسز بر چفتجی ایسه هر ایشنده اجرا ایلدیکی بیکلرجه خطالری درك ایده‌مدیکندن ترلاسی خراب

اولدقدن ماعدا بتون کون بلا فاصله چالیشوب چبالار ینه رفاه یوزی کوره‌مز. ایشته بر عائله هبا ایله اشتغاله محکوم اولدی ؛ ابنای بشرك، چوجقلرینك، کوینك بونلردن بکلدیکی منفعت وجود بولمدی سفالت ایشته ایچه آیاغنی آتدی. بو بلالر بتون محن ومشاق هپ معارفه رغبت ایدلمه‌مکلکك، هپ مکتبلرك بی لزوم عد اولمقلغك نتایج مؤسفه‌سیدر. زهدی افندینك صداسی تتره‌یوردی. اغزندن هر بر سوز تتره‌یه‌رك شدتله چیقیوردی. عصبی بر طور ایله سوزنده دوام ایله دیدی‌که :

— ثروت شخصیه وعمومیه‌یی حاصل ایتمك ایچون اقتصاد واداره نصل لازم ایسه ثروت معنویه‌یه مالکیت ایچونده مکتبه‌ده رغبت اویله‌جه لازمدر. ایشته، بو دقیقهٔ معتنابی نظر اهمیته آلان حکومت سنیه طرف طرف مکتبلر کشاد ایتمکده، نور معارفی الك هجری کویلرمزه ایصال ایتمکده‌در. کویلیلر بو لطفدن استفاده‌یه شتابان اولملیدرلر.

— اوت خواجه افندی ! بن شمدی صنایع وتجارتك ترقی‌یی تشکیل ایلدیکنی آکلادم. فابریقه‌لری صنایع وتجارتی کثیر اولان بر مملکت آز زمانده کسب معموریت ایلر.

اهالیسی‌ده راحت بال ایله عمر سوررلر. زیرا هر کس کندی ایشیله مشغول اوله‌جغی جهتله هیچ بر کیمسه بشقه‌سنك دیدی قودیسیله، مجادله واغراضیله اوغراشمغه وقت بوله‌ماز. شمدی خاطرلایورم : جغرافیاده « اسویچره » نك کوچك بر الکا اولمقله برابر صنعت وتجارت سایه‌سنده ترقی ایلدیکنی، بوراده اهالینك جملهٔ فعالانه فقط راحت بر حیات سورمکده اولدقلرینی اوقومشدم.

کمال رفاه ایله کچن بو عمر ساعیانه هپ ذهنلرك، دماغلرك نور معرفتله پرورده اولمه‌سندن نشئت ایلدیکنی آکلادم.

— اولادم ! تجارت ثروت عمومیه‌یی حاصل ایدن ارکانك بریسی اولدقدن ماعدا انسانلری یکدیکرینه تقریب ایلر. ایکی شخص آره‌سنده استفادهٔ مادیه موجود اولورسه اونلر قرداش کبی، یکدیکرینه باغلیدرلر ؛ بر برینی مغبر ایتمکه چالیشیرلر. بو صورتله کیمسه بشقه‌سنه فنالق ایتمك دوشونجه‌سنی خاطرینه کتیرمز. زیرا منافع متقابله اصلاح اخلاقده یاردم ایدر.

ع . ع .

شئون مکاتب

شهرمز مکاتب خصوصیه‌سندن اولوب کوندن کونه ابراز ایده کلمکده اولدیغی ترقیاتی کورمکله مباهی اولدیغمز سلیمیه مکتبی توزیع مکافات رسمی شهر تموزك اون برنجی بازار کونی مکتبك صالوننده مطنطن صورتده اجرا ایدلمشدر.

هر طرف رایات ظفر آیات عثمانی ویشیل داللر، یاپراقلر ایله تزیین اولنمش ایدی.

والئ ولایت دولتلو حاجی حسن رفیق پاشا حضرتلری بالذات مکتبی تشریف بیورمشلر؛ سماحتلو حاکم بك، سعادتلو سیفاد پاشا، سعادتلو عثمان عالی بك، سعادتلو حقی بك وسعادتلو یوسف پاشا حضراتی معارف مدیری عزتلو رشیدبك افندی وبر خیلی متحیزان بلده واولیای اطفال حضورلریله جمعیتی رونقدار ایلمشلردر.

رسم توزیعه مارش عالی العال حمیدی ایله حسن ابتدا ایدلمش مارش عالی‌یی متعاقب ۱۵ نومرولی عثمان افندی مؤثر بر عشر شریف تلاوت وقرائت ایلمش حضاری وجد آور فیض ایله‌مشدر.

۳۵۰ یوسف، ۳٤۰ لطفی، ۱۹۵ مفید، ۳۵۳ قدری، ۳۵ رفعت، ۲۵ حسنی، ۲٤ اسماعیل افندیلر طرفلرندن قرائت اولنان نشیده‌لری متعاقب بشنجی، دردنجی و اوچنجی سنه‌لرك مکافاتلری توزیع ایدلدی.

و احبابنه وداع ایدەرك ترك حیات ایلدی. بو یوزوك؛ ایشته او صباوت خاطرەلرینك معزز بر یادكاریدر . بو ، بكا صوك بر تبسم ، صوك فقط مهتز بر بوسه ایله اهدا اولندی . شمدی آكلایور، تقدیر ایدەیورمیسكز ؟. بو ، نجه پك قیمتداردر . اكر بر كیمسه بونی آلتون بر یوزوكله تبدیل ایلمك تكلیفنده بولنورسه درعقب رد ایلر ، اكا شو جوابی ویریرم :

— بن بو آلتونی ، نه یاپەجغم ؟. فقط بو یوزوك ذهنمده مقدس بر خاطره حسنی قورجالار . بونی اعماق روحمده حفظ ایلرم.

نافعه — امین اولكز. بویله بر تكلیفده كیمسه بولنمیەجغنه امین اولكز . پدر ووالدەكز وارمیدر؟

مزین — بو سعادتدن مهجور دكلم خانم افندی ؟

فطنت — پدركز ، نه صنعتده بولنیور ، لطفاً سویلردیسكز ؟

مزین — پدرم بیوك بر صاحب عقارك مدیر اموریدر .

الفت — دیمك كه اوقدر زنكین دكلسكز ؟

ع . ع .

كوچك بر دور عالم

كویلیلر ـ هردرلو غوائل حیاتدن بری اولدقلری جهتله ـ شهرلیلردن دها مسعودانه حیات سوررلر. بر كون كلەجككه شمندوفرلر صلح ومسالمتی ادامەیه واسطه اولەجقدر .

زەلینقوه كچلدی . آرتق تاریخ عثمانیمزك شانلی صحیفەلرینی اشغال ایلین «قوصوه» ولایتنك مركزی اولان اسكوبه مواصلت ایچون یوله صاللمشیدی .

— هر بر استاسیونه كلدكجه ژاندارمەلر مسلح اولدقلری حالده عرض وجود ایلیورلر. بونه ایچوندر خواجه افندی ؟

— اوغلم خطی محافظه ایچون ، یالكز استاسیونلرده دكل ؛ خط اوزرینه دقت ایدەجك اولسەك كوچوك كلبەجكلر وخط بوینه صیرەلانمش مسلح ژاندارمەلر كورەجكسك . بونلر خطی كیجه كوندوز مناوبتاً طولاشەرق محافظه ایتمكله مكلفدرلر .

احسان نجرەیه یاصلاندی . بر فعالیت متمادیه ایله خرمنلرینی سورمكده اولان چفتچیلری نظر تقدیر ومرحمتله تماشا ایلمكه قویولدی . بردنبره بر صدای حیرت چیقارەرق ایچرییه كیردی :

— آمان خواجه افندی ؛ بوراده قادینلرده چالیشیور ، خرمن سورەیورلر .

— اوت ؛ بونی بیلمیوردك ! سن بو قادینلری شهر خانملریله مقایسه ایلیەرك حیرت ایلەیورسك فقط دوشونكه زوجنه . اولادلرینه بر اركك كبی معاونت ایلین بو قوتلی ، صاغلام وجودلر نازك و ضعیف دكلدر . خستەلق بونلرك قپولرینه اندر اولەرق آیاغنی صوقار . بوندن ماعدا مشقته آلیشدیریلان بر وجوددن هر درلو ایش بكلەنیله بیلیر. شهرلی ارككلر اهمیتسز بر یورغونلق نتیجەسی اولەرق وجودلرنده بیوك بر راحتسزلك حس ایلدكلری حالده خانەلرینه یورغون بر چهره ، دوشونجەلی بر فكرله عودت ایدرلر. بوراده ایسه یاقیجی كونشك قیزغین حرارتی آلتنده بتون كون ، بلا فاصله چالیشان .. آقشاملری هر درلو دوشونجەدن آزاده ، صاف ونرمین بر هوایی تنفس ایدەرك، كونشك صوك، پنبه شعاعنك بو واسع اووەلرده ترك ایلدیكی لطیف منظره ایله كلبەلرینه عودت ایدن بو چالشقان آدملر بزدن دها راحت دها مسعود بر حیات سورمیورلرمی ؟ كیجەلری هركس چاتیسی آلتنه چكیلیر ، بربرلرینه كوزل كوزل حكایەلر نقل ایدر ، كولیشیر ، اویناشیرلر . نهایت ایرتەسی كونی ینه ایركنجه قالقوب چالیشمق ، بو یكنسق، مطرد حیاتك طالغەلری آرەسنده یوارلانمق اوزره یاتاقلرینه

چكیلیرلر. هیچ كیمسه احبا واقرباسنه ، جار وملاصقنه قنالق ایلمك دوشونجەسنده بولنماز بر پارچه یوازاتمك تدارك ایلدیلرمی ، هر درلو سعادتلری حاضرلانیر .

— بندەكز انجق اعانەلرینی پك كوچلكله تأمین ایدەبیلن بوغیور عائلەلره قارشی قلبمده بر حس تقدیر ومرحمت بسلیورم . همان جناب حق سعیلرینی مشكور ایلسون.. حقیقةً بو حیات مسعودانه غبطەلره سزادر.

ترن هپ بر طراقهٔ مطرد ایله ایلریلەیور ، آره صره شدتلی بر دودوك اوتدیرەیوردی. احسان نجرەدن اطرافی ینه تماشا ایلیور ، شمندوفردن خوف ایله قاچیشان اینكلر.. دندان حدتنی كوسترەرك ترنی یتشمك امیدیله قوشان كوپكلر آنی قهقهەلرله كولدیرەیوردی. هر بر تونل كچلدكجه احسان بردفعه حایقرەیور، كندی تعبیرنجه ، بو یر آلتی مغارەلری اكا پك غریب كورنیوردی .

— بو طاغلری نصل دلرلر ؟

— پولاددن معمول قیلنجلر كبی وبوریلرله سوق ایدیلن تضییق اولنمش هوا ایله متحرك سلاحلرله اوغلم ! بو خرچین قیالره قارشی فیرلاتیلان بو سلاح طاشلری یواش یواش دلر ، نهایت فتورسز بر غیرتله او بیوك طاغ یاریلیر. عدیم الامكان كوریلن هر ایشده غیرت وصبر ایله موفق اولنیورمی ؟ اوروپانك الك یوكسك طاغی اولان فرانسه، ایتالیا واسویچره حدودینك نقطهٔ تلاقیسنده بولنان « مون بلان : اق طاغ» اولجه آشامق ایچون برچوق مشكلاته كوكس ویرمك لازم ایكن بوكون كمال راحتله ١٢ كیلومترولق بر تونل واسطەسیله انجق بر چاریك ساعت ظرفنده قطع اولنه بیلور.

ع . ع .

* * *

﴿ جمل حكمیه ﴾

(٨) اعمل خیراً وارمه فی البحر

تو نیكی میكن ودر دجله انداز × كه ایزد دربیابانت دهدباز

ایلك ایت دكزه آت بالق بیلمزسه خالق بیلور.

Bienfait n'est jamais perdu

(٩) الغریق یتشبث بحبال العومض

آب افتاده از غوك یاری جوید

دكزه دوشن ییلانه صاریلور

Qui se noie saisit une barre de fer rougie au feu (Un noyé s'accroche à un brin de paille)

(١٠) العصفور فی الید خیر من الكركی فی الهواء

خولی بكفم به ز كلنكی بهوا

بوكونكی طاغوق یارینكی قازدن ایيدر.

Un moineau dans la main vaut mieux qu'une grue qui vole

(١١) جبل علی جبل لا یلتقی انسان علی انسان یلتقی

كوه بكوه نمی رسد آدم بآدم می رسد

طاغ طاغه قاووشماز انسان انسانه قاووشور

Deux montagnes ne se rencontrent point mais deux hommes se rencontrent

(١٢) رب ساع لقاعد

كوهرا فرهاد كند كنجرا پرویز یافت

بری اكر بری بیچر ؛ كیم یودی كیم طرادی صحبت كیمه یارادی

L'un sème l'autre moissonne Il a battu les buissons et un autre a pris les oiseaux

بر شهر حقنده نه قدر صاحب معلومات اولنیلورسه اوراسی دها زیاده نظر اهمیتله مشاهده ایدیلور . کوره‌یورسککه : اسکوب واردار نهری اوزرنده‌در. سلانیکك ١٨٠ کیلومترو شمال غربیسنده وتقریباً یوز مترو ارتفاعنده نهرك ایکی طرفنده‌کی بایرلر آره‌سنده مبنیدر .

اسکوبك زمان ایلریلدکجه معاملات و مناسبات تجاریه‌سی بر قاتدها آرتمش ، سلانیکمزك ترقیاتنه پیرو اوله‌رق آنك قدر کسب عمران ایلیه‌جکنه قوی امیدلر بخش ایلمکده بولنمشدر .

— اولجه قوصوه ولایتنك مرکزی ینه اسکوبمیدی؟

— خیر اوغلم ! اولجه مرکز ولایت «پرشتنه» ایدی . صوکره سلانیکدن متره‌وبچه‌یه کیدن دمیر یولنك اسکوبدن کچمه‌سی، صربیه طریقیله اوروپادن کلن خطكده بوراده سلانیك شمندوفرلریله التصاق ایتمه‌سی مملکتك بر قات دها اهمیتنی آرتیرمش اولدیغندن مرکز ولایت اسکوبی اتخاذ ایتدیلر .

اسکوبده بعض سلاطین عظام جوامع شریفه‌لریله بیوك حمام خرابه‌لری واردرکه بونلر اسکیدن ده بوراسنك حائز اهمیت اولدیغنی اثبات ایلر . اسکوب بر چوق علما وادباده یتشدیرمشدر . منشئی مشهور ویسی بوراده وفات ایلمشدر .

اکر تاریخ صحیفه‌لرینی چویره‌جك اولسه‌ق اسکوبك پك اسکی بر شهر اولدیغنی آکلارز ، علمای جغرافیوندن «بطلمیوس» کتابنده «اسقوبی» دیه ذکر ایلمش وروما مورخ مشهورندن «تیت لیو» ده «سینیتا» نامنی ویرمشیدی. زمان قدیمده بوجوارده تمکن ایلمش اولان «داردان»لر اسکوبی مرکز اتخاذ ایلمشلردی . فقط میلاددن ٢١٠ سنه اول اوچنجی فلیب طرفندن ضبط اولنه‌رق ماکدونیایه الحاق اولنمش رومالیلرك و بعده قسطنطنیه ایمپراطورلغنك ایدیٔ استیلاسنه کچمشدی. بونلردن «یوستنیانوس» بوجوارده تولد ایلدیکی جهتله بو شهری تزیین وتوسیع ایلیه‌رك کندی اسمنه نسبتله «یوستنیانا» نامنی ویرمشدی . مؤخراً بو ذات بویله دها بر قاچ شهر تعمیر وتوسیع ایلمش، هپسنه‌ده عینی اسمی ویرمش اولدیغندن اسکوبه «یوستنیانا پریما» یعنی برنجی یوستنیانا نامنی ویردیلر. تاریخلرك بر روایتنه‌ده باقیلیرسه یوستنیاناسك وطنی اسکوب اولمیوب اوخری قصبه‌سی ایمش . یوستنیانا نامنی‌ده اوخری‌یه ویرمش .

بر مدت صوکره موقت اولان بو اسم‌ده تبدیل ایدیله‌رك «اسقوپیا» تسمیه اولنمش وعثمانلیلر طرفندن حین ضبطنده ، اسکوبه تحویل اولنمشدر .

— اسکوب نه وقت ضبط اولنمشیدی ؟

— ییلدیرم سلطان بایزید خانك زمان حکومتلرنده روم ایلی بکلربکی تیمور طاش پاشا طرفندن فتح اولنمشدر . تیمور طاش پاشا روم ایلی و اناطولیدن بر چوق اهالیٔ اسلامیه کتیره‌رك بوراده اسکان ایله مملکتی توسیع ایلمشدر . بو تاریخدن صوکره‌ده بر چوق تبدلات و انقلاباته اوغرامش ، نهایت زمانك دامن ترقیسنه طوتونه‌رق طریق ترقیده خطوه انداز تفیض اولمغه باشلامشدر .

شهرده رومالیلرك دورهٔ حکومتنه دلالت ایده‌جك آثار الآن موجوددر .

ح . ع .

شئون مکاتب

مغنیسادن بر محب معارف طرفندن آلدیغمز ورقه‌در :

مغنیساده حال حاضرده مذکوره مخصوص یدی ابتدائی و ایکی چراغ مکتبلری واردر . بونلردن شهرمذکورك جهت غربیسنده واقع تاریخدن یدی سنه مقدم بزازخانه وقفی طرفندن مجدداً انشا و«فیضیه» نامی ویریلن ابتدائی مکتبی موقع ، منظره، طرز انشا، جسامت، کثرت طلبه، غیرت هیئت معلمه‌جه یکانه‌لرندن عد اولنه بیلور .

هیئت معلمه‌سی جوارده بولنان «عطارخواجه» مکتبنده تدریساته مباشرتله ف—٧ تموز سنه ١٣٠٢ دن ف—١١ تموز سنه ١٣٠٨ ه قدر یوز اون درت شهادتنامه‌لی طلبه یتشدیرمش مؤخراً شاکردانیله نقل ایتدکلری «فیضیه» مکتبنده دخی تعلیم وتدریسه دوام ایله ف—١٤ سنهٔ حالیه‌یه قدر یوز یکرمی التی طلبه‌یی نائل احراز شهادتنامه ایده بیلمشلردر .

مکتب مزبور شاکردانك بوسنه‌کی امتحانلری ایسه محلی مجلس معارف طرفندن تعیین اولنان اعدادی معلم افندیلری و ابتدائیلره مخصوص مفتش افندیلر حضورنده ایکی کون امتحانلری مدققانه بر صورتده دوام ایدوب طلبه‌نك هر جهتله اولان غیرتلری حضارك نظر حیرتی جلب ایتمش و امتحان نهایتنده معارف رئیسی فضیلتلو حاجی اولیا زاده الحاج شمس الدین افندی حاضر اولدیغی حالده مکافات اوله‌رق شاکردانك غیرتلریله متناسب کتابلر توزیع ایدلمش و متعاقباً دعوات خالصهٔ خیریهٔ جناب حضرت پادشاهی‌یی متضمن صنف منتهی طلبه‌سندن «٢٧٣» نومرولی عیسی افندی طرفندن نطق آتی قرائت ایدیله‌رك عقبنده اوچ دفعه «پادشاهم چوق یشا» دعای بی ریاسیله تزیین زبان شکران وعبودیت ایدلمشدر .

« صورت نطق »

سایهٔ معارفوایهٔ حضرت پادشاهیده انتسابیله مفتخر اولدیغمز بویله بر مکتب فیض مکسبك صوك صنفنی اکمال ایده‌رك شهادتنامه آلمق شرفنه نائل اولدیغمزدن طولایی بختیار بولنیورز . نصل بختیار اولمیه‌لمکه بر ملتك اعمارو ترقیسی تحصیل وتربیه‌نك وخصوصیله تحصیل ابتدائینك وجود بزیر تکمل اولمسنه وابسته اولدیغی نظر دقته آلنه‌جق اولورایسه بوکبی مکاتبك قدروقیمتی میدانه چیقار. بوکون سایهٔ لطفی آلتنده پرورشیاب اولدیغمز عالم انسانیتك سوکیلی اولادلرینی شایان تقدیس واحترام اولان نعمت معارفك اولین لذائذیله شیرینکام ایدن بر مکتبك قدسیتنده اشتباه ایده‌جك بر وجدان تصور اولنه‌ماز . ایشته بو نقطهٔ معتنابها نظر دوربین فاضلانه‌لرندن دور طوتلمیه‌رق مکتبلریمزك غبطه بخشای اسلاف اولور ، درجه‌لرده بر کلشن فیض وعرفان حالنه افراغ بیورلمسی اخص آمال معارفپروریلری بولنان رئیس معارف انیسمز فضیلتلو الحاج شمس الدین افندی حضرتلرینك طرف عالیلرندن اتخاذ بیوریلان تدابیر مصیبه ثمره‌سی اولمق اوزره مکتبلریمزه دور و تفتیش ایتملریچون متعدد ومقتدر مفتشلر تعیینیله امر مهم معارفك ترقیسنه وتوسیع دائرهٔ انتشارینه قات اندرقات صرف مقدرت بیوره‌رق هر درلو تشویقات وترغیبات ایفاسی وبوکون ایسه شاکردان قوللرینی علی قدر الاقتدار بر طاقم مکافات اعطاسیله تسریر ونعمت معارفدن خصه‌یاب ایلمکده اولدقلرندن ازدل وجان عرض وجیبهٔ شکران ایلرز ..

بوکون بر حس افتخار ایله حضور معارفنشورلرنده صف بستهٔ احترام اولان بوقدر آرقداشلرم طرفندن بالوکاله کرك تشریفلریله جمله‌یی منتدار ایدن حضار کرامه وکرکسه اون درت سنه‌دن بری مقداری کتدکجه تزاید ایتمك؛ وزره ایکیوز قرق طلبه یتشدیرمك کبی بیوك بر موفقیته نائل اولان خواجهٔ محترممز حسین شکری افندی حضرتلریله سائر معلمین کرامنزه اولان تشکرات مخصوصه‌مزی‌ده عرض وتقدیم ایلرز .

همان جناب مفیض الخیر والوجود حضرتلری بتون عثمانلیلرك اب مشفقی بیوك پادشاهمز خلیفهٔ رسول الله شهنشاه معارف اکتناه افندمز حضرتلرینك وجود نادر الموجود ملوکانه‌لرینی دنیالر طوردقجه اریکه‌پیرای شوکت وشان و سایهٔ رأفت همایونلرینی مفارق تبعهٔ

صاحبی معیتده چالیشور، بوحالده ضرردن بریدر(٢) ویا سرمایه‌یی فائضله اخردن استقراض ایدرکه قزانجی عمله اجرتندن بهمه‌حال فضله اولملیدر . زیرا بشقه‌سنك سرمایه‌سنی استعماله مقتضی اقتدار و استقامت وسرمایه‌نك ضیاعندن حاصل اوله‌جق مسئولیت فضله تمتعی ایجاب ایلر . (٣) یاخود بر سرمایه صاحبیله کار وضرری تقسیم ایدلمك اوزره عقد شرکت ایدر بونكده متضرر اولمق احتمالی واردر .

اصحاب سرمایه‌نك ارباب صنعتدن زیاده قزانجه - سرمایه‌لرینك تهلکه‌یه معروضیتی حسبیله - استحقاقلری واردر .

سرمایه‌قلتنك بر برندن بیوك اوچ محذوری واردر:

(١) مشتریلره اوزون وعده ویره‌رك تسهیلات ابراز ایدیله‌مز . ومواد اصلیه‌وعمله اجرتلرینی تأدیه‌یه مدار اولمق اوزره سپارش اثماننك اولجه‌طلبنه مجبوریت حاصل اولماز .

(٢) صنایعده قوهٔ ابتدائیه ضعیف اولوب اصلاحات و ایجاداتدن استفاده اوله‌ماز، برمسلك قدیمك تبدیلی قابل اوله‌میوب زحمت نسبتنده اصلاح ایدیله‌مز . وال امکنه متوقف اولان محصولاتدن غیری بهالی وناقص اولور .

(٣) مسالك اعمال محدود اولمق حسبیله برچوق بوش کزنلر بولنه‌جغندن عمله اجرتی دوشکون وطبیعی هرکسك حصهٔ تمتعی ده قلیل اولور. سرمایه خصوصنده دقت ایدیله‌جك کیفیتلردن بری حسن استعمالدر .

حسن استعمال ایدیلن سرمایه‌نك منافعی پك بیوکدر. مجتمعهٔ آمریقاده فرانسه‌یه نسبتله دها از سرمایه ایله دها زیاده ایش کورلمش اوراده سرمایه‌نك کیمسه یاننده ایشلمکسزین قولایجه محل صرفنی بولمه‌سی سببیله‌درکه بو سهولت تأسیسات انحصاریه سایه‌سنده حصول بولیور .

* * *

مکتب منظره‌لرندن:

ظاهره آلدانمیکز

الفت — بوسیار ، متلون چاپر حقنده نه فکرده بولنیورسکز ؟

فطنت — بورسام بویا چناغنك‌می ؟

الفت — بو علائم سما البسه‌لی قیزکمی ؟

فطنت — بوچیچك دمتی خانمکمی ؟

{ مزین چیقار }

مزین — { کیدرکن } - اماصمارلدق محترم خانملر !

الفت — نصل کوچك خانم کویکزده صاچلرکزی تنظیم ایدن بربرك اسمنی ، محل اقامتنی سویلمکسزین بزی ترکمی ایدییورسکز ؟

فطنت — لطف ایدوب‌ده ترزیکزك اسمنی سویلمزمیسکز شیق خانم ؟

الفت — بدر افندیکز سپارش قبول بیورزلرمی ؟ کندیلرینه برچفت قوندوره سپارش ایتمك ایسته‌یوردم. خانم افندی ، خانم افندی .

مزین — { باشنی دوندیره‌رك } بنده‌کزیمی چاغریورسکز الفت خانم ؟

الفت — اوت .. بکا صاچلرکزك طراقلرندن بردانه اهدا بیورمق لطفنده بولنورمیسکز ؟

فطنت — بن‌ده کندی البسه‌لرمله الك مشهور ترزی الندن چیقان ذات کریمانه‌لرینك روبه‌لرندن برینی تبدیل ایتمك لطفنده بولنمه‌کزی رجا ایده‌جکم.

الفت — بن ایسه سزدن بیوك برمالکانه‌نك مدیر اموری، مشهور قوندوره‌جیلردن بدریکزك دست مهارتلریله اعمال اولنان قوندوره‌لردن بر دانه طلب ایلیه‌جکدم .

مزین — { بولندیغی محلدن } خانم افندی ، بدرم حقنده روا کوردیککز بو تفوهاتی قبول ایده‌مم.

او ، نصل عائله‌مزك ناموسنی ادامه ایلمش ایسه بنه ایده‌جکدر . بن شمدی نه ایسه‌م ، مدت حیاتمده بنه اویله قاله‌جغم . فقط جناب حقدن تمنی ایده‌رم که سزده بولندیغکز موقعی محافظه ایده‌سکز .

الفت — بز نه موقعده بولنیورز، رجا ایده‌رم، لطف ایدیکزده بزه سویلیکز .

مزین — { بولندیغی محلدن } اگر نه اولدیغکزی سویلیه‌جك اولورسه‌م باغره‌جق بنی دیکله‌مك ایسته‌میه‌جکسکز . یالکز هر درلو لکه‌دن عاری ، هر درلو شائبه‌دن بری ظن ایتدیککز قلبکزه مراجعت ایلمکزی آنی استجواب ایتمکزی توصیه ایلرم .

الفت — غرور مجسم !

فطنت — بونه کستاخلق !

الفت — سویلدیککزی ایشتدیکزمی ؟

فطنت — بوندن زیاده ادبسزلك، کستاخلق تصور ایده‌مم .

نافعه — صوص ! معلمه خانم !!.

الفت — صانکه نه‌وار ؟ بوعادی کویلی‌یه ماهیتنی سویلمکدن بنی کیم منع ایده بیلیر؟ معلمه خانم کلیرسه بوقیزك کستاخلغنی تقبیح ایلیه‌جك ، تحقیر ایلدکدن صوکره‌ده مکتبدن طرد ایده‌جکنه امینم . بو قیز بر مغرور، بر ادبسز ، براحمقدر .

فطنت — صوص ! جانم .

الفت — فرصت الویردکجه بو ادبسزی تحقیر ایلیه‌جك ، ثروتك ، اصالتك عظمتنی ، اقتدارنی اکا کوستره‌جکم . بوندن ماعدا هفته امتحانلرینك نتیجه‌سنی کوره‌لم، بن امینم که امتحانده هیچ بر موفقیت کوستره‌مه‌مشدر .

فطنت — ای آرتق یتیشیر . معلمه خانم یاقلاشیور . بزدن‌ده شبهه ایده‌جك .

الفت — سکا تکرار ایدرم که اندن هیچ قورقمم!!

فطنت — { طبشاری‌یه باقه‌رق } اوته‌ده باق نه اولیور ؛ معلمه خانم مزینه یاقلاشمه‌سنی اشارت ایلدی .

الفت — سکا نه‌اولدی نافعه ، دیلسزمی اولدك؟

نافعه — ظن ایدرم که مزینی استهزاده حد معروفی آشدق ؛ پك ایلری کیتدك . بن کندی حصه‌مه پك از استهزا ایتدیکم حالده بیله ینه تأسفدن کندیمی آله‌میورم .

ح . ع .

* * *

کوچك بر دور عالم

{ ٦ }

زمان ترقیاتك حیز حصوله کلمه‌سی
ایچون قوتلی بر معاوندر .

ترن طوردی ، اسکوبه مواصلت ایلمشلردی . مرور تذکره‌لرینی قید ایتدیردکدن صوکره برآرابه‌یه آتلادیلر . ایلك دفعه سیاحته چیقان احسانه هر شی غریب کورینه‌یوردی . آرابه طاش کوپری‌یی کچدی . جاده اوزرنده‌کی هوتللردن برینه ایندیلر . اقشام شمندوفرك وجودلره ایراث ایلدیکی یورغونلق طولاییسیله پك سکوت کچدی ، ایرکن یتاقلرینه چکلدیلر .

ایرته‌سی کونی احسان یاتاغندن فیرلادیغی زمان زهدی افندی‌یی ؛ مکتوب یازمقله مشغول بولدی ،

— بدرمه مکتوبمی یازه‌یورسکز ؟

— اوت ؛ یاوروم ، اسکوبه مواصلتمزی بیلدیره‌یورم .

برساعت صوکره هم حکومت قوناغنی زیارت اولنمق هم‌ده پوسته‌خانه‌یه مکتوب تسلیم ایدلمك اوزره هوتلدن چیقدیلر . پوسته خانه حکومت قوناغی یاننده کچن سنه ظریف بر صورتده انشا ایدلمش بر بنادر .

معلم افندی اسکوب حقنده معلومات ویرمکه باشلادی . دیوردی‌که :

کوچك بر دور عالم

زهدی افندی بومراقلی شاکردینه استفاده بخشا معلوماتلر ویرمك ایچون هیچ بر فرصتی قاچیرمیوردی. بوکون هوانك جیادتندن مستفید اوله‌رق مبانیٔ عالیه‌یی طولاشمشلر ، اقشام هوتله یورغون بر حالده عودت ایلمشلردی. یمکدن صکره خواجه ایله شاکرد قارشی قارشی‌یه کچمش ، اوته بری قونیشمغه باشلامشلردی، أثنای مکالمه‌ده سوز معدنلره انتقال ایتدی. احسان هر شیئی اوکرنمك، هر شی حقنده ـ مختصر اولسون ـ معلومات پیدا ایلمك آرزو ایله‌دیکندن دائما صوروییوردی:

— خواجه افندی! معدن خصوصنده الڭ زنکین مملکت نره‌سیدر ؟

— انکلتره‌در اوغلم ! بوکون یالکز انکلتره‌ده سنوی یوز ملیون طونیلاتودن زیاده معدن کموری اخراج اولنه‌یور، سکز طقوز میلیون انکلیز لیراسی‌ده دمیر چیقاریله‌یور .

اسکوبده قروم ، سیملی قورشون ، آنتیموان وسائر بعض معدنلر کشف اولنمش. ایشلتدیرلمك اوزره‌ده تشبثاتده بولنلمشدر .

-- آلتونده بر معدنمیدر ؟

— اوت ؛ آلتونده اهمیتلی، قیمتدار بر معدندر. دنیاده الڭ زنکین آلتون معدنی آمریقاده ، قالیفورنیاده‌در . آلتونده دیکر معدنلر کبی یر آلتنده قوملر طوپراقلرله قاریشیق چیقاریلیر .

— اووخ ! خواجه افندی! بونی آییرمق ایچون نه قدر مشکلاته کوکس ویرمك، کوچیجك بر پارچه آلتونی استحصال ایچونده ساعتلرجه اوغراشمق ایجاب ایلیه‌جك ..

— اوت ؛ بر زمانلر کیمیا ایله تجربه‌لر اجرا ایدن علما بو مشکلاته کوکس ویره بیلمك، بو موانعی اقتحام ایده بیلمك ، تجربه‌لرنده موفق اوله بیلمك ایچون بر چاره بولمشلردی : چالشمق ، صبر وثبات ایتمك ... فی‌الحقیقه بو چاره هر بر تجربه‌لرنده موفق اوله‌لری ایچون کندیلرینه پك بیوك بر یاردم ایله‌یوردی.

شمدی سکا مختصراً آلتونی قومدن نصل آییردقلرینی تعریف ایده‌یم :

درونده صو بولنان بر طباق ایچنه بر آووچ قومله قاریشیق آلتون آتارق طباغی تحریك ایدرلر. قوم ویا طوپراق خفیف اولدیغی جهتله طباغك طیشاریسنه چیقار ، دیبنده آلتون توزلری قالیر .

قالیفورنیاده آلتون معدنلری اولدیغنی ایشیدن اوروپالیلر ، اسیالیلر ، الحاصل عموم قطعات اهالیسی آقین آقین بورایه کلمکه ومعدنلرده چالیشه‌رق آلتون استحصالنه باشلادیلر . بوکون بوراسی ممالك مجتمعهٔ آمریقانك الڭ مسعود ، الڭ راحت ، الڭ زنکین بر قطعه‌سیدر .

زهدی افندی معدنلر حقنده‌دها بر پارچه معلومات ویردی. جریان مقال اسکوب مکاتبنه انتقال ایلدیکندن دیدی‌که :

اسکوب. مکتبلرینك انتظامی نقطهٔ نظرنجه سلانیکدن او قدر کریده دکلدر . اعدادی، رشدیٔ عسکری مکتب ادب ؛ کبیر و سائر مکاتب اسکوبك مدار افتخاریدر. مکتب ادب خصوصی اوله‌رق بر قومیسیون معرفتیله و علی غالب افندی نامنده مجرب بر مدیر طرفندن اداره اولنمقده‌در . بر مملکتك مکاتبی نه قدر منتظم ومترقی اولورسه او شهر او درجه ترقی ایلر. چونکه مکتبلردن نور معرفتله پرورده اوله‌رق یتیشه‌جك دماغلر وطننك اعمارینه حصر فکر ایلیه‌جکدر .

ح۰ ع۰

شئون مکاتب

مکتب فیض صبیانك توزیع مکافات رسمی اوکمزده‌کی بازار کونی اجرا اولنه‌جقدر. بو رسم بهین حقنده نسخهٔ آتیه‌مزده مفصلاً اعطای معلومات ایدیله‌جکدر. رسم توزیعی متعاقب درسلره مباشرت اولنه‌جنی و بو سنه مکتبده بر چوق اصلاحات اجرا ایدلدیکی استبشار ایدلمشدر .

﴿ اقوال حکمیه ﴾

العلم کنز فالعبادة فوز

علم کنجینهٔ فضیلت عبادت خدا وسیلهٔ فوز وسعادتدر

السخاء زین الانسان العفو احسن الاحسان

جود وسخاء انسانك زینتی عفو احسانك الڭ کوزلیدر

العلم اجل بضاعة

علم سرمایه‌نك الڭ بیوکیدر

النعم تدوم بالشکر

نعم الهیه شکر وثنا ایله بقا پذیر اولور

العالم من عرف قدره والجاهل من جهل امره

عالم درجهٔ قدرینی بیلن جاهل ایشنی بیلمیاندر

احسن العلم ما کان مع العمل

علمك الڭ کوزلی عمل نافعه قرین اولاندر

الحسد یذیب الجسد

حسد وجود بشری محو و اذابه ایدر بر مرض وخیمدر

العالم من شهدت بصحة اقواله افعاله

عالم سوزینك صحتنه افعالی شهادت ایدن کمسه‌در

المشیب رسول الموت

اختیارلق مونك بر مخبر صادقیدر

احسن المرؤة حفظ الود

مرؤنك الڭ کوزلی محافظهٔ مودتدر

اعظم الذنوب عنداه ذنب صغر عند صاحبه

نزد الهیده اعظم ذنوب صاحبی عندنده اهمیتسز عد اولناندر

اخس الناس من قدر علی ان یقول الحق ولم یقل

انسانلرك الڭ فناسی طوغری سوزی سویلمك اقتدارینی حائز اولدیغی حالده سویلمیاندر

فواله اعدادیٔ خیری معلملرندن

علی غالب

آچیق ترکچه

معلم وشاعر شهیر عزتلو سعدی افندی حضرتلرینك یکی بر اثر لطیفلریله کتابخانه‌مزی تزیین ایتمکله افتخار ایدییورز . بو اثرنوین هنوز قرائته ابتدار ایدن شاکردانی درجه درجه اوقومغه آلشدیرمق اوزره ترتیب ایدلمشدر . هانکی بر اثر ارباب اختصاص طرفندن وجوده کتیریلیرسه مکملیتنه امنیت مطلق الوجوبدر معلملك عالمنده سعدی افندی تام بااحترامنی طانیمیان یوق کبیدر. سعدی افندی حضرتلرینك تألیف وترتیب بیوردقلری بر اثرك تشریح فوائدی حقنده سوز سویلمك زائددر. اطفال وطنه اهدا بیوردقلری بو اثرلرندن اوتری‌ده کندیلرینی تبریك ایدر وکتابخانهٔ ملیمزه دها بر اثر نوین علاوه بیوردقلرینه تشکرلر ایدرز .

قوتلی بر حمله سیله دکزه آچیلدق. بیوك بر طالغه‌نك ارقه‌سنه طالوب کمی‌یی کورمز اولدق . کیده‌جکمز مسافه اوچ بیك مترودن عبارت ایدی، لکن سفرمز خیلیدن خیلی امتداد ایتدی . طالغه‌لرك آره‌سندن هدفمزی کورمك قابل اوله‌میوردی . نهایت یاناشدق (ویلد فلوور) نامنده پترول غازی یوکلی بر انکلیز کمیسی ایمش؛ بر نردبان ایندیروب بزی المغه چالیشدیلر، فورطنه‌نك شدتندن ممکن اوله‌مدی . الانمی کمی اوزرینه فیرلاتدم قپودان قاورایه بیلدی . کمیدن صارقیدیلان ایپلره بر بر ایله برابر صارلدق یوقاریدن طائفه‌لر چکه‌رك بزی بوردو { کمینك کنار واوزری} اوزرینه اله بیلدیلر . قلهمان نامنده بر کنج فرانسز کمیجینك بر الیله بیلك قسمی ازیلوب، قیرلمش اولدیغی بیان وشدت وجعدن اینله‌مکده اولان زوالینك یانه ایصال ایتدیلر .

دکزك صارصینتیسندن ایاقده طورمق قابل اولمدیغندن خسته‌یی طوتان کمیجیلر، علاج قوقلاتمقده اولان معاونم بر بر و بن هپمز کوورته اوزرینه یوزی قویون اوزاندق. اویله‌جه قولی کسمك عملیاتی اجرا ایدیله بیلدی . نه یولده حرکت ایده‌جکلرینه دائر تعلیمات لازمه‌یی اعطا ایده‌رك بر شی ایچمك اوزره قپودانك دعوتیله قامارایه ایندم ، اکرام ایدیلن شیئی ایچدکدن صوکره سوزی اجرته نقل ایده‌جکلرینی کورنجه بوندن بحث ایتمه‌ملرینی رجا ایتدم . برچوقه خلوصلر ، تشکرلر ایله کمیدن ایرلمغه قالقدم . دکز دائما محافظهٔ وحشت ایتمکده ایدی بکله‌مکده اولان تخلیصیه صندالنه بینمك وصوکرده روجیایه چیقمق ایچون چکیلان زحمت تعریف ایدیله‌مز .

روجیا اوزرینه چیقنجه یالیه‌نك شدتندن بش التی کشینك یاره‌لندیکنی خبر ویردیلر . هله برامریقالی غزته‌جی کوورته اوزرنده کزینیرکن یالیه زوالی‌یی کمینك کنارینه اویله بر چارپمش که اوچ اکسه کمیکنی خیرپالامش .

نویورقه وصولمزده فرانسز طائفه‌سنك افاقت بولدیغنی کمال سرور ایله استخبار ایتدم .

مکتب منظره‌لرندن:

اوبورلق

افندی — ظن ایدرسك‌که چاقین مخصوص یاپیور . ناشد افندی بالخاصه هندستاندن کتیرتلمش اولان بو شیشه میوه‌یی افندم ذات عالیکزه تقدیم ایلیور .

جودت — (طلاقت وسرعتله) ناشد افندی بالخاصه هندستاندن جلب ایدیلمش اولان بوشیشه‌یی افندم ذات عالیکزه تقدیم ایله‌مشرفدر .

افندی — باق نه‌ایی سویلدك یاراماز !

جودت — ذات عالیکزی تأمین ایدرم‌که مخصوص یاپمیوردم .

افندی — بر ساعته قدر جوابنه انتظار ایدیوردم اکلادکمی ؟ هایدی بقایم چوق اکلنمه !

{ چیقار }

جودت — (یالکز) هر بری ایکیوز غروش کیم بیلیر نه اعلی ، نه انفس شیلردر ، مطلقا اغزیکی تلذیذ ، معده‌کی تلطیف ایتدکدن ماعدا مدت عمرکده لذتی طماغکده قاله‌جق بر شی اولملیدر . هر بری ٢٠٠ غروش !.. دیمك‌که اویله انسانلر وارمش ! بونی ...... آه باباجغم نیچون چین خاقانی ویا ژاپون میقادوسی اولمادك‌ده کل یاپراقلریله تعطیر ایدلمش یاصدقلر اوزرنده بتون کیجه‌نك خواب مسعودیتی کچیره‌جك اولان اوغلك صباحلین بر اقبال جدیده مظهر اوله‌رق شو هندستانك اریکلرندن یمیور ! نحف نه قدرده خوش منظره‌سی وار ؟

(بو اثناده النك غیرارادی واختیاری حرکتیله

شیشه‌نك آغزنده‌کی ایپ چوزولیور و اوزرنده‌کی کاغد دوشیور.)

یا ! باق نصل کندی کندینه کیدیور . صانکه بن، اکله شایان اولان بو نفیس ، بو انفس میوه‌لردن بر دانه یسه ایدم ! بی دانه‌جك ، اك کوچکنی، جداً نه اولور ؟ صانکه افندینك رفیقی نه‌دن اکلایه‌جق! ؟ هیچ بو فرصت بر دها اله کچرمی ؟

(فرصت‌که هوای تیزبردر
ایرمك اکا بردخی هنردر)

بن بو هوایی چابوق اوجان ، کیدوبده بر دها عودت ایتمیه‌جك اولان فرصتی قاچرتمم . (صاپندن طوته‌رق بر اریك آلیر و یوتار . اوخ ! اوخ ! نه اعلی ، آمان نه لذیذ ! نه قدرده لطیف جداً ٢٠٠ غروش ایدر . لکن بکا نه اولیور ! آی آی (قارنی اللریله طوتوب یوزنی بورشدیره‌رق) آمان آمان آمان! (بردنبره کسب سکونت ایده‌رك) اکلادم ! یابه‌یالکز جانی صیقیلیور . و آللهی صیقیلیور . یالکزلغك او محرومیت جانشکارینه تحمل ایده‌میور ! بکله بکله کوچیجکم مستریح اول ! بر رفیق استیورسك غالبا شمدی کونده‌ریرم . ایکنجی بر فرصتدن‌ده استفاده ایتملی، ایکنجی بر هنرده ابراز ایتملی. ناشد افندی‌یه‌ده ینه ٤٠٠ غروشلق هدیه‌سنی کوتورملی . (دیکر بر اریك دها یوتار شکر .... سکر .... سکر افندم ! اوخ ! بوغازندن ایچری کیرنجه اك خوشبو چیچکلرك قوقوسندن دها مؤثر برهوای معطر اغزیکك ایچنده جولان ایدر. دماغك اونك بخاریله غشی اولمش ایکن او خوشبو لذیذ الذ میوه‌جکك بوی ی ی له‌بورادن کچدیکنی اطرافنی تلطیف ایده‌رك کچدیکنی طویارسك. آی آی آی باق چاقینلره بربرلریله دوکوشه‌یورلر . آنلری شمدی سکونه دعوت لازم کلیورمی؟ اویله‌یا بر ازده شروبندن .. آمان آمان آمان غوغا دوام ایدوب طوریور (بردن کسب سکونت ایدر) لکن دوشنیورم‌که ...

آه سن‌ده بوقنا منازعه‌نك اوکنی الق معده‌ده‌کی اختلالی بسبتون دفع ایده‌بیلمك ایچون بر اوچنجی‌یه احتیاج وار. (اوچنجی اریکی یوتار. نفاستنی کوستریجی اشارتلر وصکره عینی وجهله یوز بورشدیرمه‌سی) باق شمدی مسئله دها قارشدی . بره قارشو ایکی .. آمان آمان (بردنبره کسب سکونت ایده‌رك) یاپه‌جق برشی دها وار . طرفینك قوتلرینی مساوی قیلملی قیلملی (صوك اریکی‌ده یوتار) اوخ معده‌نك سکونتی یرینی بولدی لکن سکز یوز غروش .. سکز یوز غروش‌ده کیتدی . بکا نه ؟ کیسه‌مدن کیتمدی یا ! اوخ !

ا . ا .

کوچك بر دور عالم

زهدی افندی ایله شاکرد غیرتوری احسان بك اسکوبك مواقع و مناظر لطیفه‌سنی تماميله کزوب طولاشمشلر ومشهوداتلرندن‌ده عاقل بکی خبردار ایتمشلردی . برصباح طبیعت کسوهٔ لطافته بورونمش کبی هر یرده ، هرشیده بر تبسم نزاهت رونما اولیوردی. معلم افندی واردار نهرینه معروض اولان پنجره‌یانده شاکردیله برابر برماصه باشنه اوطورمش اوکارنده‌کی مفصل خریطه‌ده‌کی ممالکی ارائه ایده‌رك دیوردی‌که:

شمدی سنکله شو اجرا ایلمك ایستدیکمز دور عالمك بر پلانی ، برخط حرکتنی چیزه‌لم. سیاحتمزدن وجودجه ایتدیکمز استفاده‌دن ماعدا معلوماتمزی توسیع ایلمکه موفق اولمقلغمز البته شایان تشکردر .

بو طولاشه‌جغمز مملکتلره برچوق یوللردن کیدیله بیلیر. فقط وقتمزك عدم کفایه‌سی طولاییسیله اك کسدیرمه طریقی انتخابه مجبورز . مثلا اسکوبدن صباحلین آلافرانغه یدی‌یی آلتی دقیقه کچه‌رك شمندوفره آتلایوب‌ده متروویچه‌یه ، اورادن‌ده سرای بوسنه‌یه

صوكره طوغری بر ترنله بوداپشته‌یه و یاخود ویانه‌یه كیدیله بیلیر. فقط بونك ایچون ایچه بر مدت ایجاب ایلر. شمدی تعقیب ایتمك ارزو ایلدیكمز خط سلانیكدن حركتله طوغریجه ویانه‌یه كیدن یولدر.

— خواجه افندی؛ اگر قابل ایسه شو خریطه اوزرنده سرای بوسنه‌یه كیدن یولی كوسترمیسكز؟

— دقت ایت اوغلم! ایشته اسكوب.. بورادن حركت ایدن ترن واردار نهرینی تعقیب ایلر، یولده (الیاس خان) نامنده‌كی استاسیونه مواصلت ایدیلنجه‌یه قدر بش دانه تونل مرور اولنور. شمندوفرك كچدیكی محللر هپ یشیللكلرله مزین، طاغلرله محاطدر. تونللرك اوچنجیسی كچلدكدن صوكره جنتمكان خداوندكار حضرتلرینك قوصوه محاربهٔ مشهوره‌سنده عساكر شاهانه‌یی كچیرمك ایچون وسائطك فقدانی دهشتله عرض وجود ایلدیكی حالده‌نه اوقوجه طاغلری یارمغه موفق اوله‌رق آچدیغی تونل كوریلور. بو تونل (لپه‌نس) ایرماغنك صاغ جهتنده‌در. نهایت اورخانیه، فرزه‌ویك استاسیونلرینه مواصلت ایدیلیر. فرزه‌ویك؛ سلانیك، كوپریلی، اسكوب، متروویچه‌دن صوكره تجارتجه الك زیاده حائز اهمیت بر استاسیوندر.

بش التی كیلومترو اوزاقلغنده «صوترازیسی» نامنده بر قاناق واردركه بر قسمی آق دكزه دیكر قسمی قره دكزه دوكیلور. آق دكزه دوكیلان قول لپه‌نس ایرماغنه قاریشه‌رق وارداره، واردار دن سلانیك كورفزینه، قره دكزه آقان قسم ایسه سیدنتسا ایرماغیله (ابره) نهرینه اورادن‌ده صاوایه نهایت طونه‌یه قاریشیر. بوندن صوكره پرشتنه‌یه مواصلت ایده‌جكز. خداوندكار حضرتلرینك بورادن ٨ كیلومترو اوزاقلغنده اولان مشهد مباركلرینه‌ده آرابه ایله ایكی ساعت ظرفنده كیدیله بیلیر.

ایشته شمدی‌یه قدر هپ كچدیكمز بو محللره (قوصوه اووه‌سی) نامی ویریلیر. سیدنتسا كوپریسی كچدكدن صوكره وولچترینه مواصلت ایلرز. برارناووده دنیانك اورته‌سی نره‌سیدر دیمشلر؟ «صوك نقطه‌سی وولچترین‌در» جوابنی ویرمش. «وولچترین»ك اراضیسی منبتدر. ذخایر متنوعه بالخاصه نفیس الما، ارمود، اریك، وسائر میوه‌لر حاصل اولور، كراسته‌یه الویرشلی اشجاری واردر. هواسی قیشین زیاده صغوق ایسه‌ده یازین ایبدر.

متروویچه‌دن صوكره یكی پازار، سنیجه كلیر. سنیجه‌یه یارم ساعت قاله‌رق دیكیلی بیاض بر طاش واردر. بو طاشدن سرای بوسنه، بلغراد، اسكوب واشقودره قرق ساعت مسافه اوزاقلقده‌در. سنیجه موقعنك اهمیتی مناسبتیله سنجاق مركزیدر. سنیجه صرب لساننده (اوتلق) محل دیمكدر. مملكت عمومیتله اوت ویشیللك ایله محاط اولدیغندن بو نامی ویرمشلردر. چام آغاجلریله محاط اولان اورمانلری بو موسمده پك فرحفزا بر مسیره‌در. بلبللرك، قوشلرك الحان روحنوازلری انسانك قلبنی تطییب ایلر. سنیجه‌دن «میله شه‌ف دولا» اورمانی طولاشدقدن صوكره برهپوله مواصلت اولنور. ارتق برهپولدن طاشلیجه‌یه كیتمك قولایدر. طاشلیجه اطرافی طاغ و تپه‌لرله محاط كوزل منبت بر اووه‌ده اولمقله غایت فرحفزا منظره‌لری حاوی و ٣٠٠٠ قدر اهالی‌یی جامعدر.

عسكری وتجارت نقطهٔ نظرنجه اهمیت موقعیه‌سی واردر. قربنده روماللر زماننده قالمه بر قصبه خرابه‌سی وار ایسه‌ده بونك اسمی مجهولدر.

طاشلیجه‌دن سرای بوسنه ایكی كوندر. یوللر منتظم اولدقدن ماعدا هر درت ساعتده بر باركیر تبدیل ایتمك ایچون استاسیونلره تصادف اولنور.

ع . ع .

شئون مكاتب

جسرار كنه‌دن یازیلیور :

جسرار كنه مكتب رشدیه‌سنك عمومی امتحانلری اخیراً اجرا ایدلمشدر. شاكردانك اثنای امتحانده كوستردكلری آثار موفقیت حقیقةً سزاوار تقدیردر. صنفلرنده برنجیلكی احرازه موفق اولان افندیلرك اسامیسی بروجه زیر مع الممنونیه درج ایدیلیور : اوچنجی سنه‌دن ١ نومرولی ابراهیم نجم الدین افندی، ایكنجی سنه‌دن ٢٢ نومرولی محمد افندی، برنجی سنه‌دن ٥٩ نومرولی خلیل افندیلردر.

ایكنجی اوله‌رق احراز موفقیت ایدن افندیلر اوچنجی سنه‌دن ٧ نومرولی حسین جزمی افندی، ایكنجی سنه‌دن ١٩ نومرولی حقی افندی برنجی سنه‌دن ٥٢ نومرولی خریستو افندیلردر.

ابراهیم نجم الدین وحسین جزمی افندیلر علی الاعلی درجه‌ده شهادتنامه اخذینه ابراز لیاقت ایلمشلردر.

الك زیاده نائل مكافات اولان افندیلرده ١٧ شوقی، ١ ابراهیم نجم الدین، ٧ حسین جزمی، ٥٢ خریستو، ٢٢ محمد، ٤٦ علی سیف‌الله، ٤٩ احمد، ٥٩ خلیل، ٤ خیالی، ٥٤ یوسف، ١٩ حقی افندیلردر.

سایهٔ معارفسرمایهٔ حضرت پادشاهیده بو سنه جسرار كنه قضاسی امر معارفده موجب ممنونیت بر ترقی كورلدی. معارف نظارت جلیله‌سنك امر وتنسیبیله قصبه وقراده موجود مكاتبك تفتیش واصلاحنه مأموراً كچنده اوزون كوپریه كلن ادرنه مكتب اعدادیٔ ملكی مدیری عزتلو مفید بك افندی داخل قضاده قریه بقریه كزه‌رك علوم ومعارفك لزومنی و اصول جدیده‌نك محسناتنی اهالی‌یه تفهیم ایتمش اولدیغندن اون ایكی قریه‌نك مكتبلری اصول جدیده‌یه بالتحویل دار المعلمیندن مأذون معلملر تعیین اولنه‌رق بونلرك معاشلری كمال مسرتله اهالیٔ قرا طرفندن تأمین اولندی. قائممقام عزتلو خورشید بك افندیله معارف قومیسیونی رئیسی رشادتلو شیخ امین افندینك كرك واردات معارفك تزییدی وكرك مكاتبك اصلاحی خصوصنده مشهود اولان همت وغیرتلری جدیر تقدیر وشكراندر.

(اقوال حكمیه)

(٤٥) المال الفالت (المتروك) یعلم الناس السرقة

موقع انسانرا بدزدی باز میدارد

فرصت طوغری‌یی اوغری یاپار

L,occasion fait le larron. En coffre ouvert lejuste pèche

(٤٦) كل شیء له آفة. وهل عود یفوح بلا دخان

هر جاكه گلی است خارش در پهلوست

كل دیكنسز سنبل شكنسز یارانكلسز اولماز

Point de rose sans épine
Point de viande sans os
Nul plaisir sans peine .
Tout joie finit (faut) en tristesse.
Point de bonne fête sans lendemain.
Les plaisirs portent ordinairement les douleurs en croupe.

(٤٧) ان للحیطان آذانا. الحیطان لها آذان

دیوار موش دارد وموش كوش.

یرك قولاغی وار هر سوزی ایشیدر.

Les murs ont des oreilles.
Buisson a oreilles.

(٤٨) لاتدس ذنب الحیة تلسعك. لاتحركن ساكناً الفتنة نائمة لعن الله من ایقظها

فتنه درخواب است بیدارش مكن

شئون مکاتب

کوکیلیدن الدیغمز بر مکتوبده کوکیلی اناث مکتبنك ۲۸ اغستوس سنه ۱۳۱۵ تاریخندن بالاعتبار کشاد ایدیلوب امر تدریسه جدیت وفعالیتله مباشرت ایدیلدیکی ومعارف انجمنی ایله معلمه خانم افندینك مکتبك ترقیسی امرنده ابذال مساعی ایده کلدکلری کمال ممنونیتله بیلدیرلمکده‌در .

کوکیلی اناث مکتب ابتدائیسنك هر سنه اولدیغی کبی بو سنه‌ده معلمهٔ غیرتوری خانم افندینك همتیله ابراز ترقیات ایده‌جکنی امید ایلرز .

کوچك بر دور عالم

بر اوکله اوستی ایدی که احسان بك ایله زهدی افندی کندیلرینی اوروپایه ایصال ایده‌جك اولان ترنه یرلشمشلردی .

⁂

— ۷ —

شمندوفرلر ترقیات عصریه‌نك برر شاهدیدر.

احسان بك زهدی افندینك حمایهٔ معلمانه‌سی التنده اجرا ایلدیکی بو دور عالمده تصادف ایلدکلری غریبه‌لری واغونك بر کوشه‌سنه چکلمش اولدیغی حالده دوشونیور . زهدی افندی‌ده الندکی غزته‌یی مطالعه ایدییوردی. شمندوفر دائما بر سرعت سریعه ایله قطع راه ایدییور، بونلری شهرلردن ، قصبه‌لردن اوزاقلاشدیره‌یوردی .

کوچوجك ، برزمانلر هیچ اهمیتی حائز اولمیان قریه‌لرك بو کون شمندوفرلر سایه‌سنده اینجه کسب معموریت ایلدکلرینی نظر تقدیر ایله کوره‌یور. معلم افندی‌ده بورالری حقنده معلومات ویره‌یوردی .

(قومانوه) استاسیونه کلدکلری زمان معلم افندی دیدی که :

— اوغلم ! سکا کذرکاهمزده تصادف ایلدیکمز مشهور شهرلرك یالکز معلومات تاریخیه وجغرافیه‌سنی تقریر ایتمکله اکتفا ایده‌جکم .

ایشته بو «غوله» نامی ویردکلری چایك کنارنده کوردیکك شیرین قصبه اسکوب سنجاقلرندن قومانوه‌در. قومانوه اسکوبك ۳۰ کیلومترو شرق شمالیسنده‌در، نهر اوزرنده بر کوپریسیله برقاچ دکرمنی واردر. بوراده هفته‌ده بر بازار قوریلور . اسکوبدن صربیه‌یه کیدن التصاق خطی قومانوه‌دن کچدیکی جهتله اهمیت تجاریه‌سی کوندن کونه آرتمقده‌در. اهالیسی ۳۰ بیك راده‌لرنده اولوب قسم اعظمی مسلم وارناود ، متباقیسی‌ده بلغار وسائره‌در .

شمندوفر بش دقیقه صوکره سریع و شدید بر ایصلاق صداسیله حرکت ایتدی. زهدی افندی تکرار غزته‌یی مطالعه‌یه باشلادی .

احسان تا قلبه قدر نفوذ وتأثیر ایلیه‌رك روحه برحلاوت وشطارت بخش ایلاین سرینلکله اطرافده‌کی لطافت طبیعیه‌یی تماشا ایدرك معناً استفاده ایلمك اوزره پنجره‌یه قوشدی .

بو کون هوا نه قدرده لطیف وروحنوازایدی! یکنسق بر کورولتی ایله ایلریله‌ین شمندوفرك ، هر ایکی جهتنه غرس ایدلمش اولان آغاجلر بو لطافت طبیعیه‌یی یکدیکرینه تبریك ایده‌یورلرمش کبی باشلرینی اشاغی‌یه ایندیره‌رك بربرلریله مصافحه ایدییورلردی . هر استاسیونه کلدکجه یولجیلری بر تبسم نزاکتله قارشولایان اهالی شمندوفره بینمك ویا اینمك ایچون تهالك کوسترن سیاحلر بشقه بر منظرهٔ لطیفه تشکیل ایله‌یوردی .

احسان . بر کوشه‌یه چکلمش غزته‌سنی مطالعه ایتمکده اولان زهدی افندی‌یه دونه‌رك :

عثمانلی — عصر مطبعه‌سی شرکتی

بدیدر حرفم ، هجاده اوچدر
نی بیلمك دیه‌یك که کوچدر
صوکره اوچ حرفی کورسه انسان
شبهه‌سزکه دیه‌جکدر غلیان
باش طرفده ایکی حرفم کچمك
یوق دکل اویله‌جه تلخدر کرچك
متباقی ایکی حرفسه قادین ،
سویله‌یم هر برینی دقت ایدك

مناستر مکتب اعدادئ عسکریسی شاکردانندن
فضلی مغموری

(۲۱) نجی نسخه‌مزده‌کی بیلمجه‌یی حل ایدنلر:

(مابعد)

سلانیك حمیدی زراعت مکتبی طلبه‌سندن ۱۲۲ نومرولی علی راسخ افندی .

مناستر مکتب اعدادئ عسکریسی شاکردانندن : ابراهیم ادهم ، مصطفی نوری ، حسن صبری ، ابراهیم سرمد ، علی نظامی ، عبدالله ، ابراهیم ، احمد شوکت ، علی افندیلر .

کوریجه مکتب اعدادیسنده : علی افندی زاده محمد وصفی و یوسف ضیا بکلر .

اسکیجه مکتب رشدیسی شاکردانندن : محمد فرج بك .

اسکیجه مکتب ابتدائیسنده : سعادتلو محمد شکری پاشازاده ابراهیم بك .

(۲۳) نجی نسخه‌مزده‌کی بیلمجه‌مزك جوابی :

— (اسمان) در .

حل ایدنلر :

مکتب ترقی مأذونلرندن : کمال ادهم افندی .

مکتب ترقی مأذونه‌لرندن : نعیمه عزیزه خانملر .

مکتب اعدادی طلبه‌سندن : علی سالم افندی .

مکتب ترقی شاکردانندن : فخری ، علی درویش ، ابراهیم احسان ، یودا ، عثمان ذکی ، عثمان ثانی ، محمد حمدی ، وجدی ، محمد فاضل ، جزری ، فاضل ، صبری افندیلر .

مکتب ترقی طالباتندن : موهبه ، عاکفه ، امینه ، جمال ، موهبت ، مظلومه ، کامله خانملر .

عصر جریده‌سی سیار محرری احمد عاطف افندی کریمه‌سی ثابته خانم .

مکتب فیض صبیان شاکردانندن : شوکت ، عطا ، عبدالرحمن نافذ افندیلر .

مختیار افندی کریمه‌سی یکتا خانم .

سلیمیه مکتبی طلبه‌سندن ۲۸۲ محمد عارف افندی .

— آچیق ترکچه —

شاعر شهیر ومعلم ذی اقتدار سعدی افندی حضرتلرینك قلملرندن چیقان بو اثر نوین حقنده سوز سویله‌مك زائددر. غزته‌مز اداره‌خانه‌سیله هر کتابخانه‌ده وسیروزده کندی اداره‌خانه‌لرنده الیشر پاره فیئاتله توزیع ایدلکده‌در. کلیتلی الاجقلره استقونطو ایدیلیر .

رهبر حساب

اعمال اربعه اوزرینه وظیفه‌لری حاوی بش دفتردن عبارت غایت واقفانه یازلمش براثردر. طلبه‌یی

خفیف پانطوفلالری استعمال ایدرز .

الفت — یا !.. نیچون پدرکزك مشهور بر قوندوره‌جی اولدیغنی بزه‌سویلمدیکز؟ اولجه سویلمش اولسه‌یدیکز هم وقتمزی قزانمش ، همده دیلکزی یورمامش اولوردیکز ؟

فطنت — خانم افندی ، بویله غریب بر البسه اکتسا ایتمش اولدیغی حالده کوروبده کندیلرینك برقوندره تعمیرجیسنك کریمه‌لری اولدیغنی اکلایه‌مد . یغمزه جداً حیران اولیورم .

الفت — یا بو باشنك تزییناتی !

فطنت — یا بو پیس قوندوره‌لر !

نافعه — یا بو طورو وضعیت !

الفت — خانم افندی ! اره‌مزه کیرمکله نه‌قدر بیوك بر خطاده بولندیغکزی سزه‌اخطار ایده‌جکمدن طولایی عرض تأسف ایلرم .

فطنت — اوت ؛ نه‌بیوك خطا ؛ نه‌بیوك جسارت !.

الفت — بعدماکندی عیارلرکزله قونیشمه‌کزی توصیه ایلرم .

فطنت — بزم کبی نجیب ، اصیل قیزلرله مصاحبه اتمك ، انلرك دائرۂ اخوتنه کیرمکه چالشمق نه‌بیوك کستاخلق ، نه بیوك جسارت !. اوت ، اوت کندی درجه‌کزده رفیقه آراییکز .

الفت —

« بارك‌الله نه خوش اقا کز وار
نه قدرده کوزل ادا کز وار
او لطافت ، او پال ، او پال‌وخرام
قومادی بنده‌کزده هیچ آرام »

مزین — بویله استهزا ایده‌جك ، آلای پرده‌سی آلتنده سوز سویله‌یه‌جك یرده طوس طوغری سربستجه :

بکنزه‌یوب بزلره خطا ایتمه
بو کروه ذلیله اویمه صاقین
مرغ معصوم تمکن ایلیه‌مز
بویله وحشی دیکنلر اوستنده

دیکزکه مقارن حقیقت برسوز سویلمش اوله‌سکز . اعتراف ایدرمکه اکر اولجه ماهیتکزی تقدیر ایلمش اولسه‌یدم بو جمعیت محترمه‌کزه کیرمز شعشعۂ حیثیتکزه لکه ایراث ایلمزدم . رجا ایدرم جاریه‌کزه مساعده ایدیکز کندی درجه‌مده ، بنده‌کزه مناسب ، عادی وفقط تربیه‌لی ، نازك رفیقه‌لر تحریسی ایچون کیده‌یم .

ع . ع .

كوچك بر دور عالم

— یولجیلر بر چاریك قراکلقده نصل اوطوره بیلیورلر ؟

— قراکلقده‌اوطورمزلر . تونل الکتریق ضیاسیله تنویر اولنور .

— پکی ، بردرلو آکلایه‌میورم . بوقوجه‌طاغی دلمك ایچون نصل حرکت ایلدیلر ؟

— بری فرانسه ، دیکری ایتالیا جهتندن ایکی بیوك قومپانیه طاغی دلمکه تشبث ایلدیلر . دمین تعریف ایلدیکم ماکنه‌لرله تحت‌الارض یول آچه‌رق آزار ، آزار طاشلری دله‌رك نهایت طاغك اورته‌سنده بولشدیلر .

— نصل ، نصل !.. شاشیرمقسزین ، عینی خطی تعقیب ایلدکلرینی نصل بیلیورلردی ؟

— یاوروم ! حیرتمزی جلب ایلین او بیوك داهیلر ریاضیاته‌عائد برحساب ایله یاکیلمقسزین تعقیب ایده‌جکلری نقطه‌یی بولدیلر . فی‌الحقیقه غایت کوچ ومهم اولان بو حسابده اهمیتسز ، کوچورك ، بر سانتیمتره‌لك بر خطا بتون غیرتلرك محووهبا اولمه‌سنه سبب اوله‌جق ، او حالده تکرار باشلامق ایجاب ایلیه‌جکدی .

— بو مهندسلر یاکیلمدیلر دکلمی ؟!.

— اوت ؛ یاکیلمدیلر . فن ریاضیات او درجه

ترقی ایتمشدرکه یادقلری حسابك طوغریلغندن امین ایدیلر . (مون بلان) طاغی کوندن کونه کسب اهمیت ایلمکده ، تپه‌سنه بر چوق سیاحینی جلب ایتمکده‌در . بونك ایچون طاغك ایکی یوز مترو ارتفاعنه قدر یوکسلمك اوزره طاغك رصد خانه مدیری «ژوزه‌ف والو» و «سوترنه‌ن‌فابر» نامنده ایکی عالم بر شمندوفر خطی انشاسنی تصمیم ایلمشلردی . بو تشبثك موقع فعله کیرمك اوزره اولدیغنی اوروپا غزته‌لری یازه‌یور . بو شمندوفر «هوش» ناحیه‌سندن حرکتله طاغك کنارلرندن یوکسله‌جکدر . فرانسه‌نك جنوب شرقیسنده و ٥٥٠ بیك نفوسی جامع (هوت ـ ساووا) ایالتنك والیسی (هارو) نهری صولرینك تبدیل مجری ایتدیریله‌رك بورایه جوارهوش ناحیه‌سنه نقلی ایچون تفتیشاتده بولنلمه‌سنی امر ایلمشدر . بو صولرله لوقوموتیفه لازم کلن قوای محرکه ویریله‌جکدر . ایالتك مجلس اداره‌سی صوك اجتماعنده بو تصوری پك زیاده تقدیر وتحسین ایلمشدر . اکر بو تشبث ترقیپرورانه موقع فعله کیره‌جك اولورسه (مون بلان) طاغنه چیقمق مراقنده اولان سیاحلر ایچون پك بیوك بر سهولت تأمین ایدلمش دیمکدر .

— بویله غیور آدملری ایشتدکجه قلبمده آنلره قارشی غیابی بر حس محبت وحرمت حس ایله‌یورم.

اوروپاده بو تعریف ایلدیککز تونلدن دها بیوك بر تونل یوقمیدر ؟

— واردر اولادم ! سن غوتار بو تونلدن دها بیوکدر .

— سن غوتارمی ؟ بو نره‌ده‌در .

— سن غوتار اسویچره‌ده «تسین» ایله «اوری» ناحیه‌لری آره‌سنده بتون آلب سلسلهٔ جبالنك مرکزی حکمنده بر طاغدر . اك یوکسك تپه‌سی ٣٢٢٦ مترو ارتفاعنده‌در . اوروپای غربی و شمالیدن کلن دمیر یوللری خطی سن غوتار تونلندن کچر .

فرانسه‌نك مون بلان طاغنی یارمه‌سی اوزرینه اسویچره‌لیلرك حس غبطه‌لری اویاندی . بو عملیات جسیمه‌دن آنلرده جسارت آلدیلر ، آنلرده ایتالیانلرله اتفاق ایلدیلر . ال اله ویرن بو بیوك ایکی قومپانیه کمال غیرت و مجادله ایشه قویولدیلر . حسن نیتله باشلانیلان هر ایشده موفقیت کورلدیکی جهتله یدی سنه متمادی بر غیرت نتیجه‌سنده او قوجه سن غوتار طاغی دلندی . بوصورتله تجارت کسب اهمیت ایتدی ، ثروت مملکت تزاید ایلدی .

— سن غوتار تونلی قاچ کیلومترودر ؟

— تخمیناً اون بش کیلومترودرکه ایتالیانك لورن، میلان، وندیك شهرلری فرانسه واسویچره‌یه بوسایه‌ده ربط ایدلمشدر. صلح وصلاحك شمندوفرلر سایه‌سنده وجود بوله بیله‌جکنی ادعا ایدن سیاسیونك هدف فکرلرنده اصابت ایلدکلری آکلاشیلیور . زیرا صنعت وتجارت ایکی عدوی جانی یکدیکرینه تقریب ایلر ؛ آره‌ده‌کی منافرت زائل اولور . یرینه محبت و انسیت قائم اولور . صنعت وتجارتك وسائط نقلیه‌نك کثرتی نسبتنده تفیض وترقی ایلدیکی ومحبت وحسن معاشرتك ایکی اجنبینك قلبلرنده بوصورتله یر ایتدیکی نظر دقته آلنیرسه شمندوفرلرك صلح و مسالمتك ادامه‌سنه بر آلت اوله‌جغنه امید اولنمازمی؟

ح . ع .

﴿اقوال حکمیه﴾

حضرت علی رضی الله عنه افندمز حضرتلرینك لسانه درربیانلرنده شرفصادر اولان جمل حکمیه :

« راع اباك براع ابنك »

« سن پدریکه رعایت واطاعت ایت‌که اولادکده سکا عرض حرمت ومطاوعت ایلسون »

—

سکا خیره دلالت وخیر ایدن حرمت .. بالعکس شر اوزرینه یاردم ایلەین ظلم ایتمش اولور .

§

لاتبرح خیر من لا یرجوخیرك ولاتأمن جانب من لا یأمن جانبك

« اردشیر »

سندن خیر اومیان کیمسەدن خیر بکلەمه ؛ سنك جانبندن امین اولمیان کیمسه جانبندن‌ده امین اولمه

§

من حق الملك ان یستوزر من یحفظ سره

« بزرجمهر »

سرینی حفظ ایدەر کیمسەیی وزیر اتخاذ ایتمك ملکه لازمدر .

§

ایاکم والجور فانه اداءالعطب وعاتهالبلاء

« افلاطون »

جوردن کندینی صاقین وجوری نفسندن تبعید ایله ؛ زیرا جور هلاك مرض وبلاء ومشقت علتیدر.

دره اوراق سرمقیدی

عثمان رفعت

مکتب منظرەلرندن:

﴿ اوبورلق ﴾

جودت — افندم ؛ بندەکز آنی هیچ بریره کوندرمدم . معاد اجداد نەسی بیلمیورم‌که :

افندی — اوت معاد اجداد یعنی دده‌لرمزك صوك مکانی ..

جودت — اکلایەمیورم‌که ..

افندی — دیمك ایسترم‌که سن انی ..

جودت — بن آنی .

افندی — زهرلدك !..

جودت — آمان افندم آمان افندم اوخ اوخ آمان آمان !. .

افندی — اوت : ز .. هر .. لدك .

جودت — { بردنبره فنا حالده اورکەرك } آی آی آی آمان ! فنالشیورم .

افندی — بو دقیقه زهر تأثیرینی اجرایه بیله باشلادی . نفسلری طارلشیور ..

جودت — آمان آمان آمان ..

افندی — آغزی آتشلر ایچنده قالدی .

جودت — اوف اوف اوف .

افندی — بوغازی بر فورون کبیدر .

جودت — آی‌ی .. اوف .. ایچم یانیور ..

افندی — دها بر دقیقه .. بر دقیقه صکره معده‌سنده یانغین باشلایەجق .

جودت — وای ، وای ، وای .

افندی — ارتق بلکەده اولمشدر بیله ..

جودت — آمان کیتدم { صندالیەسی اوستنه ییقیلیر. }

افندی — سنك نەك وار نه قدرده فنالشدك !.

جودت — آمان افندم آمان افندم افندم بکا مرحمت ایدیکز .

افندی — یوقسه اریکلری سنمی یدك ؟

جودت — عفو ایدیکز افندم دوستکز بردانه بر دانەجك اك کوچیجکنی ویرمشدی‌ده .. زهر اولدیغنی بیلسەیدم ..

افندی — بر دانه ییدی ایسەك ضرر یوق بنده پانزهر وار . بردانەسی ایچون لازم اولان قدر کتیرەیم . آکلایورسك آ یالکز بردانەسی ایچون ..

جودت — اوت افندم بر .. بر بیوك .. یعنی ایکی دانه ایچون کتیریکز افندم ..

افندی — نصل یوقسه ایکی دانەمی ییدك؟

جودت — اوت افندم دوستکز ایکی دانه و بر ازده شروبندن ویرمشدی . او حالده اوچ دانەسی ایچون پانزهر کتیریکز .

افندی — باق منابتسزه دیمك‌که اوچ دانه ییدك .

جودت — اوچ دانه. اوچ بیوك..او حالده درت دانه ایچون علاج کتیریکز افندم .. درت دانه ایچون

افندی — اکلاشلدی .. دردینی‌ده ییمش اقرار ایدییور . ارتق شمدن صکرەسی ایچون بکا صادقانه خدمت ایده‌جکه کفیل الده‌در ، بو میوەلر سحر کبیدر . و انلره بن حکم ایده‌رم . کوریورسك آ ایستدیکم زمان سکا بیوك فنالق ایده‌جك بر خاصه وار . خدمتمده بولندیغك مدتجه وجدانك اوزرینه تأثیردن خالی قالماز . صباحلری یتاغکدن قالقه‌جغك زمان او اریکلری بر دفعه درخاطر ایت ؛ اوکونکی افعالکی برکون اونودر ایسەك سکا ضرر ایرشدیرر.

جودت — تشکر ایدەرم افندم . تشکر ایدەرم. هر صباح انلری درخاطر ایلیەجکم. انلرده بندەکزی درخاطر ایتسەلر چونکه .. آه آمان افندم لذتی حالا طماغمده .

افندی — { حضاره } خدمتجیلری تجربه ایتمك ایچون ایی بر تدبیر دکلمی ؟ بتون مصرفی بر غروش کوشه‌دەکی شکرجیلرده بولمق قابل .

ا.ا.

انتها

کوچك بر دور عالم

— خواجه افندی ، دیدی ؛ تصدق نصل اولملیدر ؟ هر کس شایان مرحمتمیدر ؟

احسان ایی واسع بر زمین مباحثه بولدیغنه مفتخراً قنابه اوزرینه یاصلاندی، بیوك بر آدم طوری آلەرق دیدی‌که :

— اوت هر کوردیکمز فقیره ، هر زواللی ظن ایلدیکمز آدمه عجبا بر نظر مرحمتله باقملی‌میز ؟

— خیر اوغلم بونی سکا تعریف ایتملی‌یم ، اجه دیکله :

ИБРАХИМЪ ХАККИ Х.МЕХМЕДОВЪ

٨

صاغ الك ویردیکنی صول ال
کورمسون . تصدق ایدن
نجات بولور .

بوینی بوکمش ، النی تمامیله اوزاتمغه بیله جسارت ایدەمین ییرتیق بر البسه ایچنه بورونمش بر فقیر دوشون. متاعب حیاتیەنك چهرەسنده حصوله کتیردیکی بوروشوقلر بو آدمك نەدرجه سفالت وعذاب ایچنده یوارلاندیغنی کوستریر. یاخود اولجه حال و وقتی کالنده ایکن صوکره نصلسه برضربهٔ هولناکه دوچار اولەرق سفالت ایچنه دوشوب ده تسئلی ارتکاب ایده‌مدکدن ماعدا حاللرینی‌ده کیمسه‌یه سویلیەمیەرك سفیل بر حالده وقت کچیررلر . اك زیاده مرحمت ایدیله‌جك ، اك زیاده حمایه‌یه شایان اوله‌جق بوکبی بیچارەلردر .

شمدی‌ده تسئلله کچینه‌جك قدر پاره اقتصاد ایدوب دیلنجیلکده دوام ایدن بر طاقم یوزسزلری پیش تأمله آلەلم . هر کون غزته‌لرده اوقودیغمز اوزره اوروپاده ، امریقاده ، الحاصل بتون دنیاده برچوق (دیلنجی) روبه‌سی التنده صاقلی فقیرلر وار ایمش‌که پارمقله کوستریله‌جك درجه‌ده صاحب ثروت واقتدار ایمشلر . او حالده نیچون تسئلی اختیار ایدەیورلر؟

بوکا کندیلری بیله برجواب ویرەمزلر. کچنلرده فرانسه‌ده بر دیلنجی اولمش ایدی . اوطوردیغی قلبه‌سنده بیکلرجه لیرا بولدیلر . اوزاقلره کیتمك نه لازم . اسکوبده دها کچن سنه کوپری باشنه کندیسنه بر زواللی سوسی ویرەرك بوینی بوکمش اولدیغی حالده

ИБРАХИМЪ ХАККИ Х.МЕХМЕДОВЪ

اوطوره‌رق مارین وعابرینك مرحمتنی جلب ایلین بر دیلنجینك حین وفاتنده یوزلرجه لیراسی چیقمدیمی؟

تصدق جناب حقه قارشی بر نوع عبودیتدر . فقط شایان تصدق اولانلری تفریق ایتمك ده لازمدر.

بونك ایچون انسان هانکیسنك شایان مرحمت اولدیغنی بیلمدیکندن هرکسه حلم ایله معامله ایتملیدر. جناب حقك انسانلره بر صفت ممتازه اولمق اوزره بخش ایلمش اولدیغی نطقمزی نیچون ایی سوزلره حصر ایتمیه‌لم ؟ بر فقیر اولسون ، بر دیلنجی اولسون ـ ولو عادی بر آدم اولسون ـ هپسنه نزاکتله ، طاتلیلقله سوز سویلرسه‌ك هرکسك مرحمتنی جلب ایتمش اولمزمی یز؟

ترن طوردی، بو اوزون مباحثه‌ده وقتك صورت گذرانی آکلامه‌مشدیلر. هوا قرارمغه یوز طوتمشدی. زیبفجه استاسیوننه کلمشلردی .

زیبفجه‌ده احسان بکك اقرباسندن بری بولندیغی جهتله هم بو ذاتی زیارت ایلمك، هم ده براز استراحت ایلمك اوزره بر ایکی کیجه بوراده مسافر قالمه‌لری تقرر ایتمشدی. ترندن ایندکلری زمان بونلرك کله‌جکلرندن خبری اولمیان افندیله ملاقات غریب بر منظره تشکیل ایلمش ، پك سوزشلی اولمشدی .

ح . ع .

* * *

متنوعه

دنیانك اك بیوك واپوری اولوب محیط اطلاسی دکزلرنده استعمال اولنان (او سه‌ئانیك) واپوری بر سفرنده ۲۰۷۵ شخص نقل ایلمکده اولدیغی حساب ایدلمشدر . بونك ۴۵۰ سی واپور مستخدمینی، ۳۵۰ سی برنجی صنف ، ۲۷۵ ی ایکنجی و ۱۰۰۰ ی ده اوچنجی صنف یولجیسیدر .

بونلرك لیورپولدن نویورقه کیدوب کلمك ایچون اون ایکی کون ظرفنده استهلاك ایلدکلری اغذیه بر شهر اهالیسنی بسلیه بیلیر .

استعمال ایلدکلری اغذیه‌دن :

۲۰۰ فوچی تخمیناً ۱۷۷۷۹ کیلو اون ، هر بری ۶ قیه ثقلتنده ۲۹۶۳ ½ عدد اتمك . ۱۵۹۷۶ کیلو صغیر اتی ، ۷۷۱۰ قیه قویون اتی ، ۱۷۰۰ طاوق ، ۵۰۰ پیلیج ، ۳۰۰ بسلی طاووق ، ۵۰۰ اوردك پلازی، ۵۰ قاز ۱۲۰ مصرقه . ۲۰۰ سوکلون ، ۳۰۰ ککلیك ۸۰۰ چولیق قوشی و ۶۰۰ بیلدیرجین . (ایشته شایان حیرت بر کومس !) کبی جمعاً ۵۰۷۰ طائردر بونلرك نصفی جانلی اوله‌رق ایورپولده نصف دیکری قسماً جانلی وقسماً جانسز اوله‌رق نویورقده ارکاب اولنورلر. بو ۲۵۳۵ یولجی ـ سیاحین متنوع الاجناس ـ بالطبع دردنجی صنف یولجیلردندر .

اوسه‌ئانیك بو ذخائردن ماعدا ۱۴۰۰ کیلو بوزده بالق ۱۴۰۰ کیلو قورودلمش ات ، ۵۰ فوچی توزلی بالق، ۴۰۰ واریل ساردلا ، ۲۲۷ کیلو استاقوز ، ۲۳۰ کیلو سمیز قابلومبغه ، ۲۰۰۰۰ کیلو استردیا ، ۱۰۰۰۰ کیلو میدیه . ۲۵۰۰۰ یومورطه (۲۰۸۳ دوزینه !) ۲۲۶۸ کیلو باصدرمه ، ۲۲۶۸ کیلو تره یاغی، ۲۲۶۸ کیلو میوه ، ۲۳۳۶ کیلو شکر ، ۱۱۳۴ کیلو قهوه ، ۶۸۰ کیلو چای ، ۳۶۳۲ قیه سود ، ۱۲۰۰ لحنه ، ۶۰۰ دمت قوش قونماز ، ۵۰۰ قرنی بهار، ۴۶۷۰۰ کیلو یر الماسی ، ۱۰۰۰ کیلو هاوج و ۲۰۰ کیلو شالغم سفینهٔ مذبوره‌نك محتویاتندندر .

چماشیر و سفره وسائره طاقملری حقنده بر فکر اجمالی ویرمك ایچون بوشایان حیرت سفینه (شهر) درونده ۲۵۰ قهوه خانه ، ۲۰۰ شکرجی وقایماقجی دکانی ، ۲۵۰ ذخیره‌جی ، ۱۰۰ صلاته‌جی بولندیغی کبی ۷۵۵۰ بیوك و ۷۵۵۰ کوچك طباق ۳۶۰۰ بیچاق، ۵۲۰۰ چتال ، ۵۷۵۰ قاشیق ، ۷۰۰ سفره طاقمی موجود اولدیغنی سویلمك کفایت ایدر .

* * *

عثمانلی ـ عصر مطبعه‌سی شرکتی

حل ایدنلر :

مکتب ترقی مأذونلرندن: کمال ادهم افندی.

مکتب ترقی مأذونه‌لرندن: منیره وسزا خانملر.

مکتب ترقی شاکردانندن : ابراهیم احسان ، و. مجدی، صبری ، عثمان ثابت ، فخری افندیلر .

مکتب ترقی طالباتندن: موهبه عاکف، امینه جمال، مودت، مظلومه ، یوسف اکاه خانملر .

مکتب فیض صبیان طالباتندن : حافظه ، فاطمه خانملر . سیروز مفتیسی زاده م . اسعد بك .

کوپریلی پواره ابتدائی مکتبی طالباتندن ع . پیرایه خانم. یکرمی اوچنجی نسخه‌مزده‌کی بیلمجه‌یی مناستر اعدادی عسکریسنده ظریف سکوتی افندی نظماً حل ایلمشدر .

بیلمجه‌نك حل

ـ توفیق مسار افندی‌یه ـ

بك قولایمش بیلمجه‌ك توفیق مسار
سویله سنده اویله‌میدر آشکار
حرف ثانی‌یی ایدنجه بن حذف
چیقدی « آمان » اولدی شمدی منکشف
شمدی حذف ایتدم الفله نونی
اول زمان بیلدم سما اولدیغنی
دیکرینی بولمق ایچون بن ایسه
محو میم ایتمکله بولدم آنی ده
چیقدی آسان قالمادی آرتق کمان
یکنظرده آکلادمکه « آسمان »
حل اولندی بیلمجه‌ك توفیق مسار
آسمانی بولدم ایتدم افتخار

مناستر مکتب اعدادی عسکریسی طلبه‌سندن
کسریه‌لی
ظریف سکوتی

مخابرات علمیه

اسکوبده رشته‌لی رفقتلو ایوب صبری افندی ـ (مکتب منظره) کز صره‌سی کلدکده غزته‌مزه زینت بخش اوله‌جقدر . (رهبر) ه وقوعبولان معاونات قلمیه‌لرینه عرض تشکرله آثار سائره کزله‌ده غزته‌مزی رونقدار ایتمکزی تمنی ایلرز .

ـ آجیق تذکره ـ

شاعر شهیر ومعلم ذی اقتدار سعدی افندی حضرتلرینك قلملرندن چیقان بو اثر نوین حقنده سوز سویله‌مك زائددر. غزته‌مز اداره خانه‌سیله هر کتابجیده وسیروزده کندی اداره خانه‌لرنده الیشر پاره فیئاتله توزیع ایدلمکده‌در. کلیتلی الاجقلره اسقونطو ایدیلیر .

رهبر حساب

اعمال اربعه اوزرینه وظیفه‌لری حاوی بش دفتردن عبارت غایت واقفانه یازلمش بر اثردر. طلبه‌یی

مزوج سوزشی خاطره‌لر بوصورتله بیکدن اویانمشدر.

بو حقده آلنان صوك خبرلره کوره بو سیاح جسور الآن برحیات بولنمقده‌در . بو بابده قوتلی بر اماره اله کچمشدر .

بوندن آقدم سن پترسبورغ مأمورلرندن بری بر صباح پنجره‌سنك بر قوش طرفندن غاغه‌لندیغنی طویار . کورر که طالعلی دخیلان بر دکز قوشی آیاغنده ایپکه باغلانمش بر قارت دوویزیت باغلی اولدیغی حالده اوطه ایچریسنه کیرمك . بر منفذ بولق ایچون چالایور . نهایت قوشی یاقالار . آیاغنده‌کی کاغدی آچدیغی زمان درونده ذیرده‌کی سوزلری قرائت ایدر :

« قطب شمالی کشف اولندی هر شی یولنده »

« ۲۱ آغستوس » .

اگر بو خبرك صدقه امنیت لازمگلیرسه بو صورتله آندره اوتوبلز بر نام تاریخی قزاندیغی کبی اون طقوزنجی عصرك عالم فنده یك بیوك بر موفقیت کشفیه‌یه مظهر اولیور

کوچك بر دور عالم

۹

قطب یلدیزی غائب اولمش بر یولجی‌یه رهبرلك ایده بیلیر . انسان هرشی حقنده برپارچه معلومات صاحبی اولملیدر .

غروبده کونش صوك ضیاسنی ساکت طاغلر اوزرینه نشر ایلیه‌رك مغمومانه غروب ایلیوردی . قویون سوریلری تعقیب ایله اقشامك بو حال سکونتنی اخلال ایدرك لطیف بر صدا ایله باغروب یاواش یاواش متروك طورلره ماندره‌لری ایچه کیره‌یورلردی . اوته‌ده کونش بویوك طاغلك تپه‌سنده معبر طورده خیاط شعاعیه‌سنی خفیف بر حالده نشر ایتدیکی صره‌ده بر ده ملاحه‌لرك ایلریدن قوبولر . بتون بو منظرهٔ لطیفه‌یه بر نزاهت بخش ایلاین خفیف بر سرسلك احساتی نشیء ایلمش . ساعتلرجه بر کنارده بونلری سیر و تماشایه طالدیرمشدی . نهایت ، بر صدا بونی بو طاتلی طالغینلقدن اویاندیردی .

— جانم ، نه اولدك ؟ .. یارم ساعتدن بری سنی یمك ایچون آرایورز .

احسان ساده‌جه بر کویلی اوطه‌سی کبی تزییناتدن عاری وفقط غایت تمیز اولان یمك اوطه‌سنه کیردی. یمکدن صوکره ینه طیشاری‌یه چیقمشلردی. قراکلق تمامیله چوکمش ، شمدی ماه منیر بتون ضیاسیله اطرافی تنویر ایتمش پارلاق یلدیزلر آلتون میخلر کبی سمایی ایشلمشلردی .

زهدی افندی احسانك اوموزینه طوقونه‌رق دیدی که :

— باق اوغلم ! شو یدی پارلاق یلدیزی کوره‌بیورمیسك ؟ دردی بر عربه‌نك درت تکرلکی کبی بر مربع شکل اولیور . بوكا (دب اکبر) تسمیه ایدرلر . بوندن آز بر شی اوته‌ده بر کوچك دها واردرکه بوكا (دب اصغر) نامی ویرلشدر شوراده غایت پارلاق و شمالده غیر متحرك بر حالده طوران بو یلدیزه ده (قطب یلدیزی) نامی ویریلیور . اوله‌جه پوصله ایجاد ایدلمزدن مقدم ، یوللرینی غائب ایتمش اولان قپودانلر ویا یولجیلر بو یلدیز سایه‌سنده یوللرینی بولیرلردی . مثلا بر اقشام کزمك ایچون بر اورمانه کیتدك . هوا بردن بره قراردی ، چیقه‌جق یول بوله‌میورسك .. ایشته اووقت بو یلدیز سنك امدادیکه قوشار . بولندیغك موقعی سکا کوستریر .. سنی او مضیق اضطرابدن قورتارر .. بونك ایچون انسان هر شیدن هر علمدن بر پارچه صاحب معلومات اولملیدر .

قطب یلدیزی دائما شمال قطعه‌سنی کوستردیکندن

اجراسنه مقتدر اولمدیغندن نه بر شی یه بیلیور نه یاتمق ایچون دمیر تل اوزرینه چیقا بیلیوردی . فقط قوقو رفیقنه یاردیم ایدییور . حقیقی بر والده کبی یمکنی اغزینه بسلیوردی . بو صورتله مریض یواش یواش اعادهٔ صحت ایلدی .

رفیقنك کندی همتیله اعادهٔ عافیت ایتدیکنی کورن قوقونك حاصل ایتدیکی سونجی یازمق حقیقةً محالدر. کوزلری بو سعادت مستحصله‌دن فرط ممنونیتنی ایما ایلردی ، بونکله برابر فیدو کوردیکی خدمتی اصلا اونوتمادی .

« فضیلت علم »

العلم کنزوذخرلافناءله — علم بتمز و توکنمز بر خزینه‌در .

نعم القرین اذاما صاحب صحبا — و علم انسانه نه کوزل ارقداش اولور .

قدیجمع المال شخص ثم یحرمه — بعضا انسان مال جمع ایدرك راحت و ثروته مالك اولور

عماقلیل فیلقی الذل والحربا — و صکره اومالك بتمسیله مذلت وحقارته دوچار اولور

وجامع العلم مغبوط به ابدا — اما علم صاحبی اولان دائما مقبول ومعتبرطوتیلوب علم ومعرفتی ضایع اولمز

ولایحاذرمنه القوت والسلبا — و علم بر کوزل ثروت و سرمایه‌درکه دنیاده اکا مساوی بر نسنه بولنه‌مز

باجامع العلم نعم الذخرتجمعه — علم صاحبی بر ثروت وبر سرمایه‌یه مالکدرکه

لاتعدلن به‌دارآولاذهبا — او ثروته التون ثروتی معادل و مساوی اوله‌مز .

العلم زین وتشریف لصاحبه - علم صاحبنه شرف عظیمدر .

فاطلب هدیت فنون العلم والادبا — ای طالب چالیشکه فنون علم و ادبه واصل اوله‌سن

کوملجنه‌ده قیرمحله مدرسی زاده

محمد اسعد

کوچك بر دور عالم

احسان بر سرعت آهو پایانه ایله واغون ایچنه آتیلدی . ترن زیبفجه اووه‌سنه ، طاغلرینه غیابی بر سلام کوندره‌رك حرکت ایلدی. واغونده اطرافه دومانلرینی صالویره‌رك سیغاره‌سنی توتدیرن اجنبی بر سیاحدن بشقه کیمسه یوقدی. احسان شمدی‌یه قدر اجرا ایلدکلری سیاحتی و بونك نتیجه‌سی اوله‌رق استفاده ایلدیکی معلوماتی تفکر ایله‌یور ، صوکره ایلك دفعه اوله‌رق خطوه انداز اوله‌جغی متمدن مملکتلری پیش انظارینه کتیره‌یور طاتلی ، لطیف بر خولیا ایچنده یوارلانیوردی .

زهدی افندی سیاحتك دماغنه بخش ایلدیکی تأثیردن بیهوش اوله‌رق اوده دیکر بر کوشه‌ده خریطهٔ خیالنده ترتیباً ایلدیکی خط حرکتی توسیع ایتمکه چالیشه‌رق شاکردینه ایی بر زمین استفاده دوشونیوردی. بر سنه متاعب حیاتیه‌دن یوریلان ذهنی تأثیر سیاحتله دیکلنمشدی ؛ مطرد ، یکنسق بر حیات ساعیانه ایله کچن بو عمر قوجه معلمك اذهاننده یورغون ایزلر ترك ایلیه‌رك کذر ایلمشیدی . شمدی سمای تخیلاتنده پارلدایان نجم تفکراتی اوکا متبسم بر نظرله باقیوردی .

ارتق ممالك عثمانیه‌دن اوزاقلاشمشلر ، صربیه ممالکنه کیرمشلردی. نیشه ورود ایتدکلری زمان معلم افندی دیدی‌که :

— شو کوردیکك قصبه صربستانك جنوب جهتنه اصابت ایدر . نیش صربستانك ۲۱۵ کیلومترو جنوب شرقیسنده وموراوایه تابع نیشاوه چایی اوزرنده

طاغلرله محاط بر اووه‌در. لوا مرکزی بر قصبه اولوب ۲۱۰٤۹ اهالیسی موجوددر . استحکاماتی ، متعدد جوامع شریفه‌سی ، سرای قرالی ، مجلس مبعوثان دائره‌سی وصنایع محلیه‌سی ایله مشهوردر . ۱۷۸۸ده صربیه‌یه ترك اولنمش بلغراددن صوکره اك بیوك معموره‌سی اولمقله ایکنجی پایتخت اتخاذ اولنمشدر. ادارهٔ عثمانیه زماننده اکثریت اوزره اولان اهالیٔ اسلامیه‌سی ممالك عثمانیه‌یه هجرت ایتمشلردر .

نیش پك اسکی بر شهردر. اسم قدیمی (نیسوس) در. روم ایمپراطورلرندن قسطنطینك وطنیدر .

— الیوم صربستانك پایتختی نره‌سیدر !

— (بلغراد) شهریدر . بلغراد صرب لساننده (اق حصار) دیمکدر. صاوه نهرینك طونه‌یه منصب اولدیغی محلده و ۳٤ درجه ٤۷ دقیقه ۵۷ ثانیه عرض شمالی ایله ۱۸ درجه ۹ دقیقه و ۱٤ ثانیه طول شرقیده واقعدر. ۳۵۷۲٦ اهالیسی ، غایت کوزل بر لیمانی ، استحکاماتی ، ابنیهٔ عالیه‌سی ، خراب حالنده قالمش بر قاچ جامع شریفی واردر . اوستریا وممالك شرقیه ایله تجارتی پك زیاده‌در . تجارتنك بیوك بر قسمی یهودیلرك النده‌در. بلغراد غایت مرتفع بر تپه‌ده وطونه صاوه نهرلرینه حاکم اوله‌جق بر صورتده لطیف المنظردر .

معلم افندی سکوت ایتدی. واغون ایچنده درین بر سکوت حکم سوریوردی. احسان برشی دوشونوبده صوکره تخطر ایدنلره مخصوص بر طورو وضعیتله صوردی :

— خواجه افندی خاطر لامق ایسته‌یورم ، (بلغراد) نامنده بشقه بر شهر وارمیدر؟

— اوت ، اوت بونی بن ده سکا سویله‌مك ایسته‌یوردم . درسعاتك ۱۹ کیلومترو شمالنده و بیوك دره‌نك ۹ کیلومتره غربنده بو نامده بیوجك بر قریه واردر ، بو قریه‌نك اطرافی لطیف وصیق اورمانلرله محاطدر . جوارنده‌کی صو بندلری قصبه‌نك لطافت موقعیه‌سنی آرتیرمشدر. (بلغراد) شایان تماشا مسیره‌لردن معدوددر .

اقوال حکمیه

امر الهی صادر اولورسه هر امور و مرام حاصل اولور

•

اکرام اساساً مکرمه عائددر

•

اهل سموح وکرم هر محلده ممدوح و مکرمدر

•

امال صلحا هر حال وکارده اللهه دعادر

•

اعلاء عالم مهروماهدر

•

اهل الله ملائکهٔ کراملە هم عمل ودمدر

•

اسرار الله اهل اللهه معلومدر

•

اطول عمر آدم اکرام و اطعامله حاصل اولور

•

« الحمدلله علی کل حال » ، دائما مداوم اولورسه‌ك هر اموردە واصل آمال اولورسك

•

آدم درس کوررسه اك صوکره مدرس اولور

•

الم کوردکده مکدر اولمه‌که صوکره کرمده کوررسك

•

---

(١) بوراده اکرام واطعامدن مراد فقرای صابرینه تصدق ایتمکدر .

موجوددر . بو غیور معارفپرور ذوات کرامه قلبلرمز منتدارانه حسیات شکر کذاریله مشحوندر.

حمیدیه‌مکتبی — پروغراملرینک جدیت وانتظامیله مکاتب سائره‌یه ادعای رجحان ایده‌جک بردرجهٔ مکملیتده‌در . بورادن نشئت ایلین شاکردان عسکری اعدادیسنه قبول اولنمقده‌در . خلاصه دیه بیلرم‌که ادرنه شهری کرک تجارت وکرک معارف خصوصنده کوندن کونه حس اولنه‌جق درجه‌ده ابراز آثار ترقی و تکامل ایلمکده‌در .

⁂

اولجه شهرمز مکتب حمیدیه معلمهٔ اولاغنه تعیین اولندیغنی کمال مسرتله درج ستون افتخار ایلدیکمز عصمتلو فردوس خانمک مکتبجه بر چوق ترقیاته موفق اوله‌جغنی اطمئنان تام ایله یازمشدق . ممنونیتله استبشار اولندیغنه کوره معلمهٔ مومی الیهانک اثر همتی اوله‌رق بو کره‌ده مکتبه بر صنف رشدی علاوه‌سنه موفقیت حاصل اولمش وامر تدریساته کمال کرمی ایله مباشرت ایدلمشدر . تکثر ایدن مشاغله بناءً ایکنجی بر معلمه‌ده تعیین اولنمشدر .

فروس خانم افندی ایله انجمن هیئت کرامنی صمیمیتله تبریک ایلرز .

طلومبه‌یی کیم ایجاد ایتدی

اوفاق ، اوقدرکه ، اهمیتدن عاری ظن ایدیلن شیلرک بیله موجدلرینی بیلمک اسملرینی توقیر واحترام ایله یاد ایتمک ایسترز . اثنای حریقده صوک درجه‌ده منافعی کورلمکده اولان طلومبه‌نک موجدی نه‌قس شهرنده تولد ایتمش اولان (فرانسوادوموریه‌زده‌پریه) نام شخصدر .

ایجادینک ایکیوزنجی سنهٔ دوریه‌سی اولمق مناسبتیله بو کره نه‌قس شهرنده شنلکلر اجرا ایدلمشدر .

مومی الیه ١٦٩٩ تاریخ میلادیسنده فرانسه حکمداری اون دردنجی لوئیدن بونک امتیازینی المش ایدی . ١٨٩٩ یعنی بوسنه ایکیوزنجی سنه دوریه‌سی دیمکدر .

غرائبدندرکه موجد مومی الیهک اوتوز ایکی اوغلی وارمش . بونلردن یکرمی دردی ارکک متباقیسی قیز ایمش . اوغللرندن دوموریه‌ز ، والمی وژه‌ماپ محاربه‌لرنده ابراز لیاقت وشجاعت ایلمش پدری کبی نامنی ابقا ایلمشدر .

❧

اقوال حکمیه

رأس الاسلام لزوم الصدق

اساس احکام اسلامیت التزام صدق واستقامتدر

سبب العطب طاعة الغضب

حدته مغلوب اولمق باعث هلاك وندامتدر

راقب العواقب تنج من المعاطب

عواقبنه نکاه انداز امعان اولان آزادهٔ مهالك اولور

زخارف الدنیا تفسد العقول الضعیفة

دنیانك آرایش دلپذیری عقول ضعیفه اصحابنی اغفال ایدر

شر الناس من سعی بالاخوان ونسی الاحسان

انسانلرك الك فناسی ارقداشلرینی غمز وسعایت ایدوب ایلکی اونوداندر

شر الاصحاب الجاهل

ارقداشلرك الك فناسی جاهلدر

قواله اعدادی خیری معلملرندن

علی غالب

بغدایدن قاوچوق (Caoutchouc)

برقاج سنه‌دنبری مصردن قاوچوق (غوما الاستیق) اعمال اولندیغی کوریلیوردی . ظن اولندیغنه کوره یقین بر زمانده بغدایدن‌ده اعمالنه موفقیت حاصل اوله‌جقدر . بغدایك «یاغی» قبوغندن دکل تخمندن حاصل اولور. نشاسته‌و بوکبی مواد بغدایك نشاستوی قسمندن یاپیلدیغی جهتله یاغی استعمال اولنمز . بو جهتله قاوچوق اعمالنده استعمالی بالطبع فیئاتك آزلغنه سبب اولور . حتی کیلوغرامنك آلتمش سانتیمه قدر صاتیله‌جغنه بحث اولنمقده‌در .

بویله‌جه اعمال اولنان قاوچوق اصلنه پك چوق مشابه ایسه‌ده حرارته مقاومتنی تأمین ایچون هنوز بر چاره بولنه‌مامشدر . مع مافیه بیسیقلت لاستیقلری کبی امور عادیه‌ده استعمالی قابل اولمقده‌در. فقط آلات فنیه‌ده قوللانلمه‌سی ایچون اکمال ایدلدیکنه انتظار ایتمك الزمدر .

م . فاضل

متنوعه

دکزلرك الك درین عمقی .

بحر محیط کبیرده واقع طونغا جزیره‌سی قربنده لوبه‌نغین نام انکلیز سفینهٔ بحریه‌سی طرفندن اجرا ایدیلن بر اسقاندیلده ٩٤٢٧ مترو بر درینلك مسافه ایدلمشدرکه بو عمق هیمالایا طاغنك الك مرتفع تپه‌سی اولان نه‌وه‌ره‌ستی ٦٠٠ متروبه قریب بر مقیاسده کچمکده‌در .

کوچك بر دور عالم

٩

بر مملکت ؛ اهالینك غیرتی نسبتنده کسب معموریت ایلر .

سیاحلر بلغرادده ایکی ساعت قدر اوطوردیلر. صوکره ویانه‌یه حرکت ایده‌جك ترنه آتلادیلر . احسان شو تمیز ، منتظم واغونك بر کوشسندن بر حضارت تامه ایچنده ، روحپرور ، شطارت بخش

اولان ، شمندوفرك کذرکاهنه عطف لحاظهٔ دقت ایلیور ، بو انتظام تام ، چیپلاق اباقلری ، ملی روبه‌لرله بر شکل غریب تشکیل ایلین کویلیلر ، قلبی سویملی رقیق حسلرله اوقشایوردی. بلغراددن پشته‌یه؛ ویانه‌یه قدر ترنك کذرکاهنده بیك درلو ترقیات مدنیه انظار تعجبلرینه تصادف ایلیوردی. احسان ستایشکارانه بر افاده ایله بونلری تقدیر ایلیور ، بو چالشقان ، کونشك یاقیجی ضیاسی آلتنده چهره‌لرنده بر نشوهٔ شطارت ، وجودلرنده قوهٔ شبابت اولدیغی حالده چالیشان شو کویلیلرك متبسم بر نظرله اطرافه سرپدکاری سلاملره ، تبسملره معنیدار بر نظر غبطه ایله مقابله ایلیوردی . هر بر منبت ، هر بر مزروع ایدی . صاباتقه استاسیوننه قدر تصادف ایدیلن اراضی اهالینك فعالیت مکمله‌لرینه بر شاهد ذی نفوذ ایدی .

بو استاسیوندن صوکره فابریقه‌لر زیاده‌لشمکه ، نظربا بر منظرهٔ صنعیه انظار تقدیر وتحسینی تزیینه باشلادی. احسان بتون بو لوحهٔ صنعیه‌یه تقدیرانه بر نظر احاله ایلدکدن صکره دیکر پنجره‌ده فابریقه‌لردن چیقان دومانلرك سماده تشکیل ایلدیکی سحائب کثیفه‌یی تماشایه طالمش . بتون بو ترقیات مدنیه‌دن قلبی غشی اولمش اولان معلمه توجیه خطاب ایلدی :

— خواجه افندی! شویاقلاشدیغمز استاسیون، خایر استاسیون دکل بو بنای عالی نه‌سیدر ؟

— پشته استاسیونی اوغلم ! بو شیرین، بو نظربا فابریقه‌لر ، بو بدایع صناعیه هپ مجارلرك غیرت متوالیه‌لری نتیجه‌سیله میدانه کلمشدر . دقت ایتدکمی ؛ هپ کچدیکمز پك جسیم فابریقه‌لر ، قلبی اوقشایان یشیللکلر ایله تزیین ایدلمشدر . زراعت مجارستانده پك مترقیدر .

- اوخ خواجه افندی ! بومجارلر، قومشومز اولان بو قوم قلبمده لطیف حسلر اویاندیره‌یور . انلره قارشی غیابی برمحبت حس ایله‌یورم . رجا ایدرم

بونلر حقنده بنده کزه برپارچه معلومات نامه ویریکز.

— بر مملکت ؛ اهالیسنك سعی وغیرته اولان اهتماملری نسبتنده ترقی ایلر . سکا شمدی مجارلرك نه درجه چالشقان برقوم اولدیغنی تعریف ایتدیکمده او وقت بو ترقیاتك سبب اصلیسنی آکلارسك .

— مجارستان اوروپانك وسطنده بیوك بر مملکتدرکه (اوستریا و مجارستان) نام رسمیسیله یاد اولنان دولتك بر قسم عظیمنی تشکیل ایدر . مجارستانك بر قسمی اووه ، بر قسمی طاغلقدر . یعنی مجارستان همان هر طرفدن یوکسك طاغلرله محاطدر ؛ یالکز جنوب جهتی طونه وادیسنه منتهی ۴۰۰ کیلومترو اوزونلغنده و ۳۰۰ کیلومترو کنیشلکنده واسع بر اووه‌در . (قارپات) سلسله‌سی شرق جهتنی احاطه ایلمشدر. بناءً علیه باشلیجه طاغلق محللری شمال وشرق طرفلریدر.

— خواجه افندی ؟ قارپات طاغنك اك یوکسك نقطه‌سی نره‌سیدر ؟

— قارپات سلسله‌سنك اك یوکسك نقطه‌سی سیلزیه ایله غالیچیا حدودینه قریب اولان (تاتره) طاغیدرکه ۲۴۶۷ مترو ارتفاعنده‌در . بوجنوبنده ینه قارپاتك شعباتندن (کوچك تاتره) طاغی واردرکه ۲۰۴۳ مترو یوکسکدر. بونك غربنده بولنان (فاتره) ۱۶۶۷ و منفرد بر طاغ اولان (ماتره) طاغی‌ده ۱۰۰۹ متروددر. غرب جنوبی حدودی قربنده (آلپ) سلاسل جبالنه منسوب (لیته) طاغی واردر. بونك‌ده ارتفاعی ۵۰۰ مترودن آشاغی دکلدر .

بو طاغلرك آره‌سنده واسع ، لطیف بر اووه ممتد اولورکه . بو ، نظری اوقشار بو اووه تماميله مزروع و منبتدر . ازمنهٔ قدیمه‌ده بورالری اورمانلق ایکن صوکره‌دن آسیادن کلن اقوام بورالرینی مغولستان صحراسی حالنه ارجاع ایتمشیدی . بوکره مجار حکومتی اورمانلر یتشدیرمکه جهد ایدییور .

— طونه نهری مجارستانك نه جهتدن کچر؟

— طونه صولدن یعنی شمالدن موراوه نهرینی آلدیغی محلده مجارستانه داخل اولور. صوکره شرق جنوبی‌یه ، بعده شرقه طوغری جریانله مجارستانك واسع اووه‌سنه کیرر ، جنوبه دونه‌رك اووه‌نك منتهای غربیسنی یاره‌رق مجارستانك حدود جنوبیه‌سنی تشکیل ایلر . (تیسا ، تامش ، قاروس) وسائر انهاری الەرق مشهور دمیر قپوده مجارستان حدودینی ترك ایدر . طونه‌نك مجارستانه داخل وحدودنده مجراسی ۶۵۰ ، وطولامباجلری داخل حساب اولورسه ۱۰۰۰ کیلومترودر . طونه نهری اصلاً بیوك بر نهر اولدقدن ماعدا مجارستانده جریان ایدن بر چوق انهار ایله قارپات سلسله‌سندن آقان صولری ده طوپلادیغندن کسب وسعت ایلیه‌رك مجارستاندن خروجنده پك بیوك بولنور.

ح ۰ ع ۰

دنیانك صوکی

هله شکر افرنجی ۱۳ تشرین ثانی کجه‌سی ساده دلانك قلبلری دیکلندی ، راحتلندی . ماتن غزته‌سی محررلرندن بری پاریس رصدخانه‌سی مدیری موسیو موریس لوی ایله کوروشمش ، دنیانك صوکی حقنده‌کی معلوماتنه مراجعت ایلمش ؛ مدیر جواباً دیمش‌که :

— « (بیالا) قویروقلی یلدیزی دنیا ایله مصادمه ایده‌جك ، فقط قطعیاً بر مضرت حاصل ایده‌میه‌جکدر. هم بو مصادمه‌ده آیك اون اوچنده دکل ، اون بشنجی دها طوغریسی اون آلتنجی کیجه‌سی وقوع بولاجقدر. اکر بو مصادمه کوریله‌جك اولورسه یالکز سماده بر یلدیز یاغموری مشاهده ایدیله‌جك ، بوده غایت لطیف بر منظره حاصل ایلیه‌جکدر . »

رصدخانه مدیری بونك حقنده دها بر چوق استفاده‌لی معلومات ویردیکندن کله‌جك نسخه‌مزه درج ایده‌جکز .

عثمانلی — عصر مطبعه‌سی شرکتی

صاحب امتیازی
معلم احمد مدحت

چوجقلره رهبر

اوچنجی سنه
نومرو ۳۲
نسخه‌سی ۲۰ پاره‌در
۱۳۱۴
هفته‌ده بر دفعه پنجشنبه کونلری نشر اولنور

مندرجات

کوپك ایله اوکوزی [منظومه] سعدی — اخلاق — مکتب منظره‌لرندن [نتیجهٔ غفلت] : ایوب صبری — مصاحبه [نجم کیسودار] : ح ۰ ع — اقوال حکمیه — اقوال حکمیه : علی غالب — شئون مکاتب — فنی تجربه‌لر — ایچمزدن اول دقت ایدیکز — فداکارلق — غازی سوندرمك — مصر اوتلر — فاره‌لردن قورتلمه‌نك چاره‌سی — اخطار — [قاب] — بیلمجه‌لر — بیلمجه‌لرمزك جوابی — حل ایدنلر .

۲۰ رجب سنه ۱۳۱۷ — ۱۱ تشرین ثانی سنه ۱۳۱۵

سلانیکده صبری پاشا جاده‌سنده عثمانلی عصر مطبعه‌سی